

A SZLOVENSZKÓI TISZÁNINNENI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

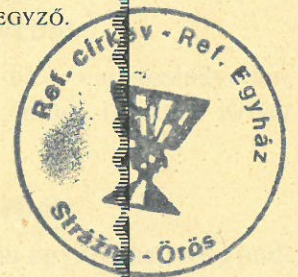
KASSÁN, 1931. ÉVI OKTÓ-
BER HÓ 14-ÉN TARTOTT

RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:
SZÓKE ISTVÁN
EGYHÁZKER. LELKÉSZI ALJEGYZŐ.

RÁBELY KÁROLY KÖNYVNYOMDÁJA RIMASZOMBAT 1931.

A Szlovenszkói Tiszáninneri Református Egyház-
kerület 1931. évi október hó 14-én Kassán tartott
rendes közgyűlésének

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E .

Jelen voltak:

Elnökök:

Péter Mihály püspök, Tornallyay Zoltán egyházkerületi
főgondnok.

Az abaujtonnai egyházmegyéből:

Idrányi Barna esperes, Fekete Miklós egyházmegyei gond-
nok, Szobonya István, Simon József, dr. Hódy Sándor e. m.
képv.

Az alsózempléni egyházmegyéből:

Keresztury József esperes, Zombory Géza egyházmegyei
gondnok, Miskolczy Endre, Máthé Miklós, dr. Deák István
e. m. képv.

A felsőzempléni egyházmegyéből:

Virágh József esperes, dr. Mertens Alfréd egyházmegyei
gondnok, Séra János, Böszörményi Sándor, Horkay Lajos
e. m. képv.

A gömöri egyházmegyéből:

Ablonczy Pál egyházmegyei tanácsbíró, espereshelyettes,
Barna Béla egyházmegyei gondnok, Zajdó László, Kövér
Árpád, dr. Zehery István e. m. képv.

Az ungi egyházmegyéből:

Szücs István esperes, Bernáth Zoltán egyházmegyei gond-
nok, Nyomárkay Sándor, Gencsy Béla, Kovács Dániel e. m.
képv.

Egyházkerületi tanácsbírák:

Dr. Király Kálmán, dr. Lengyel László, dr. Sutka István.

Tanítóképviselők:

Vajnay József és Szanyó Sándor.

Helyettes ügyész:

Dr. Sutka István.

Jegyzők:

Dr. Lengyel László világi főjegyző, Szőke István papi-, dr. Kiss Bálint világi aljegyzők és Lengyel József kiséítő jegyző.

1. Péter Mihály püspök buzgó imádságban kéri Isten segedelmét ref. anyaszentegyházunk sok vihart látott s most is sokféle viharral küzdő egész egyetemére, valamint az azt kormányozni hivatott jelen közgyűlés munkájára. A lelkekre jótékony hatása, magasabb világba emelő imádság így szól:

Világok Ura! Csoda hatalmu Isten! Ki beszélhetné ki a Te nagyságodat? Ha felemeled ostorodat, ha kiöntöd haragod borát, megrázkódik a föld és megremeg az emberi sziv. Itt jársz közöttünk most is ítéleted sujtoló vesszejével. Rád ismerünk-e? A föld népe kenyérért eseng. Megismer-e Tégedet ily nagy szükségében, mint akinek kezében van az áldás és átok, a termő és meddő idők, a szük és gazdag aratás.

Megfoghataflan bölcsességü Isten, ki ülsz a Khérubimokon, jelenjél meg világosan. Elhagytál minket, mert elfordultunk Tőled és ránk szakadt büntetésed sulya. Vak elménk sötétségében tapogatózunk, emberi bölcsesség hálójában és tőrei között vergődünk. Lelked fényességével üzd el elménk homályát, bűnünk hálójából, halálra sebesítő tőreiből szabadíts ki minket, hogy megismerjük Tégedet, mint aki egyetlen forrása vagy, Szent Fiaddal a Jézus Krisztussal egyetemben, minden igazi bölcsességnek, ismeretnek, jóra vezető tanácsnak, igazságnak, világosságnak, kegyelemnek és irgalomnak.

Gondviselő jó Istenünk! Add meg nekünk a mindennapi kenyerünket, hogy el ne fogyatkozzék a mi testünk. Őh ne tagadd meg tőlünk legfőképpen a lelki kenyeret, amelyből aki eszik, soha örökké meg nem éhezik, amely által a szegénység is gazdagság, a gyengeség is erő, a sötétség is világosság, az éjszaka is nappal, az együgyűség is ismeret, igazi tudomány, a Jézus sebe gyógyulás forrása lesz számunkra, tanácsunk tanácstalanságunkban, kivezető, Hozzád vivő ut,

amikor eltévedünk, — békességünk, boldogságunk, üdvösségünk.

Áldd meg Anyaszentegyházunkat, Krisztusunk örökségét, a nála letett kincset ne hagyd elvesztegetni. Órálló helyéről na engedd, hogy elsodorja a világi zivatar. E lelki sötétségben Krisztus menyasszonyához illően s égő lámpással kezében, soha sem szunnyadva várja Urát, míg megérkezik és így szól neki: Békességet adok néktek, az én békességemet adom néktek, amelyet a világ nem adhat, de el sem vehet.

Mi reánk, akik itt állunk szent szined előtt, mint a ránk bizottak sáfárai, — áraszd ki Szent-Lelkedet. Ez világosítsa meg elménket, ez melegítse fel szivünket, ez vezesse minden jóra tanácskozásunkat, hogy látván mások is a mi jó cselekedetünket, dicsőítsenek Téged, áldják Szent Fiadat, Édes Idvezítőnket. — Ámen.

2. Tornallyay Zoltán egyházkerületi főgondnok a következő, nagy hatást kiváltott beszéddel nyitotta meg a közgyűlést:

Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerületi közgyűlés!

Ha ma ujságot veszünk a kezünkbe, ha gyűléseken és ankétokon összejövünk, a téma mindig ugyanaz: korunknak gazdasági és lelki válsága. Már a baráti körnek melegségét is lehűti ez a járvány, a világkrizistól való félelem, amely járvány ellen a világnak minden orvosa is hiába ir receptet. Valahogy úgy érezzük, mintha az eddig oly biztos talaj megmozdulna alattunk és mi az elmerülés tudatában és tehetetlenül sülyedünk mind mélyebbre és mélyebbre. Az általános összeomlás hideg szele arcunkba csap és nincs a napnak órája, hogy egészen megszabadulhatnánk ettől a gondolattól. Eddig azt hittük, hogy csak mi, eladósodott kis nemzetek, kis államok és kis alakulatok kerültünk a lejtőre és fentartás nélkül biztunk az angol font és dollár mindenható erejében. Eddig azt hittük, hogy csak a mi kabátunk lehet kopott és mi járunk Batyában, hogy csak mi függünk másoktól, a hatalmasoktól, de az amerikai nagybácsi egy gesztussal megmentheti a bajba jutott ó-világi rokont. Ugy látszik, nemcsak mi vagyunk bajban, nemcsak a mi ballasztunk a szegénység. A baj sulyosabb, mint hittük és főleg általánosabb. Növeli a zavart a bukástól való páni félelem. *A gazdasági válság természetesen rányomja*

bélyegét az állami, egyházi, társadalmi és egyéni élet minden megnyilvánulására is. A Ma háttérbe szorítja a Holnapot, a mindennapi kenyér gondja a többi gondokat. Szinte állandó izgalomban vagyunk és tetteink rúgója már nem a számító hidegvér és nem az emberszeretet. Kizökcentünk a rendes kérvágásból. Döcögve halad szekerünk és döcögés közben meglazulnak az eddig jól meghuzott csavarok és a szekér széthullással fenyeget.

Széthullással fenyegeti egyházi életünket is a fegyelem hiánya: minden jó rendnek a veszte és halála. A fegyelem maga a rend és a szervezet összhangzatos működése. Elég az órából egy fogaskereket kivenni és a mutató megáll vagy rohan előre szabály nélkül. Nekünk is, a mi egyházi életünknek is vannak már olyan fogaskerekei, amelyek megkoptak és kimozdultak helyükből. A gépezet járása ezért egyenletlen. A szabadság szabadossággá fajult. A törvénytisztelet hiányos. A kor és tekintély tisztelete meggyöngült. A köteles engedelmeség labilissá vált. *Nincs meg az egymás iránti türelem, megbecsülés, még kevésbé a szeretet.* Az eszmecserékben sokszor pereskedő felek és nem Krisztus testvérei állanak egymással szemben. A viták hangja durva, kiméletlen, tendenciózus és visszataszító. A személyes hajsza — legtöbbször kenyéririgységből — napirenden van. Azt hiszik sokan, hogy büntetlenül gázolhatnak bele mások életébe. *Nincs meg a kartársi összetartás és nem tudunk, mert nem akarunk egymáson segíteni.*

A destrukció szennyes hullámai már a püspöki tekintélyt is nyaldossák. De tévednek az elbizakodott és fellovált lelkek. Ma még nem tartunk ott, ahol ők hiszik. Mi, ez a tiszáninnyi egyházkerület, mint egy ember állunk a mi püspökünk: Péter Mihály mögött. Vele egyek vagyunk gondolatban, akaratban és cselekedetben. Őt, — ha kell — megvédjük nemcsak az emberi gonoszság, hanem a poklok minden rossz szelleme ellen is.

Betegek vagyunk, igen tisztelt uraim. Ezt mindnyájan érezzük, mindnyájan hangoztatjuk és mégis nyugodtan haladunk tovább a megkezdett, de bizonyára helytelen uton. *Pedig van a baj ellen orvosság. Az egyik orvosság a mi egyházi törvénykönyvünk.* Ennek a receptjeit kell teljes precizitással alkalmazni mindenütt, ahol renitens beteggel van dolgunk. *A másik orvosság annak a hitnek a beidegezése a megfáradott*

lelkekbe, hogy egyházunk nem szervi bajban szenved, hanem csak muló indisposícióban, hogy 400 éves fánkknak csak galyait tépázta meg a vihar, de törzse erős, belül ép és még nem balta alá való.

A nehéz gazdasági helyzet egyik, ha nem is egyedüli orvossága, a takarékoság. Jelszóvá vált ez ma mindenütt és ez a jelszó nemcsak helyeselhető, hanem parancsoló kötelesség is. A veszendőbe ment vagyon már nem menthető meg, de leszállítja az igényeket és előkészít egy szerényebb életstandardot. De a takarékosággal is éppen olyan óvatosan kell bánni, mint a költsékezéssel. A jelszó nem lehet ürügy és nem öncél. Nem szabad pl. olyan tulzásokba esni, hogy az egyházkerület régi adósságait pont most és pont a püspökkel és az egyházkerületi tisztviselőkkel fizetessük vissza, még hozzá nem is a régiekkel, hanem az ujakkal. Ennek a javaslatnak igen bántó mellékize van és ha ez egyházkerületi határozattá válnék, úgy mindennel inkább aposztrofálhatnának bennünket csak nem önzetlenséggel, higgadsággal és okossággal. Hiszem, hogy az abauji egyházmegye nem ezzel a gesztussal akarta viszonzni a püspök ur abauji látogatását?

Elhibázott javaslat az is, amelyik a takarékoság címén egyik belmissziós szervünkre, az egyházkerületi belmissziói lelkészi állásra akarja a halálos ítéletet kimondani. A konvent, segélyt belmissziói lelkészi állás dotálására kapja a kerület, így nem használhatja azt fel közigazgatási célra. De nem is ez a lényeg. Hanem az, hogy *belmisszióra és belmissziói lelkészi állásra ma nagyobb szükség van, mint 3 évvel ezelőtt volt,* amikor az egyházkerület egyhangulag megszervezte ezt az állást. Igaz, hogy ettől a gondolattól akkor is többen vagy talán sokan idegenkedtek és sokan idegenkednek ma is, de hogy miért, bevallom, nem tudnám egész precizitással megmondani. Mert két eshetőség van. Vagy produkál valaki valamit a belmisszió körében és ekkor nem szükséges, sőt nem is szabad az égő gyertyát véka alá rejteni. Vagy nem produkál valaki semmit és akkor igenis joga van az egyházkerületnek a megfelelő ellenőrzéshez. A főcél elérését kevés kivétellel mindnyájan óhajtjuk és kívánjuk. Bizonyára lesz ezen a téren is egy arany középut, amely nyugvópontra juttatja ezt a közérdekű ügyet.

Mindennapi nehéz harcainkat még fájdalmasabbakká tet-

ték a folyó évben az egyházkerületünket ért fájdalmas veszteségek. Halálos kór szakította ki közülünk tanácskozásainknak egy jellegzetes, puritán, köztisztelt alakját: *Simon Mihály* egyházkerületi pénztárost. Komoly megilletődés vesz rajtam erőt, ha az ő emlékét fölidézem. Igaz férfit, hü sáfár, önzetlen jó barát és mindhalálig hiv munkása volt kerületünknek és az egyetemes egyháznak. Félő aggodalommal őrizte egyházunk javait beteg szívének utolsó dobbanásáig. Tavaly még itt voltak közöttünk, ma már az édes anyaföldben pihennek mind a ketten: *Kathona László és Liphay László*. Fajunknak és egyházunknak tipikus, kiváló munkása volt mind a kettő. Ropant munkabírással és aranyos kedéllyel megáldva egyik is, másik is. Hálás kegyeletünk és poraikban is hü ragaszkodásunk virasszon örök álmuk felett.

De van még egy negyedik veszteségünk is. Ez talán a legfájóbb, mert nem Isten mérte reánk, így vigasztalást sem nála kereshetünk. Itt hagyott bennünket *Kovács László dr.* egyházkerületünknek és egyetemes konventünknek ügyésze, ez a rokonszenves, nyílt tekintetű, éles jogi érzékkel és valóban puritán lelkülettel megáldott férfit. Itt hagyott bennünket, mert bizonyára tartozott ezzel magának és megrendült egészségének. Nem vitázunk vele. Mi csak azt érezzük, hogy igen-igen nagy ürt hagy maga után és azt tudjuk, hogy tetteit egyházunk e sötét korszakának történetírója fogja az utókor részére méltóan megörökíteni.

Ezen veszteségeink leszegezése után *felemelő érzéssel üdvözlöm körünkben új és legujabb munkatársainkat.* Elsősorban *Fekete Miklós* urat, az abauji egyházmegye új gondnokát, akinek a püspöklátogatás alkalmával beigazolt nagyszerű lelkesedése és készsége minden tekintetben garancia nekünk arra, hogy Abauj a kiválók közül is a legkiválóbbat választotta erre a magas egyházi méltóságra. Melegen üdvözlöm körünkben Felső-Zemplén régi, de ujramegválasztott két vezérét: *Virág József* esperes urat és *Mertens Alfréd* egyházmegyei gondnok urat. Az a bizalom, hogy egyházmegyénk hiven kitartott mellettük, nem szorul magyarázatra és mi csak őszintén gratulálhatunk nekik, egyházmegyéjüknek és magunknak is.

A beborult égbolt komorságát a derült ég kék színe még máshol is megszakítja. Még másfelől is be-betörnek az éltető

nap meleg sugarai, hogy feledtessék velünk sorsunk mostohaságát és élesszék a hitet egy boldogabb jövő iránt. *Varannó felé száll most gondolatom*, ahol egy maroknyi, de elszánt magyar gyülekezet 200 esztendő óta ment teljesezésbe azzal, hogy felépíthették pompás kis templomukat, mint élő szimbólumát a kálvinista gondolatnak, az építő hitnek és tetté süriüsdött akaratainak. Legelső sorban a Bodor Gábor érdeme az, hogy Varannón 200 év után ismét magyar predikáció hangzik a kálvinista templomban, az ő hü munkatársának, Böszörményi Sándor lelkésznek érdeme az, hogy ismét kigyulladt egy tűzoszlop a végen és hirdeti az emberi áldozatkészség nagyszerűségét.

Pápa és Sárospatak. *Ennek a 2 ősi kálvinista városnak nevéből visszhangzott ez évben a magyar kálvinista és kálvinista magyar szív.* Mind a két helyen 400 éves ünnepét ülte az ősi kollégium. Mind a két helyen országos jellege volt az ünnepségnek, mert úgy a pápai, mint a sárospataki főiskola multja egy darab történelme az egyetemes magyar történelemnek és a magyar kulturának. Sárospatakon a mai egyházkerületünk is képviseltette magát Péter Mihály püspök ur Óméltóságával és csekélységgel az élen. Ő róttá le almamaterünk iránt hálás kegyeletünk és ragaszkodásunk önkéntes adóját szívünkbe markoló, az ő lelkéből fakadó, de mindnyájunk érzését hiven visszatükröző, örökértékű beszédben. *Aki Patakon volt, az felvértezve jött onnan vissza* és megfürödvé a magyar faj és kálvinista gondolat örök értékeinek tavában. Odaadó szeretetünk, hálás szívünk Ti értetek dobog Pápa és Sárospatak, hozzátok száll lélekben ez az ideszakadt egyházkerület, Ti bennetek bizik, Ti töletek merit erőt, veletek együtt akar mindhalálig hü maradni a kálvinista és magyar hitvalláshoz.

A tavaly felvetett gondolat, *a református tanítóképző* gondolata lassan-lassan testet ölt. A konvent meghozta határozatát és megkezdte a kormányal az erre vonatkozó tárgyalásokat. Rimaszombat, helyesebben a rimaszombati egyház nagyszerű ajánlattal lepte meg az egyetemes egyházat, a midőn hatalmas telket és tetemes tőkét ajánlott a felállítandó rimaszombati tanítóképzőre. Rimaszombat predestinált hely erre a célra és én e helyről is szívem egész melegével üdvözlöm a rimaszombatiak nemes elhatározását.

Püspök ur ő méltósága — kitűzött programjának megfelelően — folytatta *generális vizitációját* és pedig ebben az esztendőben Abauj-Tornában. A fogadtatás mindenütt éppen olyan lelkes volt, mint Gömörben. Az esperes, egyházmegyei gondnok és főjegyző példás kötelességtudásról és fegyelmezettségről tettek tanubizonyságot, a midőn a püspököt e megyék minden egyes falujába elkisérték. A püspöki jelentés bizonyára részletesebben fog ezzel a látogatással foglalkozni. Abauj beigazolta, hogy ott mindenképp valóban ékesen és szép rendben folynak. Idrányi Barna beigazolta, hogy ma is a régi fiatalos energiával tartja kezében ennek az egyházmegyének minden idegszálát. Isten adjon neki továbbra is testi és lelki erőt vezéri munkájához. Abaujnak egy községét én is meglátogattam ez őszön. Nem hivatalos volt az én utam és mégis beszámolok róla. Oláh Pétert, Istennek ezt az alázatos, igaz, hű szolgáját látogattuk meg nagy elhagyatottságában, nagy szegénységében, nagy bánatában. Az bizonyos, hogy ő nem ezt a sorsot érdemelte. Egyházunk közszellemének egy kirívó, beteges tünete az Oláh Péter helyzete. Hívei elhagyták és kikezdték a megfáradott pásztort. Lehetetlen, hogy mi, az ő hosszú, értékes munkálkodásának tanúi, az ő szellemi kiválóságának ismerői, az ő igaz tisztelői és barátai, ne találhatnánk balzsamot az ő fájó szívére, az ő hanyatló életére.

E helyről kívánom üdvözölni a barsi egyházmegye jubiláló, kiváló esperesét: *Patay Károly urat*, a ki Isten akaratából lelkészkedésének 50-ik, esperesi működésének 25-ik évfordulóját ünnepelte ebben az esztendőben. Erről a helyről száll gondolatom egyházkerületünk két távollevő hű fiához: Dusza János gömöri espereshez és Pósa Lajos tanügyi bizottsági elnökhöz, a kiket nem a kötelességmulasztás, hanem náluknál, erős lelkőknél is erősebb akadály: a test gyöngesége tartott vissza a mai egyházépítő munkától.

Mindezek előrebocsátása után, Istenembe vetett erős hitel és kálvinista sorsunk jövőjének bizonyosságától áthatva nyitom meg ezt az egyházkerületi közgyűlést és üdvözlöm a közgyűlésen megjelent alkotó tagokat és vendégeket.

3. Elnöklő püspök felhívja egyházkerületi aljegyzőt a gyűlés alkotó tagjainak számbavételére. Ez megtörténvén a közgyűlés [az elől olvasható névsor szerint meg-

alakul. Távolmaradását igazolta: Dusza János esperes, Pósa Lajos, Soldos Árpád, Móré Gábor, dr. Óváry Pál.

4/a. Elnökség jelenti, hogy dr. Kovács László egyházkerületi ügyész ezen tisztségéről — hivatkozással megrendült egészségi állapotára — lemondott s ezzel kapcsolatban jelenti egyúttal, hogy az időközben szükségessé vált ügyészi teendők ellátására és a f. hó 13-án megtartott bírósági ülésen való részvételre ideiglenesen dr. Sutka István egyházkerületi tanácsbírókat kérte fel.

Közgyűlés, amikor az elnökség intézkedését jóváhagyólag tudomásul veszi, egyúttal megdöbbenéssel hallja dr. Kovács László betegségét s az ügyészi állásról való lemondását. A nagy tudású, tevékeny, az anyaszentegyház minden életnyilvánulását meleg érdeklődéssel kísérő, az egyházi élet egész területén az egyház javáért sokat fáradozó embernek őrhelyéről való távozását fájó szívvel látja annyival inkább, mert „az idők gonoszak“ s az ilyen emberekre, a minden állásban egész emberekre — amilyen dr. Kovács László — igen nagy szükség van. Távozása alkalmával érdemeit jegyzőkönyvében megörökíti s kéri a mindenható Istent, hogy adja vissza erejét, egészségét, hogy még sokáig lehessen anyaszentegyházunknak hű munkása és dicsekedése.

4/b. Dr. Kovács Lászlónak az ügyészi állásról lemondásával kapcsolatban Idrányi Barna esperes azt indítványozza, hogy a lemondott ügyész helyére két ügyész választassék, hogy a bírósági ügyek tárgyalásánál ne merüljenek fel nehézségek, amik elkerülhetetlenek akkor, ha az ügyészi teendőket egy ember kénytelen ellátni.

Közgyűlés Idrányi Barna indítványát elfogadja s a megüresült ügyészi állásra dr. Sutka Istvánt és dr. Kiss Bálintot választja meg.

5. Olvastatik Simon Mihály volt egyházkerületi pénztárnoknak főt. püspök urhoz írott, 1930 december 15-én kelt levele, mely szerint betegsége miatt az egyházkerületi pénztárnoki állásáról lemond. Olvastatik a pénztárt átvevő bizottság jegy-

zökönyve, melynek bizonyosága szerint a pénztárnok kezelése alatt levő összes értékek átvétettek s átadattak Kövér Árpád tornaljai lelkésznek, akit főt. püspök ur a pénztárnoki teendők ideiglenes végzésével megbízott.

Amikor az átvevő bizottság jelenti, hogy a Simon Mihály kezelése alatt levő összes pénztárakat a legnagyobb rendben találta, egyúttal javasolja mind az egyházkerületnek, mind pedig az egyetemes konventnek, hogy Simon Mihály pénztárnoknak szakavatott, pontos, lelkiismeretes munkájáért, amelyet 10 éven keresztül teljesített, szavazzon jegyzőkönyvi köszönetet. Továbbá mivel ezen nagy fáradsággal végzett munkájáért sem az egyházkerület, sem az egyetemes konvent részéről nem részesült munkájához mért díjazásban, javasolja az átvevő bizottság, hogy valamely alapból végkielégítési tiszteletdíjképen bizonyos összeggel jutalmaztassék meg,

Ezzel kapcsolatban jelenti elnöklő püspök, hogy azóta Simon Mihály f. év május 9-én elhunyt s az egyet. konvent határozata szerint a konventi pénztárt átvette az egyetemes konvent által megválasztott pénztárnok s így csak az egyházkerületi és a közalapi pénztár marad a helyettes pénztárnok kezelése alatt. Egyúttal felhívja a közgyűlést, hogy a Simon Mihály helyét föltse be s helyére új pénztárnokot válasszon.

Egyházkerületi közgyűlés szomoruan veszi tudomásul Simon Mihály lemondását, majd elhunytát. Halála alkalmával a legőszintébb részvétét fejezi ki s a legteljesebb készséggel örökíti meg érdemeit jegyzőkönyvének lapjain, amelyeket egy évtizedes, pontos, becsületes, lelkiismeretes munkájával szerzett az egyházkerület és az egyetemes egyház nagy felelősséggel járó pénzügyeinek intézésében. A hű munkásnak, a példás hivatalnoknak, a puritán becsületességű papnak emlékéért a közgyűlés szeretete, tisztelete öleli át s halóporaiban megérdemelt nyugalmat kér az áldások Atyjától.

Egyben jóváhagyólag veszi tudomásul püspök urunk a pénztár átvételével kapcsolatos intézkedéseit, tudomásul veszi a pénztárt átvevő bizottság jelentését, a bizottságnak a volt pénztárnok végkielégítését célzó javaslatára pedig úgy határoz, hogy 1500 korona fizettessék ki az egyházkerület

pénztárából az azóta elhunyt Simon Mihály özvegyének végkielégítési tiszteletdíjképen.

Simon Mihály helyére a közgyűlés egyhangu bizalommal Kövér Árpád helyettes pénztárnokot választja meg egyházkerületi pénztárnoknak, aki az egyházkerületnek iránta megnyilvánult bizalmát megköszöni és szíves szavakkal ajánlja fel szolgálatát a reá váró munkakör teendőinek végzésére.

6/a. Elnökség jelenti, hogy a dr. Kovács László konventi világi rendes tag lemondásával megüresedett tisztségre konventi világi rendes képviselő választandó és pedig a kerületi közgyűlés által.

Közgyűlés a lemondott dr. Kovács László helyére Bernáth Zoltán ungi egyházmegyei gondnokot választja meg konventi világi rendes képviselővé, potképviselővé pedig dr. Mertens Alfréd felsőzempléni egyházmegyei gondnokot.

6/b. Elnökség jelenti, hogy az egyházkerületi közgyűlés választási hatáskörébe tartozó következő tisztségek vannak üresedésben. 1. Egyházkerületi számvevőszéki tagságra és pedig: dr. Kovács László ügyész helyére és Simon Mihály volt pénztáros helyére. 2. Egyházkerületi tanügyi bizottság lelkészi elnöki tisztségére a Pósa Lajos lemondása folytán s egyúttal a tanügyi előadói tisztségre is. Továbbá egy tanügyi bizottsági tagsági helyre az Oláh Péter nyugdíjazása folytán.

Közgyűlés nevezett tisztségeket a következőképpen tölti be:

1. Egyházkerületi számvevőszéki tagokká Kövér Árpádot és dr. Zehery Istvánt,

2. Tanügyi előadóvá és tanügyi bizottsági lelkészelnökké Kőmives Sándort,

3. Tanügyi bizottsági taggá Böszörményi Sándort választja meg.

7/a. Elnökség jelenti, hogy részint lemondás, részint nyugdíjazás, részint halálozás folytán a következő tisztségek lennének szavazás elrendelése által betöltendőek: 1. Két egyházkerületi tanácsbírói állás és pedig az Oláh Péter és Simon Mihály helyére. 2. Két zsinati rendes képviselői tisztség és pedig az Oláh Péter és Simon Mihály helye. 3. Egy zsinati

világi rendes képviselői tisztség és pedig a dr. Kovács László helye. 4. Két zsinati papi pótképviselői tisztség, mely a pótképviselőknek már régebben rendes zsinati képviselőkké választása által üresedett meg. 5. Egy zsinati világi pótképviselői tisztség és pedig a dr. Kathona László elhalálozása folytán.

Közgyűlés a fenti tisztségekre a szavazást elrendeli úgy, hogy a szavazatok a püspöki hivatalhoz legkésőbb 1931 december hó 1-ig beküldendők az esperesi hivatalok útján. A szavazatbontó bizottság az Elnökségből s a közgyűlés Rímaszombathoz közel lakó tagjaiból áll és felhatalmaztatik arra, hogy a szavazás eredménytelensége esetében az egyes tisztségekre a pótszavazást elrendelhesse s a szavazások eredményéről a következő közgyűlésnek jelentést tegyen. Felhivatik a lelkészek és presbitériumok figyelme az egyházkerületi jegyzőkönyv függelékében található tisztii címtárra, melynek figyelembevételével az egyes, már bizonyos tisztséget viselő személyekre való ismételt szavazás elkerülhető lesz.

7/b. Mult évi közgyűlésünk 6. sz. határozatával kapcsolatban szavazatbontó bizottság jelenti, hogy a Deák Gyula lemondásával megüresedett zsinati világi póttagságra elrendelt szavazás és pótszavazás eredménytelen lévén, a bizottság ismételt pótszavazást rendelt el a két legtöbb szavazatot nyert jelölt: dr. Kiss Bálint 54 és Boros Zoltán 35 között.

Tudomásul szolgál.

8. Péter Mihály püspök felolvassa az egyházkerület egy évi életéről szóló püspöki jelentését, amely mint a legkisebb részletekre is kiterjeszkedő, az egész egyházkerület képét hiven visszatükröző jelentés, mint amely tartalmasságánál, gondolatgazdagságánál fogva is értékes munka és a mai nehéz időknek a jövő számára is egy érdekes és értékes dokumentuma, teljes egészében a jegyzőkönyvben megörökített rendeltetett. A püspöki jelentés a következő:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

1. §. Keresztyénségünk és ref. egyházunk általános képe.

Mikor most mi itt együtt vagyunk és valaki, aki minket

nem ismerne és nem ismerné a mi viszonyainkat, megkérdeznék: „Kik ezek és honnan jöttek?“, mi így felelhetnénk neki: „Mi vagyunk azok, akik jöttünk a nagy nyomoruságból“. Jogos-e ez a mi feleletünk?

Künn a nagy természetben nem régen végződött be az aratás és mintha beteljesedett volna rajtunk az az átok, melyet az Ur parancsolataitól elhajló izraelitákra mondott Mózes: „Ha pedig ezek után sem hallgattok reám, hétszerte keményebben megostorozlak titeket a ti büneitekért és megtöröm a ti megátalkodott kevélységeket és olyanná teszem az eget felettetek, mint a vas, a földeteket pedig olyanná, mint a réz. És hiába fogy a ti erőtök, mert földetek uem adja meg az ő termését“. (III. Mózes 26. r. 18., 19., 20. v.)

Vannak vidékek, ahol ősszel és tavasszal kiment a magvető magot vetni és álmódott gazdag aratásról, álmokat álmódzott arról, hogy majd „kiterjesztett karokkal hordja kévái sorát“ és aratáskor szomorú lett az ő arca, mert gazt aratott és ocsut csépelte. Ez az, amit a megelégedésről álmódó, de reményeiben csalódott emberről irt Ézsaiás: „És lesz, mint mikor álmódik az éhező és ime eszik és midőn felszerken, üres a hasa és mint mikor álmódik a szomjazó és ime iszik és midőn felszerken ime szomjas és lelke eped“. (Ézs. 29. r. 8. v.) Azért, mikor mi itt együtt vagyunk és képviseljük leginkább szántóvető, földművelő emberekből álló egyházunkat, annak a kérdezőnek, aki ezt a kérdést velné fel: „kik ezek és honnan jöttek?“, nem így felelhetnénk-e: „Mi vagyunk azok, akik jöttünk a nagy nyomoruságból“.

Óh de nemcsak testi mező van, hanem lelki is. Mi főképpen innen jöttünk és ennek az aratásáról akarunk beszámolni. És csak nézzen szét valaki a sorainkon, látni fogja, hogy a vergődő, a bánatos lelkünk ott ül az arcunkon. Mi mindnyájan nagy lelki nyomoruságok mezejéről sereglöttünk egybe. Ur Isten, mi is történt velünk, mi van ezzel a világgal? . . .

Volt egyszer egy nagy, nagy Magvető, aki kiment a mezőre, hogy magot vessen és abból az áldott kézből soha nem látott, mesebeli arany magvak hullottak, olyan magvak, amelyekből 19 száz esztendő után már csak el kellett volna következni a nagy lelki aratásnak. Hisz jól tudom én azt, hogy a lelki mezőkön nem oly gyorsan következnek egy-

másra az évszakok, mint a természetben. Az ősztől és a tavasztól, mikor a magvetők a magvetés áldott munkáját végzik, bizony sokszor sok század telik el az aratásig. Itt is éppen úgy van tél is, vihar is, mint ott, de van áldott napfény is, permetező eső is, a vértanúk, a hitvallók vére, mely azóta szakadatlanul hullott, hogy a krisztusi vetést növelje, érlelje. Volt gond is, órállás is, elszámlálhatatlan sora a krisztusi igehirdetőknek, a krisztusi munka folytatóinak. Voltak nagy lelkeink is, akik féltő szeretettel vigyáztak a vetéseinkre, hogy felnőjenek az aratásra, mikor az angyalok belevágják sarlóikat.

Vagy, hogy egy más hasonlaltal éljek: Ő nemcsak nagy Magvető volt, hanem egy sötét világban nagy fényesség-támasztó. Mint a gyújtó lencse összegyűjti egy pontra a nap szétszórt sugarait, hogy annál intenzívebben melegítsenek: úgy tett Ő. Ami vágy a boldogság után, ami melegség ott élt szétszórtan, külön-külön az emberiség lelkében, azt ő az ő nagy lelkében mind összegyűjtötte és a sötétségben ülők láttak olyan világosságot, mint azelőtt soha, éreztek olyan melegséget, mint semmikor azelőtt. Azt hittük, hogy mentől inkább távolodunk tőle, földi megjelenésétől számítva, térben és időben, annál közelebb leszünk hozzá lélekben. annál vonzóbb lesz az alakja, annál közelebb lesz hozzánk az az Isten országa, amelyet ő oly ragyogó vonásokkal festett le, melyet olyan tulvilági erővel hirdetett, amelyről azt mondotta, hogy akkor az Isten alászáll az égből a földre és együtt lakik az emberekkel, amelyről azt hirdette, hogy akkor az oroszán a báránnyal együtt legel, mely Isten országának a kapujára ezeket a szent szavakat írta fel királyi uralkodó jelszók gyanánt: „Igazság, szabadság, szeretet, békesség, tiszta szív, alázatosság“.

És ime! 19 század nem volt elég, hogy a gazdag aratás megérkezzék és az Isten országa a földre alászálljon, sőt mintha sohasem lettünk volna messzebb tőle, mint ma. Bizony ezeket átérezve és látva, ha ismét megkérdeznék tőlünk valaki: kik vagyunk mi és honnan jövünk? így felelhetnénk: „Mi vagyunk azok, akik jövünk a nagy nyomorúságból“.

Apokaliptikus idők szakadtak ránk, mindazokkal a jelekkel és csodákkal, amelyek a Jelenések könyvében olyan megdöbbentően vannak megírva. Csak olvassuk el a Jelenések köny-

vét és ime itt vannak mindazok a csapások és veszedelmek, amelyek akkor az Életkönyve pecségeinek egymásutáni felszakgatása és az angyali trombitáknak hétszeri elhangzása után érték az emberiséget. Az őskigyó, a Sárkány, ismét levettette a földre és harcot kezdett a Báránnyal és eddig övé a győzelem. Mert nem az ő győzelmét jelentette-e a világháború, nem az ő győzelmét jelenti-e a világháborút követő békekötés, amely alatt épügy szenved a világ, mint a világháborúban, hiszen erre a békekötésre is el lehet mondani a próféta szavait: Békesség, békesség és még sincs békesség.

Nem nehéz kitalálni, hogy mi ennek az oka. Miként Isten az ó-szövetségben testi büntetésekkel, szomorú aratással fenyegette meg az ő törvényeitől elhajló népet, úgy bocsátott most reánk testi, de egyúttal lelki inséget is a tőle való elszakadás miatt.

Keresztyének vagyunk, de csak nevünk szerint, de csak külsőleg. Csak szájjal és nem szívvvel közelítünk az Urhoz. Krisztus nevééről neveztetünk, de a vele való kapcsolatunk megszakadt. Ő az igazi szőlőtő ma is, az ágak mi volnánk, de az ágak nincsennek összeforva a tővel. Abban a nagy harcban, amelyet a kereszténység kezdetén vívott az Őskigyó a báránnyal, mégis csak voltak kiválasztottak, a kik ott álltak az Úr trónja körül, akiknek homlokán ott volt a Bárány pecsétje és a kik az Urnak dicséretet énekeltek, de ma, kivált azok körében, akik az emberiség sorsát vezérik, hányan a homlokán van ott a Krisztus pecsétje?

Az Isten az embert a föld Urává tette, munkatársául választotta ki nagy céljainak kivételére, mely nem egyéb, mint az Istenországának megteremtése. És annak elérésére adott neki kiváló testi, de főképpen lelki tehetségeket, mert a maga képére és hasonlatosságára teremtette. És az ember él is ez adományokkal, de egyoldalulag. Agyának, testének tehetségeit úgy kifejlesztette, mint soha, de e közben a lelke, a szive elsorvad. Pedig az Istenországa eljövételének, a békesség, az igazság, a szeretet földreszállásának az a feltétele, ha teljesítjük az Istennek ezt a kérését: „Szerelmes fiam, add nekem a te szívedet!“ Mi mindent csinált a föld királya, az ember, királyi eszével? Irt az idők folyamán megszámlálhatatlan könyveket, melyekben lángelméjének fénye tündöklök, létrehozta az építészet remekeit, a festészet, a szobrászat al-

kotásaival megcsodáltatta magát. Igájába hajtotta a gőzt, a villanyt, a természet titkos erőit. Villámgyorsasággal repül a földön, a levegő égben, vizen, víz alatt, beszél és lát a távolba, már az elrejtett gondolatokat is kutatja és eközben szívének minden gondolata gonosz és eközben tele van a szíve minden Istennel ellenkező gondolatokkal, hamissággal, önzéssel, kapzsisággal, zsarnoki ösztönökkel, kevélységgel, állatiassággal, paráznasággal, bujasággal, minden undokságokkal. A Keleten lakókat félvad népeknek szokás nevezni és sajnáljuk őket, hogy nem részesei a civilizációnak. De jaj annak a civilizációnak, amely ilyen gyümölcsöket terem. S miért terem ilyen gyümölcsöket, miért tudott világháborút szülni, miért teremtett álnok békességet, miért van az, hogy a békekötés után is, mintha tüzhányón járnánk, mely minden pillanatban kitéréssel fenyeget? Azért az egyetlenegyért, mert az egész keresztyén-ségünk felszínes külsőségekben nyilatkozik. A Biblia ott van milliók asztalán, ott van talán a világ, az emberiség sorsát vezető kezében is, de az Ige nincs ott a szívekben. Szinte megszámlálhatatlanok már a templomaink, de ha az apostol megnézné a templombajárókat, még pedig belsőleg, hány igaz keresztyént találna? Hátha azokat venné számba, akik megszakítottak a Krisztussal, a Krisztus egyházával minden lelki közösséget? Ez a krízis már annyira szembetűnő, hogy nemcsak mi magunk, keresztyének vesszük észre, hanem az általunk lenézett Kelet is.

Csak nem rég olvastam, hogy egy missionárius térítői utra ment Kinába. — És ekkor történt közte és egy előkelő kínai között a következő beszélgetés. Minek jöttél te ide, kérdezte a kínai. Azért, felelt a missionárius, hogy terjesszem közöttetek a Krisztust, a kít ti nem ismertek. Mire a kínai így szólt: Ha csak azért jöttél, akkor inkább fordulj vissza. Hiszen én már magam is tudok a Krisztusról. Hozzá hasonló csodálatos élet valóban még sohasem volt a földön. Olvastam a Bibliátokat is. Nem hiába nevezitek a Könyvek Könyvének, az Élet kenyérének. De arra felelj meg nekem, hogy ezek a szent tanítások miért nem tudták a ti szíveteket általjárni, miért éltek ti homlokegyenest ellenkezően, mint a hogy a ti szent könyvetek és Krisztusotok tanítja. — Majd, ha olvasni fogunk róla, majd ha látni fogjuk, — folytatta tovább, — hogy a keresztyének élete Krisztus szerint való, akkor jöjjetek

el hozzánk, akkor próbáljatok minket megnyerni annak az országnak a számára, amelynek a polgáraitól a Krisztus oly megható módon beszélt, akinek talán egyetlen vonása sincsen már rajtatok.

Mondja meg bármelyik elfogulatlan ember, aki látja a köztünk való jeleket, bajokat és szörnyű veszedelmeket, hát nem igaz beszéd volt ez? Ezért van az, hogy mind sűrűbben hallunk sejtelmes nyilatkozatokat, melyek a keresztyénség, de különösen az európai keresztyén népek és nemzetek bukását jósolják, a Krisztus nélküli civilizáció rombadőlése felől szólanak, melyek megújulását sejtik annak az időnek, amelyről a Mózes első könyve így ír: „És látá az Ur, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön és hogy szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz. Megbáná azért az Ur, hogy teremtette az embert a földön és bánkódék az ő szívében. És monda az Ur: Eltörlöm az embert, akit teremtettem a földnek színéről“. (Mózes I. 6. r. 5—7. v.)

A keresztyénség beteg, talán már agóniában is van és a beteget ki ne szánná, ki volna az, aki ne akarná visszaadni az egészséget? Orvos azonban nincsen sem Locarnóban, sem Hágában, sem Genfben, sem sehol, csak egyedül Názáretben. Ő olyan orvos, aki nemcsak gyógyítani tud, hanem halottakat is támaszt. „Talítha kúmi“, mondja a megholtak és feltámad. Nem vámhatárok ledöntése, nem Páneurópa kell a világnak, hanem Krisztus, aki a beteg szíveket meggyógyítja, aki azokat a sorompókat dönti le, amelyek a szegényt a gazdagtól, a nemzeteket a nemzetektől elválasztják, a Krisztus kell a szívekbe, aki nem Young-tervekkel, Hoover javaslatokkal gyógyít, hanem evangéliummal, aki a kevélység magas halmait ledönti, aki a lelkekre rakott terhes rabbilincseket szétfőri. A Krisztust kell közöttünk királlyá tenni s nem a hitvány emberi bölcseséget. Itt van a gyógyulás, a feltámadás, az igazi Élet titka. Nélküle, ha élünk is, az életünk nem élet, csak vergődés, ha járunk is, csak sötétségben tapogatózunk. Nélküle a vezetők is vakok, gyógyítani akarnának és maguk is bélpoklosok.

Az egyházak most is próbálják megtenni a magukét, de mit ér, ha majdnem világszerte alig találunk támogatást azoknál, akik a népek és nemzetek sorsát vezetik, ha a világsorsát intézők szelleme a legtöbbször nem egyezik a krisztusi szellemmel. De minden akadály dacára az egyházak egész

lélekkel, igazán tegyék meg a kötelességeiket. — Legyenek utegyenesítői a Krisztusnak, hogy hozzánk jöjjön. A Keresztelő Jánosok szerepe nehéz, néha fővétellel jár, de azért a Krisztusért, aki azt mondta: Vegyétek fel az én igámat, kövessetek engem, vegyétek fel az én keresztemet, a Keresztelő János sorsát is vállalniok kell a lelkipásztoroknak, a tanítóknak és egyházi előljáróknak. Ha jó pásztorokként elől megyünk a juhok előtt, nemcsak tanításunkkal, de életünkkel is, ha előttük világítunk, lehetetlenség, hogy ennek valami javító, valami üdítő hatása ne legyen. Ugy kell tennünk, ahogyan egy régi egyházi Atya mondta. Én, ha az utcán megyek, még akkor is prédikálok, prédikálok az alázatosságot, a tiszta erkölcsöt: a Krisztust. Ne az árnyékunkról mérjenek meg minket mint a régi piramisokat, hanem a fényességünk után. Prochászka Ottokár mondja egyik könyvében: „Szobroknak, képeknek, vidéknek megvilágítása a fény, de lelkeknek, csillagoknak, nemzeteknek megvilágítása az éjszaka, mert valamint éjszakában gyulnak ki a csillagok, úgy sötétségben ragyognak fel a lelkek. (Prochászka: A háboru lelke, 68. lap.) Az egyházakra, de különösen református egyházunkra máskor is borultak sötét idők, de azokat a sötét éjszakákat mennyi sok fényes lélek világította meg, a dolgozó, az igehirdető, a tüdő, a szenvedő, a láncokat, a börtönt is nemesen elhordozó, a puritán erkölcsű lelkipásztorok számos serege, akiknek még életök sem volt drága a Krisztusért, csak hogy futásukat elvégezhessék. És az egyházunkat, templomainkat, iskoláinkat építő, védő világiak — férfiak és nők — sorai és a vallás szeretetében, az áldozatkészségben soha meg nem restülő egész népünk. Így kell tenni ma is, alá kell vetni a szívünket a Szentlélek csodatevő hatásának és mint az Aeol-hárján átzug a szél és csodahangokat ad, belőlünk is váltsa ki a Szentlélek zugó szele az első Pünkösdi megható jeleneit, amikor mindnyájan együtt valának, ugyanazon a helyen és az égből jövő szél zugása betöltötte az egész házat, amelyben ültek. És mintegy tüzből való megoszlott nyelvek jelentek meg nekik és mindegyikükre egy-egy ereszkedett. És mindnyájan megteltek Szentlélekkel és elkezdtek beszélni más nyelveken, ahogy a Lélek adta nekik szólani. Meg kell részegednünk a Krisztus édes borától, meg kell keresztelkednünk tüzzel és Szentlélekkel és ha pusztában szétszórta csontok

volnánk is már, mint Izráel egykoron az Ezékiel látomása szerint, meg kell mozdulnunk és talpra kell állanunk. A mind buzgóbb igehirdetés, hiveink szemmel tartása, egyénekenkénti ismerése, számonvevése, bajaiknak kipuhatólása, sebeikre az orvosság keresése és e nagy viharban jó pásztoroként együtt-tartása, a belmissió minden ágának gyakorlása, a vallási és nemzeti öntudat erősítése akkor, amidőn ezt már az iskola nem adja meg, különösen ifjúságunknak, népünk reménységének célirányos nevelése, ez mind csak úgy történhetik, ha a Krisztus szent lelke bennünk van. Ne legyen közöttünk senki olyan, akinek ha feltennők ezt a kérdést: Vettetek-e Szent lelket?, így felelhetnének: „Mi azt sem tudjuk, mi az a Szentlélek!“ Sürgősen megoldandó feladataink közé sorozom a szigorú egyházi fegyelem helyreállítását, mely miatt — sajnos — nagyon rossz hirbe keveredett már a mi egyházunk az utóbbi időben. Pedig, miként fegyelmezés nélkül nem állhat meg egy legkisebb társaság sem — még egy család sem — annál kevésbé egy olyan nagy, egy olyan szent intézmény, mint az Egyház. A világban szerte tapasztalható bomlásnak egyik nagy oka a szabadságnak helytelen értelmezése, szabadságra magyarázása. Sokan azt mondják, azt vetik a szemünkre, hogy ennek a protestantizmus a melegágya. De ez csak akkor volna igaz, ha uralomra jutna közöttünk az a felfogás, hogy a protestantizmus egyuttal: szabadság. Ezt csak úgy cáfolhatjuk meg, ha visszaállítjuk kálvini formájában az erős lelki fegyelmezést magunkkal és hiveinkkel szemben. Egyházunk süllyedése ott kezdődik, ahol ezt feladtuk. Amelyik egyház kiadja a kezéből vagy belső lelki gyöngességénél fogva nem bírja már forgatni a lelki fegyelmezés fegyvereit, az előbb-utóbb holttetemmé válik. Amely egyházban a kanonikai órák feledésbe merültek vagy üres formássá váltak, ahol a rendetlenkedőket, a házsártosokat, a részegeseket, a botrányosan élőket inteni, feddeni, büneikért őket fenytetni már minden eszköz kiesik az egyház kezéből, ott előbb-utóbb beáll a sorvadás, elkövetkezik a halál is. A róm. kath. egyháznak egyik legnagyobb erőssége: a lelki fegyelmezés. Igaz, hogy mi ebben nem követhetjük őket gyónató székek felállításával, mi csak a magunk módja szerint gyakorolhatjuk ezt, de gyakorlatba kell vennünk, hogy kiirtassuk a kálvinista emberek lelkéből azt a szinte köztudatba

ment erkölcsi anarchizmust, mely a jó rendnek, az önfegyelmezésnek, a maga és a többség megbecsülésének, az Isten szabta törvénynek ezzel ellene: „Én kálvinista vagyok és azt teszem egyházamban, amit akarok, ami nekem jól esik“. Erre azt mondhatná ugyan valaki, hiszen vannak egyházi törvényeink, melyek minden kihágást és bünt megto-rolnak! De kérдем én, hol van egyházi törvényeinkben az a pont, amellyel közrendü hiveinkkel szemben, akiknek fegyelmezése a presbitérium feladata volna, — kellőképpen eljárhatunk? Vagy ha erre nézve van is valami a törvényben, nem hiányos-e ez, elég-e ez, visszatükrözi-e az egyház erejét, megközelíti-e az egyház által kitűzött célt? Ennek a nagy hiánynak a tudatára már eljutottak a velünk eddig szervezeti közösségben élt református egyházak. A magyarországi ref. egyház legközelebb hozott zsinati törvényében kimondotta a IV. t.-c. 17. §. h) pontjában, hogy a vétkes egyháztagokat meg kell fosztani minden az egyháztagokat megillető jogaitól, kivéve: a templombajarást, gyermekeik megkeresztelését és azoknak felekezeti iskolába való járhatóságát. Hasonló ehhez a jugoszláviai reformátusok intézkedése, mely nemcsak az urvacsorától foszthatja meg a bűnös és engedetlen egyháztagokat, hanem az egyházból is kizárhatja őket. A magyarországi zsinati törvény 43. §-a kimondja azt is, hogy az ellen a presbiter ellen, aki a közönséges istenitiszteletről állandóan elmarad, az urvacsorával való élestől vonakodik, a neki kiadott lelkigondozási vagy belmissiói munka elvégzését igazolatlanul megtagadja vagy házassága kötésénél és gyermekei vallásos nevelésének ügyében egyházunk rovására jár el, fegyelmi eljárást kell indítani.

Mi a metszőkéshez, mely a kelevényt, mikor már minden javítási mód kimerült, kivágja, nem merünk hozzányulni és a daganat annál hatalmasabb lesz.

2. §. Egyházunk és az állam közötti viszony.

Mult évi jelentésemben szólottam a ref. egyház és az állam közötti viszonyról anyagi és kulturális téren. Szám-
adatokkal mutattam rá arra a mostoha bánásmódra, amelyet évről-évre tapasztalunk a közigazgatási, nyugdíjintézeti s egyéb államsegélyeink kedvezőtlen kiutalásánál, az 1919—20. évi államsegély kérdésénél, nyugdíjba ment lelkészeink, özvegyeink,

árváink ellátása, segédlelkészeink kongruája késedelmes ki-
utalásánál, a segédlelkészeket igénylő egyházak ügyének ren-
dezésénél, az állampolgársági ügyek mostoha elbírálásánál, a
kongruának sok lelkészre nézve igazságtalan megállapításánál,
a számos lelkészre nézve elbirhatatlan visszafizetések kérdé-
sénél, a törvénykönyv megerősítésének halogatásánál. Az el-
mult esztendőben a jó akaratnak némi jele már mutatkozni
kezdett annyiban, hogy a közigazgatási, nyugdíjintézeti és a
többi államsegélyünket az előző évinél valamivel feljebb emel-
ték, de még mindig nem utalták ki a törvényhozás által meg-
szabott összegben.

Reménységet és az Egyetemes Egyház széles köreiből
jó hatást váltott ki a lelkekben az a tárgyalás, melyet május
hó 21—22. napjain folytattunk le Prágában, a konventi elnök-
ség, Bertók Béla püspök és én az iskolaügyi minisztérium
egyházi és iskolai osztályainak főnökeivel. A törvénykönyvről
nem volt szó, mert ebben az ügyben Sörös Béla fáradozott
az illetékesekkel elébb is, utóbb is, csak annyit hallottunk, hogy
a kérdés nem messze van a megoldástól, de így is több dol-
got próbáltunk révpartra juttatni. Első sorban az 1919—20.
évi államsegélyek sorsát, amelyre nézve az illetékesek az
egyház álláspontjának jogosságát elismerték. Annyi huza-vona
után lehetetlenség is lett volna. mást mondaniok, mert a tár-
gyalás előtt sikerült megszerezniünk dr. Šimkovič János volt
egyházi referensnek dr. Révész Kálmán akkori püspökhöz
intézett következő levelét, melyet, mint soha napvilágot nem
látott, kortörténeti okmányt szükségesnek tartok megörökíteni:
„Főtiszteletű dr. Révész Kálmán ref. püspök urnak, Košice.
2181. sz.

Bratiszlava, 1919 november 13.

Tárgy: Válasz a hűségeskü kérdésében, melyet a ref.
lelkészeknek kell tenniök a Csehszlovák Köztársaság iránt.

Van szerencsém Főtiszteletűségednek 1919 nov. 3-án
kelt, nov. 8-án hozzám érkezett levelére válaszul, a Szloven-
szkói közigazgatásával megbízott teljhatalmu miniszter ural
egyétérve, a következő döntést közölni:

A Csehszlovák Köztársaság kormánya megnyugvással
veszi tudomásul az Ön, Pál apostolnak a Róm. irt levele
XIII. r. 1—2. versébeu foglalt kijelentésére alapított álláspontját

és őszintének tekinti a loyaltásnak hangsúlyozását, melyet Főtiszteletűséged a Csehszlovák Köztársasággal szemben bizonyítani ígért, ha a békefeltételek a magyar kormány által ratifikálva lesznek.

Minthogy végül sem azt nem akarjuk előidézni, hogy a Szlovenszkón levő ref. egyház elveszítse az annyira kiváló szervező tehetséget, aminőt az Ön személyében tisztel, sem pedig azt, hogy Főtiszteletűségeddel együtt elhagyják a ref. egyháznak ezt a részét éppen a legeszményibb gondolkozású s ennek felvirágoztatásáért a legintenzívebben munkálkodó lelkészek.

Méltányoljuk Főtiszteletűségednek óhaját s a Szlovenszkón levő ref. egyház lelkészi karától csak akkor fogjuk kívánni a hűségeskü letételét, ha a békefeltételek a magyar kormány részéről ratifikáltattak.

A Csehszlovák Köztársaság kormánya biztosítja az Önök összes autonóm jogait egyházi és iskolai téren, amint az előző 1919 október 23-án 1904/b. szám alatt kelt leiratomban is körvonaloztam, az egyháznak és iskoláknak nyújtja mindazokat a segélyeket, amelyeket a volt magyar kir. kormány megadott.

És jóllehet ezeket a segélyeket csak attól a naptól kezdődőleg kellene igazság szerint kifizetni, amelyen a ref. lelkészi kar leteszi a Csehszlovák Köztársaság iránti hűségesküjét, mégis, hogy az egyes lelkészi családok szűkös helyzete részben addig is enyhíthessék, mindegyiknek az illetékes adóhivatalnál Főtiszteletűséged kifejezett kívánsága szerint, ki lesz utalva a volt magyar törvényes kormány által utalványozott családi segély, visszamenőleg azokra a hónapokra is, amelyekre ezt a segélyt nem kapták meg, csak kérem az illető lelkészeknek, eddigi rendeletek értelmében felszerelt kérvényeit összegyűjteni, hitelesíteni és felterjeszteni. — Viszont azonban a kormány elvárja a ref. egyház vezető körei és hívei részéről a teljes loyális magatartást a békeszerződés ratifikálásig is.

Egyéb iránt fogadja Főtiszteletűséged teljes tiszteletem kifejezését.

Šimkovič s. k. kormánytanácsos.

Elismerte a minisztérium, hogy a lelkészek által saját országos nyugdíjintézetünkbe évenként fizetni szokott 180 Kő nyugdíjárulék teljes összege kell, hogy levonásba hozassék a kongrua megállapításánál.

Hosszabb megbeszélés tárgyát képezték az elmúlt lustrum kongrua megállapításainál felmerült, olyan sok fájó sebet ejtett körülmények. A megbeszélés eredményeképpen tudtul adható, hogy azon földeknél, amelyek nincsennek bérbeadva, hanem saját kezelésben vannak, helyesen és jogosan járnak el a lelkészek akkor, ha az ingatlanok hozadékanak megállapításánál a kat. tiszta jövedelem 10-szeresét számítják, ellenben a bérbeadott földek bérösszege minden esetben szerződéssel igazolandó. Miután pedig a kongrua ívek már be vannak nyújtva és módot kell találni arra, hogy a lelkészek élhessenek ama jogukkal, hogy az ingatlanok hozadéka a kat. tiszta jövedelem 10-szeresével legyen felszámítható az országos hivatalnál, megbizattak a püspökök, hogy az e tekintetben való egyöntetű eljárásra nézve körlevélben tájékoztassák a lelkészeket.

Tárgyalás anyagát képezte az is, hogy sokan vannak a lelkészek között, akik állampolgárság hiánya miatt kongruájokat nem tudják megkapni. Erre nézve a szakelőadó azt a felvilágosítást nyújtotta, hogy a végrehajtási utasítás 13. §-ában körülírt két mód figyelembe vételével készítsék el az ilyen lelkészek kérvényüket és kongruájokat visszamenőleg meg fogják kapni.

Tárgyaltunk a tanítóképző felállítása ügyében is. E nagy fontosságú kérdés előzményeképpen el kell mondanom, hogy a folyó évi március hó 17-én Kassán tartott Konventen már napirenden szerepelt ez a súlyos probléma és nagy lelkesedést váltott ki az, hogy két egyház: a rimaszombati és a komáromi közelebb akarták vinni a kérdést a megoldáshoz nagyszerű ajánlatukkal. Rimaszombat ingyen felket ajánlott fel az épület számára, megajánlotta továbbá a gimnáziuma bérösszegéből már összegyűjtött s takarékpénztárban levő 200 000 korona készpénzt, ezenfelül 200 000 koronát, melyet a gimnázium évi bérösszegére felveendő annuitásos kölcsönből fedezne s míg az épület elkészülne, addig is gondoskodott volna a tanítás rendes menetéről egy épület felajánlásával. Komárom és a komáromi egyházmegye áldozatkészsége is

minden dicséretet kiérdemelt. A Konvent a maga üléséből egy bizottságot küldött ki a terv részleteinek megbeszélése végett, amely Léván f. évi április 24-én meg is tartotta ülését. Az ülésen megállapítottuk, hogy a tárgyaláshoz, mely okmányok szükségesek s ezeket készen visszük magunkkal Prágába. A tárgyalás eredményét ezekben lehet összefoglalni:

A minisztérium nem áll utjában egy ref. tanítóképző felállításának, de a végleges döntést június közepére ígérte, ha előbb benyújtjuk a Rimaszombaton felállítandó intézet költségvetését és az alkalmazandó tanárok névsorát. Ahhoz azonban, hogy az épülethez állami hozzájárulást adnánk (mi 50%-ot kértünk) és hogy az állam kiegészítene a tanári fizetéseket (mi 10.000 koronát ajánlottunk fel személyenként), nem nagy hajlandóságot mutatott az osztályfőnök. Miután azonban a költségvetés a kitűzött időre nem mehetett fel, bizonyos technikai akadályok miatt, a tanítóképző felállítása egy évi halasztást szenvedett. Nagy kár ez tanítóképzésünk szempontjából, de — felfogásom szerint — ez az év elég lehet arra, hogy a minisztériummal dülőre jussunk a kérdés minden oldalát illetőleg, legfőképpen pedig az állami hozzájárulásra nézve.

Bertók Béla püspök ügyének végleges rendezését is jó akarattal megígérték.

Az ígéretekben tehát nem volt hiány. Az a kérdés most már, nem lesz-e azok beváltásában sem? Sajnos, több oldalról mintha nem fujdogálnának kedvező szelek. Mert a megígért leiratok több fontos tárgyban csak nem akarnak az illetékesekhez leérkezni.

Mellékesen hozom fel, hogy a theológia ügyében még csak alkalmunk sem volt a tárgyalásra, mert midőn azt fel említettük, — érthetetlenül, — egy kézlegyintés volt a felelet.

De azt nem hagyhatom említés nélkül, hogy közös elhatározásunkból kifolyólag alkalmam volt a szlovák kálvinista kérdésben elfoglalt álláspontunkat bővebben kifejtenem. A különféle szlovák egyházi könyveknek, kezdve az 1752-ben megjelent Énekes könyvtől, a bemutatásával kimutattam azt, hogy a magyar ref. egyház szlovák hiveivel szemben sohasem volt elfogult s ma sem az, ami láthatólag megnyugvást támasztott, de hogy lent is osztják-e ezt a felfogást, az abauji egyházmegyébeu végzett püspöki látogatásaim és az azok

nyomán támadt recenziók felsorolásával meg fogom állapítani.

Mult évi jelentésemben bő teret engedtem azon irányzat festésének is, melyet a kormányzat részéről — egész joggal — elnemzetietlenítési szándéknak lehet nevezni. Nem ismétlem ezeket az unalomig, hiszen ezt ugyanis a tanügyi előadónak a feladata elsorolni. Az ő feladata rámutatni arra, hogy bár többszázados vívmányunk az iskolai autonomia, de erről ma már beszélni sem lehet. A teher a mienk, de minden autonomikus jog ki van a kezünkől véve. Hiába van befoglalva ma is érvényben lévő egyházi törvényünk I. t.-c. 3. §-ában: „A református egyház alsó-, közép- és felső iskolái, mint a vallás szabad gyakorlatának jogával lényeges kapcsolatban álló intézmények s az egyház önfenntartásának eszközei, az alkotmányos uton létrejött országos törvények, jelesen az 1790/91. évi XXVI. t.-c., mint alaptörvény intézkedéseinek épségbentartásával, mindenestől az egyház testéhez tartoznak és az egyházi hatóságok alatt állanak“. Most csak annyit jegyzek meg, hogy ez az elnemzetietlenítési törekvés nemhogy alábbhagyott volna, de szemelláthatólag még inkább növekedett. Mind több és több gyermekünk tanul, leginkább kényszerűségből, szlovák középfoku iskolában és szinmagyar egyházközségeink mellé felállított szlovák elemi iskolákban s ezekben az iskojákban — ami szinte már elviselhetetlen — gyermekeink még a vallást is szlovák nyelven kénytelenek tanulni. Erre nézve nem mondhatok eklatánsabb esetet, mint a nagygéresit. De nem részletezem ezt a szomorú állapotot, mely csak egy kiragadott példa a többi közül, az ügy előadója ugyanis meg fogja ezt világítani és rámutat az én, e kérdésben elfoglalt álláspontomra is. Az egyházkerületi közgyűlés fogja elbírálni, helyes-e ez az én álláspontom vagy helytelen. Még csak annyit említek meg, hogy ha ez tovább is így megy, magyar ref. egyházunk magyar jellege kevesével végképpen elhomályosul s szlovák nyelven tanult magyar gyermekeinkre nézve magyar nyelven végzett istenítiszteletünk nevelő hatását végképpen elveszti. Ezek a gyermekek, ha kimennek majd őseik sirhantjához, apáik, anyáik nevét nem fogják tudni a fejfákról és kövekről leolvasni. Vannak tehát számnélküli visszaélések s ez is azok közül való, amelyek egyenesen az egekre kiáltanak. Ám mit ér az, ha csak egy

ember kiált, mi tér, ha csak kevesen kiáltunk! Mindezen bántó, elnyomó rendszer ellen Egyetemes Egyházunknak, mint egy embernek kellene felállani és nem volna szabad meghuzódni senkinek, félve, szorongva, mert — jaj! — az államsegélyt elveszik! Ha az Egyetemes Egyház, mint egy tilalomfa emelkednék fel, azt messze meglátnák. Én nem azt vallom, amit valahol, mint egy ilyen féltő, szorongó lélekből kifakadt irást olvastam: ne nagyon hangoztassuk jogainkat, mert az kellemtelenségekkel jár, hanem én ennek éppen az ellenkezőjét tudom és igazat adok Dobos Jánosnak, aki 1859-ben ilyen szavakkal ostorozta népét: „Ha valaha ez a hely (ő a templomra gondolt) üresen maradna, ha valaha Istennek ez a nagyszerű intézménye elveszne népünk számára, a felelősség terhe rátok nehezedik“. Én most az iskolákra gondolok, mikor e nagy emberünk szavait ismétlem.

3. §. Hivatalos intézkedéseim.

Ami most már engemet illet, a rám bízott teendőket erőm, legjobb tehetségem és lelkiismeretem szerint igyekeztem elvégezni. Bizonyosságai ennek azok a körlevelek, melyeket az esperesekhez, az egyházakhoz és hiveinkhez intéztem azon célból, hogy egyrészt az országos hivataltól és az iskolaügyi referátustól — s ennek utján a minisztériumtól — jövő megkeresések haladéktalanul elintéztessenek, másrészt pedig kitartást, bátorságot, öntudatra ébredést akartam önteni a hitek szívébe e nehéz időkben.

Tetemesen megnövelte a püspöki hivatal teendőit a kongruaügy, az első lustrum folyamata és bevégezése, a második lustrumra beadott vallomások elintézése, a fellebbezésekkel kapcsolatos munkálatok. Az első lustrumbeli megállapításokról jelentésemhez egy folytatólagos kimutatást csatoltam, hogy e tekintetben is tiszta kép álljon egyházkerületünk előtt. (A kimutatást lásd a Függelékben.) Minden keserőséget, amelyek a kongrua megállapítások ellen az egyes lelkészek részéről elhangzottak vagy mint fellebbezések hozzám felterjesztettek, különösen azok részéről, akik állampolgársági igazolvány hiányában jogos államsegélyökhöz nem tudtak hozzájutni, úgy átéreztem, a sérelmeken oly jó lélekkel igyekeztem volna segíteni, a fellebbezéseket oly meleg szívvvel támogattam, mint hogyha azok mind az én magam sérelmei lettek volna. Min-

den esetben hivatkoztam azon valóságos esetekre, amikor a minisztérium megengedte, hogy az összes eltöltött szolgálati idő beszámíttassék.

Nem kevés gondom, munkám és aggodalmam származott az iskolákkal kapcsolatos kérdésekből, amilyenek az iskolai hiányok, az újabb tantermek és tanítói lakások építésével kapcsolatos kérdések, mint amelyeket a minisztérium állandóan és számos egyházunkkal szemben sürget, de amelyeknek terheit népünk viselni nem bírja. Tisztán látom, hogy ha valahová, ide kellene koncentrálnunk erőinket. Egyetemes Konventünknek lenne a hivatása, hogy a régi konventi segélyek mintájára ezeknek az iskoláknak a segítségére siessen. A Konventen hozott ama határozat, hogy 100000 korona, részint kamatos, részint kamatmentes kölcsön kiadassék az ilyen iskoláknak, az én felszólalásom eredménye és ez az összeg már régen szét lett volna osztva, ha közbe nem jön egy sajnálatos incidens, aminek következtében az ügy halasztást szenvedett. Felfogásom az, hogy jövőre ezt a segélyezést rendszeressé kell tenni.

Részvettem az egyetemes Konvent állandó bizottságának mind a két ülésén, Ungváron 1930 szeptember 30-án és Losoncon a papi vizsgák alkalmával június 17-én.

A lelkész-özvegyek nyugdíj kérdése is kezd lassacskán folyamatban jönni, többen már hozzá is jutottak a 70/930. számú törvény által megszabott nyugdíjhoz, azok t. i. akik koruknál fogva ehhez már jogosultsággal bírtak. — Azonban szinte lehetetlenség számba vehető az, hogy azt az 1500—koronát, melyet nagy keservesen mi rakunk össze nekik, nyugdíjukból levonják, még bántóbb, hogy azoktól pedig, akik még nincsennek soron, elvonták az eddig élvezett évi 3000—korona nyugdíjpótlékot is és most már ők égimadarak módjára élhetnek, míg a törvény szerint rájuk kerül a sor. Demokratikusnak nevezett államban ilyet elképzelni is lehetetlenség. Ezen intézkedés ellen felirattal kell fordulnunk egyetemes Konventünk utján illetékes helyre.

Az előadó urak minden ügyet be fognak mutatni, de a jelentősebbek közül néhányra rámutatni én is szükségesnek tartom. Ilyen egyházkerületünk pénztárának helyzete. A pénztár a szó teljes értelmében siralmas helyzetben van évről-évre. Oka ennek az, hogy mint mindenben, úgy itt is az állam-

segélytől várunk mindent. Ha ez egyszer megszűnnék, saját erőnkől pár hónapig sem bírnók fenntartani. Hiszen köztudomású, hogy az öt egyházmegye, holott a püspöki adminisztráció ma sokkal kiterjedtebb, mint eddig volt, csak cca 12.000.— Kč-val járul a közigazgatáshoz. A másik oka az, hogy bár ilyen helyzetben vagyunk, évről-évre incidentáliter vettetek fel indítványok a pénztár terhére, amelyek elfogadhatnak a nélkül, hogy a pénztár teherbíró képessége a rendszeren gyors ütemben lefolyó tanácskozási asztalánál alaposan felülbíráltattak volna. Ez az oka annak, hogy az április 20-án tartott számvevőszék a legkinosabb aggodalmak között ülésezett. Rendezni kellett, határozatilag is, becsületből is, de az adminisztráció érdekében is a püspöki titkár fizetésének kérdését, mert ő megszűnt konventi ügyvivő lenni és csak az onnan nyert fizetéssel együtt volt biztosítva megélhetése. Új írógépre is szükség volt, mert eddig a Konventét használtuk, az egyházkerület régi gépe pedig nem bírta a munkát. Új és elodázhatatlan szükségletnek mutatkozott a püspöki vizitáció utiköltségének fedezete is. Hiszen ha püspöki körutamon egy fillérenyi napidíjat sem számítottam is fel, ha még készkiadásaimat sem vettem fel, de a fuvart mégis csak ki kell fizetni. Ugy tettünk tehát, hogy miután Bácsy Gyula missiói lelkész ez állásáról az árvaházzal kapcsolatos teendői miatt lemondott, töröltük a missiói lelkésznek az egyházkerületi pénztár által nyújtott 6000.— Kč fizetését és csak a Konvent által adott 6000.— Kč segélyt illesztettük be a költségbetésbe, de még így is kénytelenek voltunk az egyházmegyéknek nyújtott segély egy részét fedezetül javaslatba hozni. Eljárásunkról az esperes urakat értesítettem, az egész ügyről különben az előadó fog részletes jelentést tenni.

Már tavaly jelentettem, hogy a ref. biztosítási iroda Rimaszombatban körzeti irodát állított fel, ez azóta a megfelelő személyzettel működik is. Célja volna, valamivel emelni szegényes pénztárunk bevételeit.

Az egyházkerületi pénztár szükös helyzete az oka annak is, hogy szívesen melengetett gondolatomat, a tátrai fürdőnek a nyári alkalommal missiót teljesítő lelkészekkel való ellátását, ha az előbbi esztendőben meg is tehettem, e nyáron nem voltam képes konkrétizálni. E miatt egy magyarországi, a mi itteni viszonyainkat távolról sem ismerő lelkész által a

Református Egyház és iskola f. évi 27-iki számában támadásban is részesültem, de feleletem itt sem lehet más, mint a neki adott (f. évi 30. szám.) Szerettem volna ezt a szép munkát tovább folytatni, miután azonban akár vasárnaponként küldünk oda lelkészeket, akár a belmissió igazi gyakorlása céljából a nyári hónapokon állandóan ott tartanánk is őket, az óriási költségek miatt ez ki nem vihető. Ezért igyekeztem Szontágh és Guhr igazgató uraknak, mint a fürdők tulajdonosainak, — tekintve az ügy vallási és nemzeti fontosságát is, — nemes áldozatkészségére appellálni, hogy miként a magyar éra alatt is történt, nyújtsanak valami áldozatot ott idéző lelkészeink, illetve egyházkerületünk számára, azonban, sajnos, fáradozásom eredménytelen volt.

Épp azért most úgy vagyunk, hogy van ugyan az evangélikusokkal közös templomunk Tátralomnicon is, Ótátrafüreden is, de csak alkalmilag odavetődött lelkészek szájából hangzik el nagy ritkán az Isten igéje. Ha valamiképpen ezt a kérdést meg tudnók oldani, az én örömöm volna a legnagyobb.

Pénztárról lévén szó, miután Simon Mihály pénztárnok súlyosan megbetegedett, dolgait tovább folytatni nem volt képes, kérésére 1930 december hó 18-án egy, elnökletem alatt: Dusza János esperes, Seress Zoltán, Kövér Árpád bizottsági tagokból álló bizottság tőle a pénztárra vonatkozó összes anyagot átvette és a pénztár ideiglenes kezelésével Kövér Árpád tornaljai lelkészt bíztuk meg.

A pénztár jövedelmét volna hivatva emelni a Baldácsyalapból való részesedés is, de az előadó ur jelentést fog tenni arról, hogy e már régebben huzódó ügy egy lépéssel sem ment előre

Megírtam az ungi egyházmegye monografiájának az előszavát.

Fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy 1931 január 17-iki 33. számú körlevellemmel megkerestem az Esperesek útján az egyházakat egy oly statisztika összállítása iránt, melynek az lett volna a célja, hogy az „Egyke“ pusztítására, egy tanulmányom keretében, világot vessen. De sajnos, az idevonatkozó adatokat teljes egészükben nem tudtam megkapni. Nem tudom igaz-e az a hír, hogy arra való hivatkozással, miszerint ugyanis volt népszámlálás, a törvény szerint tiltva van bármiféle statisztika készítése. Ha ez igaz volna, akkor felfo-

gásom szerint ezt is az autonómiába való beavatkozásnak kellene minősítenem s mert tegyük fel, hogy bármi egyházi ügyben statisztikára volna szükségünk, a népszámlálásra való hivatkozással ezt is megakadályozhatnák?

Komoly megvitatás tárgyát kell hogy képezze az egyházkerületi missiói lelkészi állásnak esetleg más módon való megoldása. Annyi tény, hogy a missiót nem szabad abbahagyni, sőt fejleszteni kell, azonban nem volna-e célszerűbb a Konventtől nyert 6000 Kč felhasználásával minden egyházmegye részére egy missiói előadót választani, aki a szükséghez képest az arra esetleg rászoruló lelkészeknek felvilágosításokat nyújtana és az előadók évi jelentései alapján egy egyházkerületi missiói előadó tenne jelentést a missió állapotról. Négy vagy öt ember munkája, akik közel vannak és a viszonyokat is jobban ismerik, intenzívebb lehet és kevesebb költséggel is jár, mint a nagy távolságban lakó egyházkerületi missiói lelkészé. Minden egyházmegyében van erre való emberünk. Különben erről az egész ügyről egy részletes jelentés van s azt elbíralni a közgyűlés hivatása.

Pálóczi-Czinke István arcképét végre sikerült megfestetnünk igen nagy pénzügyi nehézségek után, mert az egyházmegyék közül, ahol fedezetet vártunk, körlevelem után is csak az ungi egyházmegye küldött 220.— Kč-t. Az arckép a püspöki irodában függ.

El nem halgathatom azonban, hogy az egyházi kormányzás csak akkor lehet kielégítő, ha abban, mint a gépekben, mindenik szeg és kerék a maga helyén állva, a gépezet működésének szolgálatában van. Már tavaly panaszoltam, hogy az egyetemes Konvent határozatai nem küldettek meg a püspöki hivatalnak s hogy mit határozott az 1930. évi Konvent, most sincs róla tudomásom, sem jegyzőkönyvi kivonat, sem nyomtatott jegyzőkönyv útján. Ez a legközelebbi Konventi ülésen is panasz tárgyát képezte a nélkül, hogy a hibán segítve lett volna. Az 1930. évi Konventi ülés jegyzőkönyve még most sincs kinyomtatva. Reményt támasztott lelkünkben a legutóbbi Konventen elhangzott azon biztatás, hogy már ezután másként lesz, de az ülés óta immár 7 és $\frac{1}{2}$ hónap telt el és én legalább egyetlen határozatot sem kaptam meg, a nyomtatott jegyzőkönyvről még csak nem is beszélve. Hogy ezeken az állapotokon radikálisan segíteni kell, mindenki átlát-

hatja, mert ily körülmények közt az egyházi kormányzat gépezete teljesen megakad.

Az egyetemes Konvent 1930 április 2-án tartott ülésében kimondotta, hogy az egyházi épületek teljes értékben biztosítandók. E határozat alapján a ref. biztosítási iroda szakértője által az egyházközségek épületeiről egy kimutatás készítettett feltüntetve abban a jelenlegi biztosítást és a valóságos értéknek megfelelőt. Miután a legtöbb egyházban az épületek nincsenek a valóságos értéknek megfelelőleg biztosítva, erről a ref. biztosítási iroda az egyházakat értesítette is, de számos egyházból az a határozott felelet érkezett a biztosító irodához, amiről ez a püspöki hivatalt is értesítette, hogy nem hajlandók épületeiket a valóságos értéknek megfelelőleg biztosítani. Mi előttünk ugyan nem irányadó a ref. biztosítási iroda szakértője által készített vélemény, de tekintve azt, hogy tűz esetén sok egyház a mai biztosítás mellett veszélynek teheti ki magát, az egyházkerületnek kellene intézkedni, hogy az egyházi hatóságok által kiküldött bizottságok bírálják felül a mai helyzetet, hogy aztán az intézkedés ehhez képest megtehető legyen.

4. §. Püspöki látogatás a gömöri egyházmegyében.

Püspökké választásom alkalmával kitűzött programomhoz hiven, tovább folytattam a püspöki vizitációt. Tavalyi jelentésemben számot adtam arról, hogy május 12-től június 15-ig, megszakításokkal a gömöri egyházmegyében 42 gyülekezetet látogattam meg, a többieknek felkeresését őszre halasztottam. Ezek az október 12. és november 9-ike között meglátogatott egyházak a következők: Gicze, Gömörnánás, Mikolcsány, Rimaszécs, Jéne, Beje, Oldalfala, Otrokocs, Zsór, Tornalja, Sajókirályi, Naprágy, Hubó, Sajókeszi, Sajólenke, Csoltó, Lekenye, Szalócz, Vigtelke. — Összesen 19 egyház. De a mind hűvösebbre való időjárás megakadályozott abban, hogy a többi gömöri egyházakat is meglátogathassam. Elmaradtak: Berzéte, Rozsnyórudna, Berzékörös, Rozsnyó, Szilicze, Borzova, Pelsócz, Horka, Zeherje, Pokorágy. Ezekbe az egyházakba f. évi május 10, 12, és 13. napjain mentem el, a két utolsó kivételével, amelyek lelkészlak építésén fáradoznak és csak ennek befejeztével óhajtottak fogadni. Ezzel befejeztem 68 gömöri egyház meglátogatását. Az utóbb meg-

látogatott 28 egyházzól a következőkben számolok be: Kisérőim most is azok voltak, akik tavaly: egyházkerületünk főgondnoka, Dusza János esperes, Barna Béla egyházmegyei gondnok és Papp József püspöki titkár. Fáradásaikért itt is köszönetet mondok nekik, de az egyházaknak is, amelyek kivétel nélkül tüntető tisztelettel és szeretettel fogadtak. Osztottak örömnkben a községek is, a más felekezetűek is, de az itteni két járás közül csak egyiknek a főnöke, a tornaljai, adott kifejezést egyházunk megbecsülésének, aki bár töredevezve, de magyarul köszöntött bennünket.

Minden egyházban én végeztem az istentiszteletet, amelynek fényét és bensőségét mindenütt emelték az énekkarok. A vizitációt most is a templomban tartottuk meg az egész gyülekezet jelenlétében, amelyekről mindenütt jegyzőkönyvet vettünk fel. Nem céloim most a tapasztaltak felől részletesen nyilatkozni, az az Emlékkönyv, amelyik az egész egyházkerület vizitációjának befejeztével, ha Isten is úgy akarja, ki fog adatni, élénk és hű képet fog rajzolni a gömöri egyházmegye mostani állapotáról, de legalább nagy vonásokban ide vetítem tapasztalataimat, hogy mint egy tükör, vissza-sugározza ezen gyülekezeteknek a képét.

Fény és árny váltja fel egymást itt is. Bajokkal küzdő lelki pásztorok, tanítók és egyházak, azok felett sok-sok diadalmaskodik és nem egy csügged. A diadalmások közé sorozom azokat, akiken átment a Szentlélek zugása és amikor a föld inog, a hit aranyláncaival kötik magokat az Éghez és a terhek alatt is tudnak templomokat építeni, javítani, iskolákat, lelkész-lakokat emelni és akik megérezték, hogy a templom és iskola mellett képesek új forrásvizet nyitni a sziklából is.

A belmissió csergedező patakjai, az énekkarok, az ifjúsági egyesületek, a leánykörök, a vallásos estélyek, ezek azok, amelyekből nem csak a hitélet, de a nemzeti érzés is táplálkozik. De most is láttam sok csüggedő lelket és sok pusztá mezőt. Mikor az ilyen egyházak templomaiba beléptem és mint a nagy vizek folyása, zugott az ének és az imádság és az Igék áldott cseppjein üdültek a lelkek, mintha a Mennyben lettem volna, hol az ő királyi széke körül letelepedtünk. De a vizitáció kérdezősködésére egyszerre csak kezdtek mutatkozni a sebek, amelyeket a világ lelke ütött a gyülekezetek

szívén. Ilyen seb nem egy volt ezekben a gyülekezetekben is, mint amilyenek: a viszálykodás, a hitbeli közönyösség ... stb., amelyek mind csak Krisztusi hittel gyógyíthatók meg. Különösen a legeslegnagyobb seb, amely kevés kivétellel Gömör eme részein is pusztít: a vasárnap meg nem szentelése és az Egyke. A lelkem szinte megrendült, mikor körutamon, egy-egy vasárnapon olyan református falvakon mentem át, amelyeknek határában vigan dolgoztak a mezőn, mintha csak hétköznap lett volna. Az Egyke romboló hatásáról pedig a templomokban adott feleletek világosítottak fel. Mind a kettő az Isten törvényének áthágása lévén, világos, hogy ahol ez a két baj megvan, a vallásosság nem állhat és nem is áll a kívánt magaslaton.

Mondanom se kell, hogy amint nem voltam fukar a dicséretekben, a jó dolgok látásakor, úgy nem voltam az, mikor buzdítani, inteni, feddeni kellett, nemcsak az ilyen bünökben, de egyéb hibákban leledzőket is. Így például azokat, akik megvetve iskoláinkat, szlovák iskolába adják gyermekeiket, amilyen egyházat nem egyet találtam ebben a körzetben is. Nem gondoltam én azzal, hogy szavaimat a világi hatóságok képviselői is hallották, bátran, — mert hiszen kinek a hivatása volna az, ha nem az egyház első őrállóé, a püspöké, — rámutattam arra, hogy magyar református gyermek, ha magyar-nak és reformátusnak akarjuk megtartani, református iskolába való, s e tekintetben nemcsak az egyházi törvényben, de a békeszerződésekben biztosított jogainkra is hivatkoztam. Én Luthert vallom: itt állok, másként nem tehetek. Én az apostoloktól, Kálvintól és nagy őseinktől tanultam meg a megismert igazságokhoz való ragaszkodást és nekem életem sem drága a Krisztusért, csak hogy futásomat elvégezhessem. Meg vagyok győződve arról, hogy ezt a felfogásomat, magatartásomat szeretett egyházkerületem is osztja. Ezzel Gömör 68 egyházát látogattam meg, hogy tovább folytassam utamat az abaujtonnai egyházmegyében.

Az itteni látogatásom, mely 39 egyházat ölelt fel — nem hagyva ki még a legkisebb filiát sem — 1931. év május 27-én vette kezdetét és június hó 11-én végződött. E körutamat 3 turnusban végeztem, az első kettő után 2—2 napi pihenést véve Rimaszombatban. A következő egyházakat látogattam meg: Barka, Lucska, Jablonca, Körtvélyes, Szádalmás, Torna-

görgő, Méhész, Szádelő, Áj, Tornaujfalú, Zsarnó, Péder, Szepsi, Csécs, Pány, Komáromcz, Szeszte, Nagyida, Buzita, Felsőlánicz, Perény, Alsólánicz, Kassa, Tarcavajkócz, Magyarbőd, Petőszinye, Györke, Felsőcsáj, Nagyszaláncz, Garbócbogdány, Rákos, Eszkáros, Zsadány, Nádasd, Csány, Bárca, Beszter, Miglész, Abaújszina, összesen 39 egyház.

Kisézőim voltak: Idrányi Barna esperes, Fekete Miklós egyházmegyei gondnok, Lengyel József egyházmegyei főjegyző és Papp József püspöki titkár, akik kivétel nélkül minden egyházba elkísértek. Támogatásukért fogadják e helyen is szívem mélyéből fakadó hálámat. Abaújtorna református népe is mindenütt a legfényesebb külsőségekben is megmutatta, talán még fokozottabb mértékben, mint Gömör, a vizitációval szemben érzett tiszteletét és szeretetét s ezt a szeretetet az egyház iránti ragaszkodás jeleképpen könyveltük el. Az egyházunk iránti tiszteletüknek tekintettük a községek előjáróinak, a más felekezetűeknek hódolatát is, pedig az Abaújtornában levő egyházak igen erősen be vannak ékelve más felekezetűek közé. Tehát a püspök és a vizitáció iránt megnyilatkozó nagy tisztelet azt bizonyítja, hogy egyházunkat a többi felekezetek is megbecsülik, sőt a püspöki körút értékelésének tekintettük azt is, hogy Abaújtornában, kivétel nélkül, a világi hatóságok is mindenütt siettek a püspöki vizitáció tekintélyének emelésére.

Bizonyos különbséggel a vizitáció itt is úgy folyt le, mint Gömörben. Mindenütt színültig megteltek a templomok. Mindenütt imádkoztam, hálát rebegve és áldást kérve Anyaszentegyházunkra, nemzetünkre, de a más felekezetűekre és nemzetiségűekre is. Néhány hely kivételével Abaújtornában már nem prédikáltam, pótolták ezt a gyermekek konfirmációjával kapcsolatos beszédeim. Hogy pedig ezt megértsük, el kell mondanom, hogy a püspöki vizitációt megelőzőleg, Idrányi Barna esperes az abaúji lelkész-értekezletnek a maga által is nagy melegséggel pártolt azon óhajtását fejezte ki előttem, hogy ne sajnáljam a fáradságot és konfirmáljam meg azokat a gyermekeket, akiknek a konfirmációi vizsgája már előzőleg megtörtént, de akikre és a gyülekezetre nézve is egész életükben feledhetetlen lesz ez az esemény. Az óhajtást teljesítettem, de hogy funkciómat valaki rosszakaratulag félre ne értse s ne magyarázzon bele pápista püspöki tendenciákat, mindenütt

kijelentettem, hogy a ref. püspök csak első az egyenlők között, semmi kizárólagos, a róm. kath. püspökökre emlékeztető jogkörrel nem rendelkezik, ezt a funkciót tehát csupán a lelkészek felkérésére és helyettük végzem. Hogy ez órák a szemlélőkre milyen hatással voltak, ők mondják meg, én csak annyit fejezek ki, hogy az átélt benyomásokat csak a halál fogja emlékezetemből kitörölni. A vizitáció itt is a szokott formaságok között ment végbe a templomban az egész gyülekezet jelenlétében. A vizitációnak mintegy bevezető részét képezte mindenütt az egyház multjának feltüntetése Idrányi Barna esperes tömör előadásában. Az istentisztelet szépségét emelte az énekkarok szereplése. Ahol csak lehetett, az iskolákat is megtekintettük. Tapasztalataim Abaújtornáról kedvezőbbek, mint Gömörrel. A vasárnap megszenteltelenítése és az Egyke itt ismeretlen fogalmak. Abaújtornában kevés kivétellel igen csekély népességűek az egyházaink, a legtöbb helyen, különösen az abaúji részen, erősen vegyülve vannak más felekezetűekkel és nemzetiségűekkel, ezek, ha hozzávesszük a nyomasztó gazdasági és politikai viszonyokat is, a megállást mind igen nehezzé teszik. Ha a felekezeti öntudat mégis kielégítő, amely templomok, iskolák állításában, a terheknek panasz nélküli hordozásában, az erőszakosan szlovákká tett iskolák tüntető visszakövetelésében, a belmissió minden ágának gyakorlásában nyilatkozik: ez mindenestre gyakorlati igazolása annak, amiről Ravasz püspök irt egykor az erdélyi és a nagyalföldi magyar református nép lelki rajzában, aminek az az értelme, hogy a zárt sorokban való együttlakás sokszor az őserők szunnyadását, a magára-hagyatottság érezte azok felébredését jelenti. A lélekre is áll az, ami a nemes kagylóra. Ez is a tenger iszonyatos sulya alatt termi a gyöngyöket, vallásilag és nemzetileg is csak ott van assimiláció, ahol a lélek már nem hisz Pál apostol ama szavaiban: mindenfelől szorongattatunk, de kétségbe nem esünk. Rám Abaújtorna, egy egyház kivételével, hol a pusztító oroszán széjjeljárván erősebb volt, mint a krisztusi jelek, ilyen benyomást tett. Erre nézve az előbbiek mellett nem hozhatok fel nagyobb bizonyítékot, mint a következő esetet. Tudvalevő, hogy püspöki körutam előtt egy népszámlálás volt, mely a Kassa körüli egyházakban azt a tendenciát szolgálta, hogy a szlovákoknak beirt kálvinistákkal szaporíttassék a szlovák egyházmegye. Tudomásom

volt e hirlapilag is erősen támogatott akcióról, olvastam, sőt Prágában a minisztérium asztalán is láttam azoknak az abaujtornai egyházaknak névsorát, amelyeket a népszámlálás alapján a szlovák egyházmegyébe kívánnának kebelezni. De én, mint egyházam főpásztora, erre nem tartoztam figyelemmel lenni, hanem egyedül arra az 1928-ban Pozsonyban hozott zsinati törvényre, amely kimondotta, hogy melyek azok az egyházak, amelyek a szlovák egyházmegyébe kebelezettek be, hiszen ugyanazon törvényszakasz azt is kimondja, hogy ha lesznek még olyan egyházak, amelyeknek a sorsáról dönteni kell, ezek hovatarozandósága nem népszámlálás, de szabadon nyilvánítandó, népszavazás útján határozandó meg. Én tehát, mikor Abaujtornába mentem, úgy mentem oda, az egyházmegyét úgy tekintettem, — jogosan és törvényesen, — mint amelyben nincs, ezidőszerint egyetlen szlovák egyház sem, hiszen a nép szabad akaratából kifolyólag az istenítiszteletek mindenütt magyar nyelven tartatnak, néhány iskolának törvényellenesen szlovákká tétele pedig még nem jelenti azt, hogy a református nép is szlovák. De mindamellett megtartottam az apostol parancsát: legyetek okosak, mint a kígyók és kísérom a bizonyságaim, hogy az ilyen egyházakban mindenütt feltettem a következő kérdést: „Én tulajdonképpen nem tudom, milyen nemzetiségű gyülekezetbe léptem most be, mert ahhoz képest végezném küldetésemet“, mely kérdésemre a nép mindenütt uni sono jelentette ki, sokszor zugva, mint az orkán, mi mindnyájan magyar reformátusok vagyunk. Természetesen ez a körülmény álláspontomat még inkább megerősítette. Nem volnék én egy demokratikus egyház főpásztora, ha ily körülmények között így szóltam volna: hát igaz, hogy ti magatokat magyar kálvinistáknak valljátok s látom is, hogy valóban azok vagytok, de mivel a népszámlálás titeket szlovákoknak irt be, tehát én is azoknak tekintelek titeket, nosza tehát kezdjünk el szlovákul énekelni, imádkozni és tartsuk meg a vizitációt szlovák nyelven. — Nem megcsufoltam volna-e hivatásomat, küldetésemet és az apostolt, aki így szólt egykor: inkább egy szót értelemmel, mint ezret értelem nélkül. Világos, hogy ehhez kellett igazodnom többi eljárásomban is, mikor őket s gyermekeiket magyar református érületük további ápolására figyelmeztettem. Mégis el kellett szenvednem a politikai agitátorok részéről egy soro-

zatos támadást most is. De kérdem, kiknek vagyok én a szolgálója, kiknek vagyok én a püspöke, a politikai agitátoroknak-e vagy az Istennek s népemnek? A lelkipásztorok itt is küzdenek a létért, sokaknak nincs állampolgársága, nem egynek szükös a kenyere, mert sok évi szolgálata után sem kap kongruát, de nem akadtam olyanra, aki hivatása magaslatán ne állana, kivéven egyet, akivel nem voltam meglégedve, mert habár kicsi népességű egyházban szolgál és munkája kevés, a vallástant mégis igen kevés eredménnyel tanítja, bár a szlovák iskolában joga van magyarul tanítani. Abaujtornára is áldásos volna a tanítóképző mielőbbi megnyitása és hatékonyabban segélyére kellene sietni azoknak az iskoláknak, amelyeknek fenntartása vallási és nemzeti szempontból elsőrendű feladat s itt is ki kell harcolnunk azt a jogunkat, hogy magyar református gyermek magyar iskolába való s más nyelvű népiskolába járó magyar gyermekeink is magyar nyelvű vallásoktatásban részesüljenek. Ki kell emelnem azt, hogy Idrányi Barna fáradhatatlan kezének nyomai mindenütt meglátszanak. Az új egyházmegyei gondnok is nagy-nagy nyereségnek ígérkezik. Sok boldogsággal jár egy ilyen út, de a boldogságnak mégis vannak fokozatai. Ezek voltak a Tornagörgön, a Szepsin, a Nagyszaláncon átélt órák, ezek közé számolom azt a csodát, amelyet a perényi templom látása támasztott bennem. Itt eszembe jutott az, mit tehetne a kálvinizmus, ha az Isten lelke mindenik tagjában ott élne!

Bárczán is átéltünk egy nagyszerű jelenetet. A szepeségi kálvinisták szétszórt csontjait láttam a templomban életre kelni. Az Isten velünk létét mindenütt tapasztaltuk és ezért mindig hálákat adtunk, de a lelkünk Eszkároson öltött szárnyakat, a Lélekemberének, Fekete Miklós egyházmegyei gondnoknak úri házánál, ahol megünnepelhattuk azt, hogy a vizitáció éppen a 100-ik helyen pihent meg és Abaujszinán, ahol a többiek mellett külső jelekben azt is látnunk kellett, mint tud egy jó gyülekezet összeforni lelkipásztorával, ha 25 éven át egyakarattal együtt vannak.

Ha a gömöri 68 egyházhoz hozzáveszem az abaujtornai 39-et, Isten segítségével eddig 107 egyházat látogattam meg. Bár csak ne fáradtam volna hiába!

5. §. Soli Deo Gloria.

A legközelebb lefolyt idők alkalmat adtak arra, hogy értékes embereink és intézményeink élete folyásának egy-egy határvénél megállapodjunk, de mi ez ünneplésünkkel is Istennek akartunk dicsőséget szerezni. Szóljunk először azokról, akik hozzánk legközelebb vannak:

Üdvözljük Idrányi Barnát, akit 20 éves esperesi szolgálatának betöltése alkalmából szeretett egyházmegyéje és egyháza oly bensőségesen megünneplott. Egyházkerületünknek nagy ékessége és disze ő már sok évtized óta, világos eszével, munkaerejével, nagy szorgalmával és a szíve mélyéből fakadó egyházszeretetével már eddig is maradandó nyomokat hagyott egyházkerületünk és egyetemes egyházunk életében. Adja Isten, hogy még nyomatékosabban írja be nevét egyházunk lapjaira.

Személyesen vettem részt azon a felemelő ünnepélyen, amelyet a losonci egyház Sörös Béla lelkészi működésének 25-ik évfordulója alkalmából rendezett 1930. év december hó 30-án és őt szívem teljességéből üdvözöltem, úgy is mint hű őrállóját losonci egyházának, úgy is, mint teológiánk nagyérdemű igazgatóját és úgy is, mint egyetemes egyházunk egyik kimagasló alakját. A jubilálók között ott volt a másik két kerület, az egyetemes Konvent, a barsi, a gömöri egyházmegye képviselője. Innen is küldjük el neki szerencsekívánatainkat és kérjük a Mindenhatót, hogy életének esztendeit nyujtsa hosszúra s a szívében élő sok-sok ideált váltsa valóra.

A dunai egyházkerület másik kiváló embere, a barsi egyházmegye esperese: Patay Károly is meleg ünnepeltetésnek volt része, abból az Isten kegyelméből való kiváló szerencséből, hogy 50 éve viseli a lelkészi tisztet palástot és 25 éve kormányozza a barsi egyházmegyét. Nem csak Barsnak, de egyetemes egyházunknak is disze ő. Az igazi papi jellemével nyájas, kedves modorával, szerénységével, puritán lelkével, nagy szorgalmával, gondos kormányzói tevékenységével, egyháza és nemzete forró szeretetével mindig példányképe marad papi karunknak. Innen is küldjük el hozzá üdvözlőnk.

Elküldtem szerencse kívánataimat dr. Révész Kálmán magyarországi Tiszáninnen gyökérkerületi püspöknek abból az alkalomból, hogy a kegyelmes Isten életének 70-ik évéhez

eljuttatta. Törött árboccal, testben, lélekben megviselve jutott ő ugyan el e határállomáshoz, de nekünk, mivel az ő nevéhez annyi felemelő emlékünknél van csatolva, annál inkább kívánunk, hogy a jó Isten adja vissza minél előbb egészségét s munkaerejét Anyaszentegyházunk és nemzetünk javára.

Elnöktársát és a magyarországi ref. egyház Konventjének és Zsinatának világi elnökét Dókus Ernőt is üdvözöltem abból kifolyólag, hogy a Kormányzó diszes kitüntetésben részesítette. Ha valaki, úgy ő ezt igazán megérdemelte. Ő azok közé a kivételes férfiak közé tartozik, akit kora meg nem hajlít, de mind magasabbra nővel. Dókus Ernőt páratlan szorgalma, a nagy és kis dolgokon egyforma szeretettel csüngő lelke, mély egyház- és nemzet-szeretete azon legnagyobb világi vezérférfiak közé emeli, akik előtt a kegyelet mindig a legnagyobb tisztelettel szokott meghajolni.

Baltazár Dezső a magyarországi Tiszántuli egyházkerület püspöke 20 éve áll nagy kerülete élén. Kiváló működése elismerésképpen a kerülete a f. évi augusztus 28., 29. napjain tartott közgyűlésén hajtotta meg előtte a tisztelés, a becsülés és szeretete zászlóját. Egyházkerületem nevében én is üdvözlő iratot küldöttem hozzá s köszöntöttem őt, mint aki 20 éven át világos eszével, bölcsességével mindig utat tudott mutatni egyházának és ha szükség volt rá, az egyházunkat és nemzetünket támadó irányzatok ellen mindig kiállt a küzdő térre erős hittel, bátor szívvel, rendületlen lélekkel. Innen is küldjük el mind a három ünnepelthez üdvözlő szavainkat.

A nagy idők, a nagy szenvedések, de az örök emlékezetre méltó nagy lelki hűség emléke is megérintette lelkeinket. Az eperjesi vértanúk kiszálltak sirjaikból, a levágott fők és a keréketört testek megelevenedtek és végimentek közöttünk. Sokat mondtak volna nekünk, ha beszélni tudtak volna. Mert néha nem csak a kövek, de a csontok is szólnak. — Ő ha meghallottuk és a szívünkbe zártuk volna szavaikat. Az ünnepélyre egyházkerületünk is meghívót kapott, sajnos azonban, sem én, sem elnök társam nem voltunk abban a helyzetben, hogy e magasztos alkalmon részt vehettünk volna, de egyházkerületünk képviselőjére felkértem Szücs István legidősebb esperest és Mertens Alfréd legidősebb egyházmegyei gondnokot, akik azon meg is jelentek. Én magam pedig az ünnepélyt rendező bizottsághoz egy lelkemből lelkedzett levelet

irtam. Kár, hogy bár az ünnepélyen való megjelenésére, az esperesek útján, az egyházmegyék közönségének is felhívtam a figyelmét, amint tudom, egyházkerületünk papjai, tanítói és hivei csak gyér számmal voltak ott, bizonyára elfogadható okok miatt.

Meghívást kaptunk arra az ünnepélyre is, melyet f. évi augusztus 30-án tartott meg a magyarországi 31'000 tagból álló Presbyteri Szövetség Debrecenben, a Zwingli Ulrich halálának 400 éves fordulója alkalmából, amikor az ő és a Kálvin bronz relieffét a 400 éves kollégium kertjében, a gályarabok szobra mellett leleplezték. Nagy elfoglaltságom mellett magamnak és elnök-társamnak ide sem lehetett személyesen elvándorolnunk, de az esperesek útján az egyházkerület közönségének érdeklődését ez eseményre felhívtam. Megjelent-e közülünk valaki az ünnepélyen, nincs róla tudomásom, de az ünneplő magyarországi tiszántuli egyházkerületet biztosítottam arról, hogy Zwingli Ulrich emléke, aki az égi kétélű karddal és a földi kard erejével is védelmezte a protestantizmus szabadságát, soha meg nem halványul a lelkünkben.

Egymásután öltözködtek ünneplő diszbe magyarországi főiskoláink. Az Enyingi Török Bálint által alapított pápai főiskola, a dunántuli kálvinisták büszkesége szeptember 15-én ünnepelte meg, nagy külső, de még nagyobb lelki fényességgel fennállásának 400 éves fordulóját. A nagy távolság még inkább megakadályozott bennünket az ott való megjelenésben. Csak irásom által volt alkalmam egyházkerületünk nevében is az ünneplő főiskolát és egyházkerületet üdvözölhetni.

Nagy örömmel vettem részt elnöktársammal együtt a varannói magyar református ujonnan épített templom felszentelési ünnepélyén szeptember hó 6-án. Erre az egyházra is el lehet mondani, hogy phönix-mádárként poraiból elevenedett meg. A XVIII. század elejéig Varannón magyar ref. egyház és templom volt, de Karaffa elvette, azóta egészen a legújabb időkig nem volt ott gyülekezeti élet. De ezelőtt néhány évtizeddel Raksányi Pál ág. ev. vallásu birtokos vagyónának egyharmad részét egy Varannón felállítandó magyar ref. templomra hagyta. A hagyományon a magyar református hivek, akik ott maroknyi számmal vannak, felbuzdulva, élükön a törhetetlen lelkű Bodor Gábor főgondnokkal, elhatározták a templom felépítését, amely a Bodor Gábor kertjében, a Fő-utca

végén fel is emeltetett 82'000—korona költséggel. Érthető az örömteljes elhatározásunk, hogy a nagy távolság dacára is személyesen mentünk el a felszentelési ünnepélyre. Az Urnak napja volt ez. A helybeli reformátusokon és a város emelkedettebb lelkű róm. kath. lakosain kívül résztvett ott az egész vidék magyarsága, de a közeli szlovák reformátusok közül is több százan jelentek meg. A felszentelő imádságot én mondtam, az egyházi beszédet Szőke István egyházkerületi aljegyző tartotta, az Urvacsorai ágendát Séra János felsőzemléni egyházmegyei tanácsbíró, a kívül maradt szlovák ajku hiveket pedig Nyitrai Dezső tusai lelkész táplálta az Isten igéjével szlovák nyelven és Urvacsorát is osztott nekik. Mindnyájan boldogok voltunk, de legnagyobb volt a boldogságuk a gyülekezet hiveinek, főleg Bodor Gábornak és Böszörményi Sándor homonnai lelkésznek (Varannó Homonnának a filiája), hogy a magaryelvű Ige e teljesen szlovák vidéken, most már egy diszes templomban hirdethető. Legyen Istennek minden áldása mindenkor a varannói magyar ref. gyülekezeten. Álljon e templom időtlen időkig, hirdetve a magyar ref. egyház belső erejét, amelyen, Isten segítségével mellett a poklok kapui sem vehetnek diadalmat.

6. §. Pásztori és belmissiói munka az esperesi jelentések tükrében.

A felsőzemléni esperes jelentése a már megszokott klasszikus tömörséggel van megírva, de különösen drámai erővel hat az ott duló békétlenség festése, melyet jónak látok, mint a mai idők egyik szomorú jelét, szó szerint ide iktatni: „Békesség? Kivánatos, sőt főképpen nekünk lelkészeknek állásunkból, hivatásunkból kifolyó kötelességünk is lenne, hogy a békesség ápolása, fenntartása tekintetében is, úgy fényeljék a mi világosságunk, hogy mások is lássák a mi jó cselekedeteinket“, de hogy miként törekszünk erre, legyen szabad egy pár szemelvényel szolgálni.

Köztudomásu dolog, hogy a hivatalos és törvényes eljárásom által támasztott elégedetlenség s az ebből burjánzó bosszu, legutóbbi egyházmegyei gyűlésünk óta már polgári bíróság elé is állított. A gondnoki és presbyteri tisztségüktől egyházmegyei bírósági ítélettel megfosztott 9 vásárhelyi egyháztag vonult fel ellenem tanuként, élükön az egyházunk kö-

telékébe egyáltalán nem tartozó Kotulják János luth. vallásu állami tanítóval és Tomasula János bánóci ref. pappal.

Elborult lélekkel, tépelődve, magamba mélyedve ültem a bünözők padján. Szivem izgalmasan, lázasan dobogott, mint a félrevert harang rémes kongása, talán a méltatlan meghurcolástól, az elkeseredéstől, hogy a köznyelven kényelmesnek, nyugalmasnak nevezett, a valóságban azonban tövisekkel kirakott papi pályán büntetlenül, tisztességben eltöltött 71 évi életkorom s 46 évi lelkészi működésem s közszolgálataim jutalmául ezt is meg kellett érnem: talán a szánalomtól, hogy vádlóim vélt igazságuk szenvedélyes keresésében képesek letartolni a sziv, a képzelet, a hit virágait, hogy vágyaiknak nincs korlátja, akaratuknak nincs zsinórmértéke, az erkölcsnek nincs törvényhozó hatalma bennük, vagy talán a kétségbeeséstől, mely a vallomások hallatára népünk Isten-félelmének meglazulása, korunk erkölcsi nivója alásülyedésének borzalmas jelensége s a belső rothadás hova-tovább terjedése láttára döbentette meg a lelkemet. Azonban a kint, a gyötrelmet szentséggé változtatták bennem a Pál apostol ajkairól elhangzott emez Igék: „Nyomorgattatunk mindenfelől, de abban el nem hagyatunk.“ És mintha egy gyöngéd kéz: a hit, a remény, mely jégvirágos ablakunkba élővirágot teszen, zaklató, tépő fájdalommban azt sugta volna nekem, hogy van egy ország, hol nem magot vetnek, hanem igazságot s ahol az igazságnak megdönthetetlen a diadalma. Megcsendült lelkemben egy szent zsolozsma, a vallásos költészet utolérhetetlen mesterének, Dávidnak I. zsoltára: „Aki nem jár hitlenek tanácsán és meg nem áll a bünösök útján, a csufolóknak nem ül ő székében, de gyönyörködik az Úr törvényében és arra gondja mind éjjel, nappal: az oly ember nagy boldog bizonynyal!“ És e benső zsongás hatása alatt szerettem volna, ha az a kéz, mely Belsázár várlakának fehér falára a „Mene, Mene Tékel Ufarsin“ ítélet-igéket felírta, az én kezem volna, mely odairná a vádlóim s a vád tanuinak szivük táblájára félelmetes, titokzatos, villogó betűkkel: „Az Úr lát és hall mindeneket.“

De megyek tovább. 1929-ben egy összejövetelelünk alkalmával, kizárólag lelkész társaimmal ebédeltem együtt. Ebédelés közben — talán őszintebben, mint szabad lett volna — a fogadalom letételéről szóltam valamit. Megdöbbenésemre

azonnal hangzott a testvéries megjegyzés: „Ezt leszögezzük Esperes úr!“ És két lelkész-társam szives közvetítésével a szavaim — természetesen kiszinezve — Tomasula lelkész urhoz s általa az államügyészség elé kerültek s ezek is vádként szerepeltek ellenem. Ime, közöttünk hát már az árulás is kendőzetlenül jár!

És még tovább. Tomasula János lelkész „Slovenské Káľvinské Hľásy“ című egyházinak nevezett, de szellemével, irmodorával, működése céljával a krisztusi szent elvekkel, az Evangélium tanításával, parancsolataival merőben ellentétes irányt ébresztő és terjesztő lapot ad ki.

Ime egy esperes ellen, a saját felügyelete alatt álló lelkész és egyháztagok a világ gyönyörködtetésére vádlóként és tanuként vonulnak a világi bíróság elé, tépik, szaggatják annak az esperesnek tekintélyét, akit az egyházmegye a második ciklusban is bizalmával tüntetett ki. És ez a Tomasula János valóban olyan irányu lapot ad ki, amelynek minden számában keresztül gázol a legfőbb hatóság tekintélyén, piszkolva, gyalázza püspökét is. És ezt a felsőzempléni egyházmegye türi, ölbetett kezekkel nézi. Tavalyi közgyűlésünk jegyzőkönyvében 81. sz. a. olvasható, hogy a felsőzempléni egzházmegye Tomasula János ellen a fegyelmi eljárás megindítását elrendelte, aminek folytán az egyházkerület annak lefolytatására őt szigoruan felhívta és semmi nyoma, hogy ez ellen az ember ellen az egyházmegye bármiféle lépést tett vona. Kérdezem én, van-e a világon testület, nem egyházi, de világi, amely eltünné, hogy kebelében olyan tagok éljenek, akik annak a testületnek a szabályaira, törvényeire fittyet hányjanak? Hogy Tomasula János az esperesét bíróság elé hurcolja, ez egy igen szomorú jelenség és a bomlás tüneteit mutatja, ez is megrovandó és az erkölcsiség mértékét meg nem ütő cselekedete, de Tomasula Jánost nem is azért, hanem azért kellene egy erkölcsi testület közösségéből kizárni, ha csak valamit is adunk annak a tekintélyére, mert egész magaviseletével, egész mentalitásával egyenesen szembehelyezkedik az egyház kívánta jó-renddel és erkölccsel. Hol fogunk megállni, ha az egyház eltüri, hogy kebelében minden törvénnyel, tekintéllyel dacoló lelkészek legyenek. Az ilyen szabados és rakoncátlan szellem egyenesen erkölcsi csődbe fogja kergetni a felsőzempléni egyházmegyét.

A többiekben az esperes megrajzolja az egyházmegye képét, de világos, hogy ahol az egyház léghajója ilyen ballasztokkal van megterhelve: ez a teher súlyos próba elé állítja az egyházmegyét, a tisztább légkörbe való repülés tekintetében. Ha az esperes ur ezt nem is mondaná, ha az egyházlátogatóság kérdőpontjaira adott igen és nem feleletekből igyekeznék is türehető képet festeni, — lélektanilag elképzelhető ez. Az esperesi jelentés szerint sem a lelkipásztorok és tanítók, sem a hívek köteleességteljesítésében, sem a templomlátogatásban, sem — a nehéz idők dacára — az áldozatkésztségben nincs feltűnőbb hiány. 17 egyházban van délután is Biblia-magyarázat, 11 helyen csak imádság van. Hétköznapon mindennap 8 helyen mennek a templomba, hetenként 3-szor 12 helyen, hetenként 2-szer 5 egyházban, egyszer 1 egyházban. Homonnán és Kisazarban, a hívek csekély számára való hivatkozással, nincs istenitisztelel. Az istenitisztelel nyelve 6 egyházban szlovák, kettőben szlovák-magyar, a többiben magyar. A többi kérdésekre nézve nincs kiemelendőbb és feltűnőbb megjegyzés, ha csak nem az, hogy Abarán, Bodzásujlakon, Hardicsán, Kistráskán és Zemplénben még mindig nem áldozócsüörtökön tartják a konfirmációt. Ez az eset is mutatja, hogy milyen tehetetlenek vagyunk mi a határozatok végrehajtásában. Idestova egy évtizede lesz, hogy az erre vonatkozó határozatot meghoztuk és ime nem bírunk annak érvényt szerezni. Felhivandónak tartom a felsőzempléni esperes urat, hogy eme határozatunkat, — fegyelmi eljárás kiállításba helyezésével is — érvényesítse.

A belmissió gyakorlása az esperes ur szerint sem elégitő s ezt a gyülekezetek csekélyebb létszámával indokolja, amely miatt nincs mód egyesületek alakítására. Ebben van is valami igazság, de azért nem szűnik meg az egyházakat a körülmények szerinti belmissiói munkára buzdítani s e tekintetben így fejezi ki magát helyesen: ne maradjunk a többi egyházmegye mellett szégyenben. A téli hónapokban gyakorolt vallásos esték a következő egyházakban vannak: Alsómihályi, Bodzásujlak, Garany, Hardicsa, Kolbása, Imreg, Szöllöske, Tusa. Leánykör Homonnán, Bibliakör Nagymihályban, ifjusági egyesület Kistráskán és Zemplénben. Énekkar van Abarán, Bánócon, Csarnahon, Nagybáriban, Deregyőn, Hardicsán, Ladamócson, Lasztomérban, Magyarasason. Gyülekezeti könyv-

tár sehol sincs, a „Szeretet“ az egész egyházmegyében csak 103 példányban jár. A presbyterek magán családi életéről, a törvény iránti engedmességükről és tiszteletükről jó bizonyítvány adatik ki, de bizonyára nem tartozik a jó klasszifikációt nyertek közé: a vásárhelyi (Tomasula egyháza), ahol az egyházmegyei bírósági ítélet, mely a rakoncátlankodókat tisztüktől megfosszotta, ma sincs végrehajtva s az egyház presbyterium nélkül van.

Az abaúji egyházmegye.

Abaújból most is két jelentés érkezett, az egyik az esperesé, a másik a belmissiói előadóé, a Lengyel Józsefé. Az esperes történeti visszapillantást vet ref. egyházunknak Magyarországon eltöltött 400 éves életére, kezdve a XVI. századtól egészen az új államalakulásig, e visszapillantásból azon következtetést vonja le, hogy nem a békeszerződések voltak azok, amelyek egyházunkat megmentették, hanem a földesúri jogok, a további következtetés viszonyainkra vonatkoztatva az volna, hogy miután ma már nincsenek földesúri jogok, csak a nép erős hite tarthatja fel egyházunkat s erre rá is mutat, midőn hivatkozik arra, hogy ahol iskoláink szlovákká tétettek, a családok azok, amelyek által megmenthető a magyar nyelv, különösen templomi istenitisztelelünk részére. Szomoruan emlékezik meg az állampolgársággal nem bíró lelkészek és az ösvegyek sanyarú helyzetéről, akik vagy még mindig hasztalanul várják nyugdíjukat, vagy akik már hozzájutottak is, csak a mi általunk adott nyugdíj-összeg levonásával kapták meg. A hitéletéről szólva utal a belmissiói előadó, a tanügy állását tekintve, a tanügyi előadó jelentésére. Az utóbbival kapcsolatban felemlíti a tantermek szaporításából folyó mizériákat. — Megemlékezik a püspöki látogatásról, amelyről azt mondja, hogy maradandó nyomokat hagyott az egyházmegye életében. A püspöki jelentéssel egybehangzólag konstatálja az egyházmegyében tapasztalt jó rendet, két egyház kivételével, amelyek bírósági beavatkozást igényeltek. Végül az egyházi vagyonról szóló jelentésében kifejezést ad annak, hogy a súlyos gazdasági esztendő már most előre veti sötét árnyékát.

Lengyel József szakszerűen és részletesen beszámol a hitélet mezején mutatkozó állapotokról. Minden reggel van istenitisztelel, az aratási időszakot kivéve: Bárcán, Szepsi,

Szádélő, Tornagörgő, Körtvélyes; Jablonca, Bőd, Szeszta, Szina, Nagyida, Garbócbogdány, Beszter, Vendégi, Kassa, Lánc. (15.)

Hetenként 3-szor: Péder, Szalánc, Nádasd, Zsadány, Petőszinye, Csány, Vajkóc, Györke, Csécs, Eszkáros, Zsarnó (11.)

Nincs Bárczán, a hivek másutt lakása miatt, ehelyett azonban a lelkész kijár bibliaórákat tartani hetenként rendszeres időben: Széplakra és Zsebesre.

Ezenkívül hétköznap reggel már mindenütt van bibliaolvasás is, csupán Péderen, Szádélón, Györkén, Csécsen, Zsarnón, Görgön, Kassán, Körtvélyesen, Petőszinyén, Vendégiben nincs. (10.) Ezek látogatóinak száma, az iskolás gyermekek kivételével, 365—400-ra megy. Penitenciális héten mindennap délután csak: Barkán, Nádasdon, Szepsiben, Zsadányban, Szádalmáson, Bárczán, Nagyidán, Garbócbogdányban, Szinán (9) van istenitisztelel. Több helyen hetenként 3-szor van, de a legtöbb helyen nincs.

A téli napokon: Csécs, Lucska, Nádasd, Szepsi, Görgő, Petőszinye, Szina (7) tart reggeli hétköznapi helyett estelit. Van egyház, ahol a délutáni istenitiszteleltek áttették esti 6 órára és jól beváltak. Már csak 3 lelkész van, aki káté- vagy bibliamagyarázatot nem tart és ismét 3, aki csak minden második vasárnap vagy olykor-olykor. Vasárnapi bennmarasztás minden egyházban divik, néhol ugyan más alakban, mint énekkar vagy leánykör vagy konfirmáltak egyesülete. Az ifjúság gondozása terén van a legnagyobb haladás.

Vasárnapi iskolák a következő helyeken vannak: Zsadány, Lánc, Bőd, Szina, Eszkáros. A szórványok gondozása is intenzivebb. Ez alatt nemcsak a szorosán vett funkciók értendők, hanem a lelki gondozás is. Kiemeli itt a lánci, a szepsi, a nagyidai, a beszteri, a zsarnói lelkészeket. „Szeretet Naptár“ 650 fogyott el, a „Szeretet“ 500 példányban jár. Jár ezenkívül: a „Baráti Szó“, a „Kis Tükör“.

A vasárnap megszentelése emelkedő tendenciát mutat. Reverzális még mindig van, dacára a törvénynek, javunkra kettő, kárunkra egy adatott. Áttért hozzánk 11 lélek, elment 16, de a szórványokban szenvedett veszteség a jelentés szerint nem igen van kimutatva. Súlyosabb fegyelmi eset egy volt. Barkán egy ifju reverzalist adott s midőn ezért a pres-

byterium az Urvacsorától eltiltotta, sőt eltemettetésének eltiltását is kilátásba helyezte, — visszavonta. Ime a példa az egyházi fegyelem gyakorlati jelentőségére.

Füthető gyülekezeti otthon is van már Komáromon, Szepsiben, Szaláncon, Csányban, Nagyidán. — A vallásos esték tartása végett a legtöbb templom világítva van.

Házi istenitisztelel sok helyen van. A vajkóci lelkész szerint ott minden házban. Nádasdon 26 izben volt. Magyarbődön, Nagyidán hetenként 2-szer.

A losonci theológiára, — Vendégi, Eszkáros, Beszter, Nádasd kivételével, — befolyt: 4315.— Kč., theol. internátusra: 4100.— Kč., árvaházra, — Vendégi, Eszkáros, Beszter kivételével, — 2832.— Kč., külmisióra: 15.— Kč., vallásos iratterjesztésre: 170.— Kč., egyebekre: 1230.— Kč., összesen: 12,662.— Kč.

A diktálás már csak 8 egyházban van szokásban. Énekkar 14 helyen van. Legnagyobb rész a tanítók buzgólkodása folytán, de a lelkipásztorok is résztvesznek benne (Nagyida, Nádasd, Szaláncz,) sőt Csányban a lelkipásztor felesége az irányító, Petőszinyén Kemény István uradalmi intéző, Péderen Nyomárky Béla földbirtokos.

Rendezetlennek mondja a vallástanítást a VII. és VIII. osztályokban. Egyesek bibliai helyeket tanítanak, mások, a jelentés szerint, „Pálóczi-Czinke: „Ker. hit és élet“ c. tanulásra alkalmatlan könyvével keserítik növendékeiket“, van lelkész, aki saját külön egyháztörténetét tanítja. Véleménye szerint e két osztálynak nem lehet más tananyaga, mint Heidelbergi Káté 2 évre felosztva. Jelentésének az is örvendetes része, hogy a leánykonferenciák máris mutatják jó hatásukat a leányok vallásos és komolyabb magaviseletében. Az egyházmegye által is elfogadott indítványai között figyelemreméltó az, amit kerületünknek is megszívlelésre ajánlok, miszerint a jelen évi reformációi emléknep igehirdetésében emlékezzünk meg Zwingli halálának 400 éves, az ellenreformáció borzalmaival szentesítő Carolina Rezolúció kiadásának 200 éves és a Türelmi Rendelet 150 éves évfordulójáról.

Az alsózempléni egyházmegye.

Az alsózempléni egyházmegye életéről Keresztúri József esperes rajzol képet. Ő is a kongruával kapcsolatos bajokról

emlékezik meg elsősorban. — Megemlíti az első lusztrumbeli megállapításoknak sok lelkészre nézve végzetes hatását, majd elpanaszolja, hogy fentről nagy nyereségnek hirdettetett, hogy a második lusztrum jövedelmi felszámításánál a kataszteri tiszta jövedelem 10-szerese vétetik majd alapul, azonban ez az egyházmegye lelkészeire nézve csak hátrányos lesz, mert ők az első lusztrumnál a járási főnökkel a kataszteri tiszta jövedelem 7-szeresében állapították meg. Az egyházlátogató-ság jelentése alapján az esperes elmondja, hogy a vasárnap délelőtti, délutáni istenitisztelet pontosan megtartatnak igehirdetéssel, hétköznapokon imádsággal, bünbánati héten délután is. Szól a keresztelésnek a templomban, vagy kívánatra magánháznál végzéséről, az Urvacsorával való rendszeres élésről, a konfirmandusoknak 14 éves korukban való 6 heti oktatásáról a lelkészek által és az egyházba történő ünnepélyes felvételéről, a házasságokról, amelyek a jegyző vagy lelkész előtt köttetnek, de az előbbieket a lelkész által is megáldatnak, a temetések szabályos végzéséről, a temetőkről, amelyek nélkülözik a gondozó kezét, a temetőknél, vegyesen lakott helyeken, a kivilágításáról, melyet nem tudnak megakadályozni, a vasárnap szigorú megünnepléséről.

De már a belmisszió gyakorlásáról nem mutat fel megnyugtató képet. Házi istenitisztelet sehol sincs, habár biblia és énekeskönyv minden házban van is. Vallásos összejövetelek, a jelentés szerint minden gyülekezetben tartatnak az adventi és téli hónapokban. De már csak Nagygéres az, ahol Advent harmadik vasárnapján bevezették és Húsvétig állandóan gyakorolták az estéli istenitiszteletet nagy közönség jelenlétében, sürgeti is ennek gyakorlatbavételét az esperes, de akadályát abban látja, hogy igen drága a templomok kivilágítása. Vasárnapi iskola csak Kistárkányban van, leánykör: Nagykövesden 36, Bodrogszentesen 50, Kistárkányban 26, Királyhelmezen 38, Kisgéresen 70, Nagygéresen 16 taggal. Ifjúsági egyesület van: Kistárkányban 80, Királyhelmezen 18 taggal. Énekkar: Nagykövesden, Bodrogszentesen, Ágcsernyőn, Kistárkányban, Bacskában, Leleszen, Királyhelmezen, Örösben, Kisgéresen, Nagygéresen van. A „Szeretet” csak 80 példányban jár. A szekták Szomotort megsemmisítéssel fenyegetik s kinyújtva innen csápjait, Kisgéresen 10 családban ütötték fel fejüket. Szomotor ellen megint sok a panasz, ahol

anya- és jegyzőkönyveket nem vezet a lelkész. Itt gondnoki számadás sincs vezetve. A régi gondnok meghalt, az új romhalmazt és semmivel sem törődő lelkészt vett át. A leltárkönyv már mindenütt be van föltve, újnak a kinyomatását sürgeti. Az egyházi és iskolai adók tetemes hátralékot tüntetnek fel, a hátralékok végrehajtásra adattak ki, de az állami apparátus nehezen mozog.

Az ungi egyházmegye

Állapotáról Szücs István esperes ad jelentést. Az egyetlen egyházmegye: Ung, ahol a jelentés szerint, minden vasárnap, délutáni istenitisztelet alkalmával magyaráztatik a Biblia vagy a Heidelbergi Káté. Hétköznapon a gyülekezetek nagy többségében van istenitisztelet, kivéve Tarnóczot, ahol a lelkész betegsége miatt csak vasárnap délelőtt van, máskor soha. Ásványban nem lévén templom, csak nyárban van istenitisztelet. Minajban, Bofalván, Veskóczon, Csepelyben, Szirénfalván, Pinkóczon kétszer, Vajkóczon, Gállocsban háromszor, Mogyoróson négyszer, Szelmenczen a lelkész betegsége miatt csak ritkán, bünbánati héten azonban mindenütt mindennap van, Solymoson a hívek maguk tartanak, Sárosmezőn az anyaegyház lelkésze alkalomadtán.

A hívek a templomlátogatásban, különösen a szlovák nyelvűek, buzgók. Az istenitisztelet nyelve szlovák: 10 egyházban. Egy egyházban (Pályin) csak minden harmadik vasárnap van magyar istenitisztelet, Szeretvén minden hónapban egyszer, a többiekben magyarul tartatják. Házi istenitiszteletek tartattak: Salamonban, Nagykaposon, Szirénfalván, Palágyban, Mokcsán, Mogyoróson, Bésben, Csicszerben, Sárosmezőn, Bezőben. Biblia, Énekeskönyv minden családban van. A konfirmációi oktatást mindenütt a lelkészek végzik, kivéve Szirénfalvát és Zahart, ahol a tanítók, oktatási idő: 6 hét, de több egyházban 2—3 hónap. A konfirmációt Áldozócsütörtökön tartják ünnepélyesen. Felsorolja azokat az egyházakat, ahol tisztán egyházi s azokat, ahol polgári házasságot kötnek. A hit- és erkölcsi életre vonatkozó többi kérdésekre is kielégítő feleletet ad.

Ami a pásztori és belmissziói munkát illeti, vallásos esélyek vannak: Ásvány, Csap, Salamon, Szürte, Kistrát, Minaj, Vajkócz, Cseppely, Nagykapos, Nyarád, Gállocs, Iske, Csicszer,

Vaján, Bés, Pályin, Szeretva, Bajánháza, Jenke, Kereszt (20.) Nincsen: Tarnócz, Nagyszelmencz, Lucska (a lelkészek betegsége miatt), Boffalva, Bátfa, Palló, Veskócz, Szirénfalva, Mokcsakerész, Mogyorós, Felsőrócse, Zahar, Bezón, hogy miért, nincsen megokolva, Solymoson, Lucskán, Viszokán tanítóhiány miatt,

Vallásos egyesületek vannak: Csapon ifjusági egylet 60, nőegylet 40, konfirmáltak köre 28 taggal. Szüirtén ifjusági egylet 20, Kisráton ifjusági egylet 20, leánykör 15 taggal, Nagykapos, Cseppely leánykör 21 taggal, Nyarád konfirmáltak egyesülete, Gálocs leánykör 9 taggal, Vaján leánykör 14 taggal (8 egyház.)

Egyházi Énekkar van Ásvány, Csap, Salamon, Szürte, Boffalva, Kisrát, Veskócz, Nagykapos, Palágy, Mogyorós, Bés, Csicsér, Vaján, Jenke, Zahar, Bezó (16.) Énekórák tartatnak: Palló, Cseppely, Gálocs, Szeretva, Bajánháza (5) egyházban. A „Szeretet“ lap jár: 10 egyházba 277 példányban. A Szeretet-naptár nagy kelendőségnek örvend.

Szektáriusok, u. n. salvisták vannak: Solymoson, Lucska fiókegyházában, továbbá: Jenkén, Zaharban, Bezóban. Pinkóczról elköltöztek, de az esperes megjegyzi — zárjelben — „de nem úgy-e, mint a vándormadarak, amelyek visszatérnek“.

A jelentés egyéb részei közt kiemeli az áldozatkésztséget, főképpen Nyarádról emlékezik meg dicsérettel, amely egyház templomát renováltatta, nagyobbította, új orgonát állított 183'000 korona költséggel és Bezóról, amelyik egyház templomát renováltatta, új harangot öntetett 252'975 korona erejéig. Sárosmező templomát renoválta 60'000 korona költséggel.

Az iskolaügyről szólva kiemeli, hogy az egyházak semmi áldozattól nem riadnak vissza, csak hogy iskoláikat megtarthassák.

Az egyházkormányzatról szóló jelentés is megnyugtató, valamint az egyházi vagyonról rajzolt kép is. Részletesen kimutatja, hol van birtok szerinti, hol templomszékek utáni adó, hol fizetnek birtok utáni és családi adót. Az esperesnek még arra is gondja van, hogy kimutassa, hol kapják a tisztviselők a fizetésüket csak készpénzben, hol terményben, hol terményben és pénzben?! A többi apróbb kérdésekre is nagy gondossággal válaszol. A példányszerű jelentésért, az öreg kora

mellett is törhetetlen energiájú esperest minden dicséret megilleti.

A gömöri egyházmegye.

Dusza János esperes néhány nappal az egyházkerületi közgyűlés előtt küldte el hozzám jelentését, amelyet már azelőtt másfél hónappal kellett volna beküldenie. Ennek oka egyrészt az, hogy Gömörben az egyházmegyei közgyűlések — az egyházkerület idevonatkozó határozatai ellenére — mindig későn tartatnak meg, ehhez igazodik, természetesen az esperesi jelentés is. Emellett a mostani gyűlés előtt az esperes meg is betegedett. A kellő időben el nem készített, csak hirtelenében összeállított jelentés azért nem is tükrözheti vissza az egyházmegye képét.

A hit- és erkölcsi életről szólva, azt mondja a jelentés, hogy az isteniszteletek már hétköznapiak is megtartatnak, néhány hely kivételével, amit a püspöki látogatásnak tulajdonít. Számos egyházat említ azonban, ahol a templomi székek miatt versengés van, ami a belbékét is zavarja. De már arról, hogy van-e belmissió és miként gyakoroltatik az, egyetlen szó említés sem történik. Némi megnyugvást csak az támaszt, hogy az áldozatkésztség némely egyházban örvendetes. Fel-említi példaképpen Horkát és Nemesradnótot, az előbbi helyen 30'000 korona költséggel diszes paplakot, az utóbbi helyen 114'930 korona költséggel új iskolát építettek. Az összes építkezési költségek 667,889'80 koronát tesznek ki.

De már az áldozatkésztség rovására megy, hogy számos helyen megunták a hivek az iskola fenntartásával járó terhek hordozását s iskoláikat községiesíteni akarják.

Személyesen lévén jelen az egyházmegyének f. hó 9-én tartott közgyűlésén elszomorodva hallottam az egyházmegyei gondnok úr megnyitó beszédét, amely szerint a gömöri egyházmegyében dul a fegyelmezetlenség. Erre öméltósága az egyházkerületi főgondnok úr is rámutatott, egy eklatáns példára hivatkozva a megnyitó beszédében. Én magam is tisztán látom — és ezt lelkiismeretem szerint, — akármilyen fájdalmasan esik is, el nem hallgathatom, hogy e szinte példátlanul kirívó és több alkalommal ismétlődő fegyelmezetlenségnek egyik oka — akármilyen fájdalmas is kimondanom — a lagymatagság és erélytelenség. Sok nagy bajt és veszedel-

met már csirájában el lehetne folytatni: határozottsággal és szigorral. Volt-e valaha nagyobb szükség erre, mint most? A szigorú fegyelmezés nem jelenti a szeretet hiányát, sőt a szeretet diktálja ezt. Szeretet az eltévelyedettel szemben, hogy jó utra térjen, de szeretet az anyaszentegyház iránt, hogy a zabolátlanság meg ne ölje. A lágyamatagság csak árt az egyháznak, míg a fék a szabadosokkal szemben egyik megmentő eszköze volt. Kálvin rá a példánk. Innen figyelmeztetem a gömöri esperes urat, felelősségem tudatában, hogy az eddigi általánosan ismert eljárása, ha tovább is így tart, végveszélybe fogja dönteni a gömöri egyházmegyét.

Elnöktársammal és számosan a tiszáninneri egyházkerületből részt vettünk a sárospataki főiskola szeptember 30-án és október 1-én tartott felséges ünnepélyén. Szeptember 30-ika délutánja: Kazinczy Ferenc, Kazinczy Lajos és Lorántffy Zsuzsanna szobrának leleplezésére volt szentelve. Az esti órákban a pataki diákok Szövetségének diszközgyűlése volt megtartva a főiskolai imateremben, amidőn Pálóczi-Czinke István volt püspökünk mondott egy szépséges imát. Utána Kazinczy Gábor a Szövetség elnöke, megragadó megnyitót tartott, majd Finkey Ferenc kuriai tanácselnök méltatta a főiskola 400 éves szerepét, Panka Károly pedig a diákok nevében szólott. Bensőséges, meleg találkozás az iskola falai között eltöltött édesbus emlékeken való elringatózása volt ez a lelkeknek.

Október 1-én délelőtt 8 órakor részt vettünk a magyarországi tiszáninneri egyházkerület diszközgyűlésén, ennek végeztével — rövid szünet után — megindult az ünneplők beláthatatlan serege a sárospataki templomba, az ünneplés tulajdonképpeni színhelyére. A sárospataki templom talán csak a főiskola 300-ados ünnepén látott ilyen örömtől ragyogó nagy sereget. Az ünnepély prédikátora Janka Károly egyházkerületi főjegyző, püspökhelyettes volt, aki remekbe készült prófétai imákban és beszédben öntötte ki lelkének melegségét. Az istenitisztelet végeztével Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok üdvözölte mély bensőséggel Magyarország kormányzóját. Ezután Elekes Imre közigazgató tartotta meg nagyszabású beszédjét, visszapillantást vetvén a főiskola 400 éves történetére. Majd az egyes testületek részéről történő üdvözlések következtek. Elsőnek Petry Pál vallás- és közoktatásügyi államtitkár üdvözölte a főiskolát a kormány nevében,

utánna a magyarországi egyházkerületek, az összes iskolák és intézmények képviselőiben: Dr. Baltazár Dezső tiszántuli püspök, harmadiknak én szólottam egyházkerületünk nevében és elmondottam idecsatolt beszédemet, hitvallást téve arról, hogy azt az evangyéliomi és magyar szellemet, amelyet a főiskola falai között oltottak a szívünkbe, itt is, mindhalálig ápolni fogjuk. (Lásd a beszédet a Függelékben.)

Ezzel be is fejeztettek az üdvözlések azzal a kijelentéssel, hogy délután folytatódnak, de — sajnos — nem jutott rájuk idő.

A templomi ünnepély befejeztével részt vettünk az angol internátus felavatási ünnepélyén, ahol Farkas Géza főiskolai gondnok mondott hatalmas felavatási beszédet, dr. Trócsányi József a főiskolai gazdasági választmány elnöke pedig az építés történetét ismertette. Délután 2 óra körül járt már az idő, midőn a test is megkivánta már a magáét. Az ünneplő közönség három helyen tartotta meg a Magnum Áldomást.

E nagy történeti események színhelyéről soha ki nem törölhető emlékek hatása alatt távoztunk el. Erről a helyről is küldjük el szívből jövő üdvözlésünket a sárospataki főiskolának és a magyarországi tiszáninneri egyházkerületnek és kiáltunk egy szívvvel, egy lélekkel, hogy a sárospataki főiskolát, drága Alma-Materünket, mely minket, a legtöbbünket felnevelt és az igazi élet irányítóját a kezünkbe adta, a nagy Isten hatalmas karjaival vezesse tovább sok-sok századok útjain az idők végtelenségéig, — igen, kiáltunk egy szívvvel, egy lélekkel, hogy az Alma-Mater vivat, crescat, floreat!

6. §. Cypruság.

Azokról is emlékezzünk meg, akik elmentek tőlünk a minden élőknek utján. Ezek: dr. Herczegh Károly és Verebélyi József, az ungi egyházmegye tanácsbírái. Mindkettőjüket Anyaszentegyházunk és nemzetünk mélységes szeretete hevítette. Dr. Herczegh Károly ennek azáltal is bizonyosságát kívánta adni, hogy megindítója, lelke volt annak a nemes mozgalomnak, mely az „ungyi ref. egyházmegye monografiája“ c. alatt egyházunknak kíván szolgálatot tenni az olvasók elé idézvének vérrel és könnyel is, de a dicsőség sugaraival is megirt multunkat, okulásul, buzdításul, követendő példaul, — nemkülönbben szorgalmazva azt a főrekvést, hogy az ungi egyházmegye

porlepte aktái a feledés homályából kiemeltessenek és a történetírás részére hozzáférhetőkké váljanak. Korán félbeszakított életük találjon folytatást a menyekben.

Valamint Gecse Géza volt gálocsi lelkész, az Ur szőlőjének 45 éven keresztül hű és igaz munkása is nyerje el megérdemelt jutalmát, áldás legyen emléükön.

Elhunytak még a gömöri egyházmegyében: Simon Mihály rimaszombati második lelkész, egyházkerületi pénztárnok és tanácsbíró, zsinati tag, — ez utóbbi két minőségben csak igen rövid ideig működött, de annál tovább mint egyházkerületünknek pontos, hű pénztárnoka, — továbbá Becske Bálint jánosi-i nyug. tanító, magyarországi tiszáninnyi egyházkerületi tanító-képviselő, zsinati tag, a gömöri tanító egyesület képviselője minden téren kifejtett áldásos működésével, büszkesége a tanítói karnak és egyházkerületünknek. Liptay László naprágyi lelkész, a gömöri nyugdíjintézet példás hűségű pénztárnoka, végül Karhona László a rozsnyói egyház főgondnoka, a gömöri egyházmegye tanácsbírája, aki szintén hű volt minden reábizottakban. Nyugodjanak békében és találják meg hű szolgálatuk jutalmát az Egekben.

Ezzel befejeztem 3-ik püspöki jelentésemet. E világrengés, fölindulás között is nem nézve sem jobbra, sem balra, igyekeztem a cél felé futni, nem gondolva még életemmel sem, csak hogy futásomat elvégezhessem. Nagy lesz az örömem és boldogságom, ha mindnyájunkkal közös emberi gyarlóságom mellett lelkiismeretem és az Isten helybenhagyása után, fáradásom a Főtiszteletű és Méltóságos egyházker. közgyűlés helyeslésével is találkozik.

Magamat a Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerület közgyűlés pártfogó szeretetébe ajánlva vagyok

Rimaszombat, 1931 október 4.

alázatos szolgája:

Péter Mihály s. k.
püspök.

9. Olvastatnak a következő elnökségi előterjesztések:

1. Miután egyházkerületünknek nincs tudomása arról, hogy a Kassán 1930 október 9-én — az elnökségi előterjesztések kapcsán — hozott 9. sz. határozat 3., 4., 5., 6., 8., 9. alpontjai az illetékes helyre felterjesztettek-e, mert a Konvent

jegyzőkönyve kinyomatva nincs, egyházkerületünk e határozatok felterjesztésére az Egyetemes Konventet ismételtelen felkéri, ha pedig felterjesztettek, hogy minő eredménnyel, arról egyházkerületünket értesíteni kéri.

2. Irjon fel egyházkerületünk az Egyetemes Konventre aziránt, hogy sürgősen keresse meg a kormányt, miszerint a f. év május hó 21., 22. napjain a kormány és egyház képviselői között lefolyt tárgyalások alkalmával a kormány részéről tett ígéretek sürgős beváltását szorgalmazza s addig is, míg a Konvent ülése megtartatnék, felkéri a Konventi Elnökséget, hogy személyes intervenciójokkal járjanak közben, hogy minden, az egyházunkat, de főképpen a lelkészi kart érdeklő kérdések megoldását illetőleg, azok között pedig különösen a törvénykönyv megerősítését, az állampolgársággal nem bíró lelkészek állampolgárságának sürgős megadását s azt, hogy az állampolgárságot nyert lelkészek kongruája ne az állampolgárság megadásától, hanem szolgálatuk kezdetétől számítottassék, szorgalmazzák s járjanak közben aziránt is, hogy a kongrua ügyében beadott fellebbezések kedvezően intéztesenek el s az 1919—20. évekről elmaradt államsegélyek haladéktalanul utaltassanak ki az egész lelkészi kar részére, akiket a súlyos gazdasági helyzet létfenntartásukban rendített meg. Szorgalmazzák és siessenek megoldásra vinni a református tanítóképző ügyét, hogy üres iskoláink ne növeljék az amugy is nagy lelki válságot s tanítás és nevelés nélkül felnőtt gyermekeink ne szaporítsák a hitetlenek és szélsőségekben vergődő emberek seregeit.

3. Irjon fel egyházkerületünk az Egyetemes Konventre aziránt, hogy az iskoláink részére megszavazott 100'000 korona kamatmentes kölcsönt sürgősen ossza széllyel s ezután is tegye rendszeressé az iskolák segélyezését.

4. Irjon fel egyházkerületünk az Egyetemes Konventre, miszerint tegyen lépéseket a kormánynál, hogy az egyházak által az özvegyek részére nyújtott segélyeket ne vonja le a részökre a 70/1930. sz. törvény által adott nyugdíj összegéből.

5. Irjon fel egyházkerületünk az Egyetemes Konventre, hogy vessen véget azon tarthatatlan állapotnak, hogy az 1930. évi, valamint az 1931. évi konventi jegyzőkönyv még most sem jelent meg, nemcsak, hanem azokból még kivonatok sem adattak ki, aminek folytán a püspök részéről való egyház-

kormányzás, a szó legteljesebb értelmében, lehetetlenné vált.

6. Irjon fel egyházkerületünk az Egyetemes Konventre, hogy tekintettel arra a körülményre, miszerint Egyetemes Egyházunknak már majdnem minden népiskolájában nyolc osztály van, aminek folytán a magyarországi ref. egyházban használt vallásitanítási tanterv iskoláink számára meg nem felelő, készíttessen sürgősen egy a nyolc osztálynak megfelelő vallásitanítási tantervet s egyuttal gondoskodjék megfelelő tankönyvek kiadásáról s — autonomiánkból kifolyólag — egyéb könyvek előállításáról is.

7. Hivja fel az egyházkerületünk az alsó- és felsőzempléni egyházmegyéket nagyobb belmissziói tevékenységre s az előbbi arra is, hogy a már egész egyházkerületünkben életbe léptetett azon rendszerhez, miszerint a konfirmáció Áldozócsüörtökön tartatik, Abara, Bodzásujlak, Hardicsa, Kisráska, Zemplén is alkalmazkodjék.

8. Tegye kötelességévé közgyűlésünk a lelkészeknek, hogy október 31-én, a reformáció évfordulóján, szószéki beszédekben emlékezzenek meg Zwingli halálának 400 éves, az ellenreformáció munkáját szentesítő Carolina resolutio 200 éves, a Türelmi rendelet kiadásának 150 éves és a debreceni 1881-iki alkotmányozó zsinat 50 éves fordulójáról.

9. Miután református egyházunkban is nagy mértékben érezhető a fegyelem meglazulása, a lelkészek, a tanítók és az egyházi előljárók mig egyfelől mint élő tükörök világoljanak népek előtt, addig másrésről minden az egyházi jó renddel ellenkező cselekedetet az Egyházi Törvények keretein belül, szeretettel és szigorúsággal igyekezzenek megtorolni, hogy evangéliomi szent Egyházunk e nehéz időkben ne a bomlás, a széthuzás és egyenetlenkedés, hanem világító szövétnek, hegyen épített város, a hitben, a reménységben és a szeretetben egyesültek gyülekezete legyen, hogy látván mások is a mi jó cselekedeteinket, dicsőítsék a mennyei Atyát.

10. Ismételten utasítsa közgyűlésünk az egyházmegyéket és az esperesi hivatalokat, hogy az 1930. évi közgyűlésnek a tőkesegély törlesztési részleteinek befizetése tárgyában hozott 11/2. számú határozatát szigoruan és felelősség terhe mellett hajtsák végre.

Az elnöki előterjesztések 10. pontjában foglaltakat Idrányi Barna abaújtornai esperes kiegészíttetni kívánja azzal, hogy az annak idején a magyarországi egyetemes konventtől tőkesegélyt kapott egyházak lelkészei utasíttassanak a jelenlegi magyarországi egyetemes konventtől egy olyan igazoló irat beszerzésére, amelyből kitűnjék az, hogy a tőkesegélyben részesült egyházak a kapott tőkesegélynek nem az eredeti összegét kötelesek megfizetni, hanem annak csak 1, illetve 1 és $\frac{1}{2}\%$ -os kamatát 32 éven át, mert a szlovenszkói és ruszinszkói ref. egyházakat az a veszedelem fenyegeti, hogy a két állam tartozási és követelési ügyleteinek lebonyolítását végző hivatal (Československý Zúčtovací Ústav Úradovňa) a magyarországi egyetemes konvent hibás bejelentése alapján a tőkesegélyek eredeti összegét követeli, aminek megfizetésére pedig egyházaink soha nem kötelezték magukat s ami nagyon sok egyházunkat katasztrofális helyzetbe hozza.

Keresztúry József alsőzempléni esperes e kérdést úgy ajánlja megoldani, hogy egyházkerületünk az egyetemes konventet kérje arra, hogy az összes szlovenszkói és ruszinszkói egyházak képviselőitében haladéktalanul lépjen érinkezésbe a magyarországi egyetemes konventtel s birja rá e kérdésnek minden szlovenszkói és ruszinszkói ref. egyházra egyetemesen érvényes rendezésére, illetve az itteni ref. egyházak tőkesegélytartozásaira vonatkozó hibás bejelentésének a valóság-nak megfelelő helyreigazítására.

11. Üdvözölje közgyűlésünk: Idrányi Barnát esperessége 10 éves, Sörös Bélát lelkészi szolgálatának 25 éves, Patay Károlyt lelkészi működésének 50 éves és esperességének 25 éves fordulójára alkalmából, Dókus Ernőt a magyarországi tiszáninneri egyházkerület főgondnokát, a konvent és zsinat elnökét a kormányzó részéről történt legmagasabb kitüntetéssel kapcsolatban, dr. Baltazár Dezső püspököt 20 éves püspöki szolgálata és a kormányzó részéről történt legmagasabb kitüntetése alkalmából, illetőleg tegye magáévá püspökünknek hozzájuk küldött üdvözlő irásait, valamint azon üdvözlő irásokat is, amelyeket a püspök az esperesi vértanuk ünnepélye alkalmából az ottani bizottsághoz, a Zwingli halálának 400 éves fordulójára alkalmából a magyarországi tiszántuli egyházkerülethez, a pápai főiskola 400 éves fennállása alkalmából a magyarországi dunántuli és a

sárospataki főiskola ugyancsak 400 éves fennállása alkalmából a magyarországi tiszáninneri egyházkerületekhez intézett, illetőleg ez utóbbit a nagy napon el is mondotta.

Egyházkerületi közgyűlés az elnöki előterjesztéseket elfogadja s az azokban foglalt indítványokat határozati erőre emeli, az előterjesztések 10. pontjában foglaltakat pedig az Idrányi Barna és Keresztúry József esperesek indítványai értelmében kiegészíti s kimondja, miszerint utasíttassanak a tökesegélyt kapott egyházak lelkészei a magyarországi egyetemes konventtől a visszafizetendő tökesegély helyes összegét feltüntető iratot megszerezni, de egyuttal megkeresi egyetemes konventünket is az iránt, hogy tegye meg a lépéseket a magyarországi egyetemes konventnél a tökesegély ügyének az összes szlovenszkói és ruszinszkói ref. egyházakra egyetemesen érvényes és a valóságnak megfelelő rendezésére.

Az elnöki előterjesztések 11. pontjában felsoroltakat: Idrányi Barnát, Sörös Bélát, Patay Károlyt, Dókus Ernőt, dr. Baltház Dezsőt, ref. egyházi életünknek mindmegannyi kitünőségét, nagy eredményeket felmutató munkásait, életüknek nevezetes fordulópontján meleg szeretettel köszönti közgyűlésünk s további életükre, ezután munkájukra is áldást, sikert kíván.

10. Olvassatik az Egyházkerületi számvevőszéknek 1931. április 20-án Rimaszombatban tartott ülésében felvett jegyzőkönyve és az 1931. évre szóló költségelirányzat. Számvevőszék az elhunyt Simon Mihály helyett a Kövér Árpád helyettes pénztárnok által készített számadást helyesnek találta és Simon Mihály volt pénztárnoknak, illetve Kövér Árpád helyettes pénztárnoknak a szokásos felmentvényt megadását javasolja.

Bevétel volt	...	...	...	196,797 Kč 94 fill.
Kiadás volt...	...	...	...	194,451 Kč 24 fill.

Pénztári maradvány...	...	...	2,346 Kč 70 fill.

Az 1931. évi költségvetés

előirányzott bevétele	...	88,221 Kč 70 fill.
előirányzott kiadása	...	88,200 Kč — fill.

Pénztári maradvány...	...	21 Kč 70 fill.

Közgyűlés a számvevőszék jelentését judomásul veszi s az egyházkerületi pénztár 1930. évi számadását jóváhagyja, az 1931. évi költségvetést elfogadja és Simon Mihály volt pénztárnoknak, illetve a számadást elkészítő Kövér Árpád helyettes pénztárnoknak a felmentvényt megadja.

11. Olvassatik az egyházkerületi helyettes pénztárnok következő jelentése:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

1930. év december 17-én, mint a gömöri tractusnak egyik szerény tagja, abban a kitüntető megbízatásban részesültem egyházkerületünk főtiszteletű és méltóságos elnöksége részéről, hogy át kellett vennem a nagybeteg Simon Mihály egyházkerületi pénztárnoktól az egyházkerületi pénztár kezelését, akkor már azzal a szomorú érzésünkkel, hogy ő a pénztárt nem lesz többé képes vezetni. — És szomorú sejtésünk ez év tavaszán, fájdalom, valóra is vált. A páratlan hű munkás, ki fáradhatatlan volt csaknem mindvégig az egyház, hön szeretett egyháza érdekeinek szolgálatában, a gondos, lelkiismeretes, páratlan pedáns pénztárnok, ki talán sehosem érezte oly jól magát, mint a számok világában s ki képes volt egyszerre 4—5 féle pénztárt is kezelni, ez év tavaszán vissza adta nemes lelkét Teremtőjének, valósággal elégett a munka, a Krisztus egyházának áldozati oltárán. Kidült a csata-sorból föltétlenül vesztesége nemcsak annak a munkarörnek, melyet betöltött, hanem úgy vélem, egyetemes egyházunknak is.

Nekem jutott a megfiszteltetés és feladat, hogy az ő mult esztendei munkásságáról elszámoljak és hogy most a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlésnek, egyházkerületi közigazgatási pénztárunk állapotáról jelentést tegyek.

Az 1930. év, mint a számvevőszék jegyzőkönyve is tanúsítja, 2346·70 Kč pénztári maradvánnyal zárult. Nem zárult tehát deficittel, de azért az egyházkerületi pénztár állapota még sem örvendetes. Nem, mert a kezelés alatt álló nyugdíjintézeti pénztárnak még 1923 december 31-ről tartozik 10,000·— Kč-val, ugyanennek a pénztárnak 1929 november 29-ről 4,500·— Kč-val, 1928 március 31-ről a konventi pénztárnak 10,000·— Kč-val és 1929 november 30-ról az országos közalapi pénztárnak 14,500 Kč-val, e három pénztárnak tehát összesen 39,000·—

Kč-val, amihez hozzá jön még az éveken át 42,312·35 fill.-re szaporodott tőkesegély-tartozás. — Összes tartozás tehát: 81,312·35 Kč.

E tartozás igazolására jelenti néhai Simon Mihály pénztárnok 1930 október 9-én tartott egyházkerületi közgyűlésnek, „hogy a főt. egyházker. közgyűlésnek arról is tudomása legyen, hogy e tekintélyes összeg mire költetett el, tisztelettel jelentem, hogy ennek a tulnyomó részét az egyházkerület szükségyszerű kiadásai emésztették fel, azok az évek különösen, amikor az állam a közigazgatási segélyt allig, vagy éppen nem folyósította s a kivetett 20 fill. járulékból befolyt összeg a kiadást csak kis részben fedezte, lévén az egész összeg 13.000.— Kč“. Ugyanő kétféle módot javasol ez adósság kiegyenlítésére, hogy vagy az egyházker. közigazgatási járulék emeltessék fel oly mérvben, mint a közalapi járulék, vagy pedig a költségvetés keretében évről-évre állitassék be egy bizonyos összeg a törlesztésre, oly feltétel mellett azonban, hogy a főt. egyházker. közgyűlés mindaddig, míg az adósság letörlesztve nem lesz, újabb kiadás vállalásával a fedezet keretét átlépni nem fogja és továbbá, ha az államsegély csökkenni nem fog. Az egyházker. közgyűlés ez utóbbi megoldási módot fogadta el. Ennek értelmében állított be számvevőszék a f. évi költségelőirányzatba adósságtörlesztés és kamatok címén 7000.— koronát és ha ezt a szándékát évről-évre megvalósíthatja s valami újabb szükséglet elő nem áll, idővel egyházkerületi pénztárunk adósságától megszabadulhat.

A konventi pénztárnok Pozsonyba való áttétele azon változást is eredményezte, hogy az egyházker. pénztárnak nem áll többé módjában a hátralékot az adócsökkentési segélyből levonni. Ennek már is megvan az a következménye, hogy még mindig van 1930-ról be nem fizetett hátralék. Éppen azért helyes volna utasítani az esperesi hivatalokat, hogy az egyházkerületi pénztárnok kimutatása alapján a hátralékokat az adósegélyből vonják le.

Hasonlóképpen megsürgetendő azon múlt évi egyházkerületi határozat végrehajtása is, hogy a kerületi közig. járulék első fele augusztus folyamán, második fele pedig november 1-ig fizetessék be. Ennek a határozatnak csak Felsőzemplén és Ung tettek eleget, mely egyházmegyék közül a felsőzemp-

léni majdnem egészen, az ungi pedig egészen beküldték járulékaikat. Illesse őket érte elismerés.

Szükséges volna tisztázni a tőkesegélyek ügyét. Múlt évi egyházkerületi közgyűlésnek azt jelenti pénztárnok, hogy a miskolci e. ker. pénztár 1930. év január hó 1-től kezdve a tőkesegély-törlesztési részleteknek kedvezményes százalék mellett való átvételét megtagadta, mert a kedvezményes törlesztés határideje 1929. év végén lejárt és az e. ker. pénztár a törlesztést csak 6% kamat felszámítása mellett veszi fel, mivel a magyarországi konvent az 5% kedvezményt többé fizetni, illetve pótolni nem fogja

Itt úgy látszik, zavarok vannak, mert éppen az eperjesi egyház főgondnoka jelenti, hogy a magyarországi egyetemes konvent 30,000.— Kč követelést érvényesített vele szemben, mely összeget az 1914. évben, mint templomépítésre adott kölcsönt folyósított s mely után, jóllehet a kölcsönt soha kézhez nem kapták, 1919-ig a konventnek, azontul pedig a szlovenszkói tiszáninzeni egyházker. pénztárnak fizették, állítása szerint, a törlesztést. Szükséges volna egyszer tisztába jönni, hogy általában hogyan állnak egyházaink e tekintetben, mennyit törlesztettek már s mennyi még a tartozásuk?

Mielőtt jelentésemet zárnam, a pénztár fizetőképességének megóvására javaslom, mondja ki az egyházkerületi közgyűlés:

1. hogy az adósegélyből az esperesek vonják le a hozzájuk beküldött kimutatás szerint a hátralékokat;
2. a múlt őszi egyházkerületi közgyűlés azon határozata, hogy az egyházkerületi járulékok fele augusztus hó folyamán, másik fele pedig november hó 1-éig fizetessék be, megújítatik;
3. miután a konventi iroda csak folyó év július hó 4-én adatott át és addig Papp József püspöki titkár látta el — legalább részben — az irodai teendőket, az ő április havi tiszteletdíja, aminek fedezete nem lett az egyházkerületi költség-előirányzatba beállítva, a konventi pénztár által fizetessék és evégből konventi elnökség megkeresendő;

4. végül a Szabó Péter-féle alapítvány 350 kor. kamatára ajánlom a gömri egyházmegyéhez tartozó kis lekenyei egyházat, mely a maga szegénységéből ez idén új tanítói lakást épített.

Ezek után jelentésem elfogadását tisztelettel kérve s magamat a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés jóindulatába ajánlva

Tornalja, 1931. október 12.

vagyok alázatos szolgálja:

Kövér Árpád ref. lelkész,
ideiglenes pénztárnok.

Egzházkerületi közgyűlés Kövér Árpád helyettes pénztárnok jelentését tudomásul veszi s öt pontos munkájáért jegyzőkönyvi köszönetben részesíti, az 1—4. pontok alatt felsorolt javaslatait határozati erőre emeli, megtoldván az 1. pont alatti határozatot azzal, hogy az esperesek az adósegélyből nemcsak a hátralékos tartozásokat, hanem mindennemű egyházkerületi járulékokat vonjanak le, a 3. pont alatti határozatot pedig azzal egészíti ki, hogy Papp József püspöki titkár konventi ügyvivői tiszteletdíja a konventi pénztártól 1931. év július hó 1-éig követeltessék, tekintettel arra, hogy a konventi iroda 1931. év július hó 4-én vétetett át.

12/a. Olvassatik Pósa Lajos tanügyi bizottsági előadó jelentése a népiskolák 1930—31. évi állapotáról, amint következik:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Midőn népiskoláink 1930—31. évi állapotáról referálva, ezuttal a 10-ik s egyben *utolsó jelentésemet irom*; úgy szerettem volna egy összefoglaló áttekintést nyújtani iskoláügyünkről, szerettem volna kivetíteni mintegy lelkemből azt a képet, mely oda egy évtized folyamán benyomódott. Súlyos betegségem azonban lekötve tartja kezemet.

Röviden hát csak annyit, hogy népiskoláink olyatén képet nyújtanak, mint a hervadásnak induló őszi természet. Vannak még ragyogó, derűfényes szép napok, de bizonyos csalhatatlan jelek mutatják már a lassan közelgő enyészetet is.

Ilyen fényderűs vonás iskoláink életében az az olthatatlan mély ragaszkodás, melyet hiveink református felekezeti iskoláik iránt tanusítanak s azokhoz mintegy hozzánőve érzik

magukat. Ez a csodás ragaszkodás ad életet az iskolák fejlesztésében megnyilatkozó bámulatos áldozatkészségnek. Itt is, ott is építik, bővítik az iskolákat; új tantermeket, tanítói lakásokat építenek, új meg új tanítói állásokat szerveznek a 8 osztály beállításával felszaporodott munka célirányos elvégzésére.

Főlemelő jelenség továbbá kipróbált hűségü, régi tanítóink odaadó munkálkodása a református tanügy buzgó szolgálatában. Ezek a derék tanítók minden tiszteletünket megérdemlik. Tőlük felesleges megkérdezni, hogy kiváló gondot fordítanak-e a vallás- és énektanításra? Mert hiszen az ő tantermeiken még átfúj az a pünkösdi lélek, mely halálig hű fiakat és leányokat teremtett egyházunknak. Ezek a régi jó paedagogusok még minden tantárgyat átíttak a ref. hitigazságok balzsamolajával. Csak az a kár, hogy *számuk évről-évre aggasztóan apad*. Kidőlnek vagy nyugalomba kényszerülnek.

Mily megnyugvást adó tünet az is, hogy 161 osztályozott (mert néhány iskola egy vagy más okból nem osztályoztatott) iskolának csaknem a fele, vagyis 73 nyert a szakbírálok által *kitűnő* minősítést, 49 pedig *dicséretes* s az összes iskolák közül csak egyetlenegy találtatott *gyengének*. A közismereti tárgyakban való eme szép előhaladást ugyan erősen letompítja az abauji jelentésnek eme megjegyzése: „*az iskolálatogatók csupa kitűnő és dicséretes iskolát tárnak elénk, az életben meg mindenütt azt hallani, hogy a gyermekek nem tudnak semmit.*” Ennek a visszásságnak okát Abauj a mai paedagógiai rendszer örökös hullámlásában, végeszaka-datlan kísérletezéseiben véli feltalálhatni.

A lehangoló jelenségeket jobb ha elhalgatom, hiszen ott ülnek azok mindnyájunk lelkén. Említsem-e a tanügyi kormányának az iskolák államosítására irányuló nyílt törekvését? Iskolai önkormányzatunknak majdnem semmivé való összezsugorítását? Megismételjem-e, amit már egyszer mondtam az iskoláról, mint az egyház veteményes kertjéről. „Mít ér az olyan veteményes kert, amelynek sövényét *a gazda tatarozgatja ugyan, de a kert ajtójának kulcsa egy más valakinek a kezében van*, aki akkor lép a kertbe, a gazda tudtán kívül, amikor éppen kedve tartja, arról meg persze nagy bölcsen gondoskodik, hogy a kert minden termését, az utolsó szálig,

magának vigye el". Tananyag, tankönyvek nem merőben idegen szelleműek-e? Fölemlitem-e itt az okleveles, rendes tanítóknak oly mérvű megfogyatkozását, hogy pl. F. Zemplénben az ideiglenes tanítók száma meghaladja a rendes tanítóké. Egyházkerületünk területén közel egyharmada (57) a tanítóknak ideiglenes; szemben 106 okleveles, rendes tanítóval. Kell-e mondanom, hogy ez az áldatlan állapot iskoláink szellemi színvonalának alászállását s végeredményben azok lassu elsorvadását eredményezi.

Ezt az elsorvadást nagymérvben siettetik az u. n. „kisebbségi (cseh-szlovák) iskolák“, (ezeket én kontra-iskoláknak nevezem itt a magyar nemzetiségű vidéken, a magyar ref. iskolák mellett), a maguk mintaszerű felszerelésével, számos kedvezményeivel elvonva növendékeink egyrészt saját felekezeti iskolájuktól. És itt már a szülék lelkét is terheli a vádolás súlya. *Királyhelmezen* (A. Zemplén) pl. a szülők közül többen nem az ottani református, hanem az állami magyar és szlovák nyelvű iskolákba járatják gyermekeiket; és pedig a magyar nyelvű iskolába 20, a szlovák iskolába 16 gyermek járt. Itt valami főben járó hibának kell lennie.

Általában feltűnő, hogy az állami és községi iskolákba járó növendékek száma rendkívül megnövekedett; szemben a ref. iskolák növendékeivel. *Ungban* saját felekezeti iskolánkat 1201 gyermek látogatta, az állami iskoláknak pedig 1066 növendéke volt, tehát mindössze 135-tel több gyermek járt ref. iskolába, mint az államiba. De általában véve a többi egyházmegyében is — Gömört kivéve — kedvezőtlen az arány. (Abaujban 918 ref., 793 állami iskolába járó gyermek volt.)

Múlt évi jelentésemben már rámutattam az állami törvény rendelkezésének s abból kifolyólag az Egyetemes Konvent ama határozatának káros következményeire, mely a *tanítói, igazgatói pótdíjak fizetését* az iskolafenntartó szegény egyházak terhére rőfta. És ez, sajnos így is történt. Igaz ugyan, hogy több helyen a polgári község vállalta magára ez újabb megterhelést, de másutt viszont az Országos Hivatal törölte azt a község költségvetéséből s így a visszamenőleg nagyobb összegre rugó pótdíj az egyházak nyakába szakadt. Ennek folyamánya aztán az egyházak és tanítók közötti jó békesség sajnálatos megbomlása lett — minden cél nélkül, mert az igazgatói díj mai napig kifizetve nincs. —

Az egyházmegyéből beérkezett jelentések egyértelműen hangsúlyozzák, hogy a *vallás- és énektanításra valamennyi iskolánkban kiváló gondot fordítanak*, de általában megnyugtató a vallásoktatás a *más felekezeti*, valamint a *községi és állami tanintézetekben is*, ahol azt a lelkészek látják el néhány nyugalmazott tanító közreműködésével. Egy-két kivétel azonban e téren is akad. *Nádasdon* (Abauj-Torna) a gyermekek csaknem semminek mondható magyar nyelvi ismerete miatt az eredmény *gyenge*.

Hát az micsoda felháborító példája a *fegyelem-hiánynak*, ami *Tornaujfaluban történt*, ahol a vallástani vizsga nem volt megtartható, mert a tanító egyszerűen nem volt otthon, bejelentés nélkül eltávozott. Az illetékes zsarnói lelkész kijelentése szerint „hetek óta távol van s ott még a kapu is be van szegezve“. Utólagos öngazolásról statiszt. adatok beküldéséről szó sem lehet. Nem gondolom, hogy volna vallásfelekezet, amelynek a kebelében hasonló eset előfordulhatna.

A tanítás egyideig szünetelt *Zemplénben* (F. Zemplén) tanítóhiány miatt, *Kisráskán* pedig azért, mert a tanító állampolgárság hiányában el volt tiltva az első félévben a tanítástól. De a vallástanítás ezeken a helyeken is folyt egész éven át.

A tankötelesek száma 10262 (5072 fiu, 5190 leány) a múlt évihez képest (9418) 844-el szaporodott, ami a 8 osztályos berendezkedésnek s a háboru utáni normális születési viszonyoknak természetes folyománya. Ezek közül saját iskolánkba járt 7029, legtöbb Gömörben (2270.)

Más vallásu iskolába csupán 159 gyermek járt, ezzel szemben a mi iskolánkat 1631 idegen látogatta. Az állami iskolába járókról már fentebb szólottam. Iskolakerülő gyermek mindössze 2 volt, F. Zemplénben és Gömörben 1—1.

Egyébként a többi kérdéseket megvilágítják a statisztikai kimutatások, melyeket tisztelettel mellékelek.

Jelentésem szives tudomásul vételét kérve, mély tisztelettel vagyok

Nemesradnóiban, 1931 október 7.

A Főtiszt. Egyházkerületi Közgyűlésnek

alázatos szolgálója

Pósa Lajos

tanügyi biz. elnök és előadó.

*
 Statisztikai kimutatás a népiskolák 1930/31. évi állapotáról.

Egyházmegye	A mindennapi tankötelesek közül iskolába járt												Nem járt iskolába	
	Saját iskolákba		Más vallású iskolába		Állami vagy községi iskolába		Középfokú iskolába		Összesen		össz.	fiú		leány
	fiú	leány	fiú	leány	fiú	leány	fiú	leány	fiú	leány				
Abauj-Torna	472	816	97	47	414	675	967	7	—	959	872	1811	—	—
Alsó-Zemplén	979	1345	81	11	492	282	155	3	3	1000	1000	1931	—	—
Felső-Zemplén	979	1295	51	31	471	591	506	7	2	818	824	1642	—	—
Gömör	1121	2270	4	5	111	511	227	52	31	1292	1297	2589	—	—
Ung	495	1201	—	—	515	990	966	51	9	1092	1196	2288	—	—
Összesen :	3452	7029	83	76	1451	1922	2943	84	42	5072	5188	10260	—	2

*
 Statisztikai kimutatás a népiskolák 1930/31. évi állapotáról.

Sorszám	Egyházak egyékei		A református mindennapi tankötelesek száma		
	fiú	leány	összesen	fiú	leány
1.	10.948	939	872	872	1811
2.	8.100	931	1000	1000	1931
3.	12.236	818	824	824	1642
4.	24.419	1292	1298	1298	2590
5.	15.307	1092	1196	1196	2288
	Összesen :	71.010	5072	5190	10262

E g y h á z m e g y e	A t a n n i t ó										
	Más vallású járt hozzánk					A t a n n i t ó					
	fiú	leány	összesen	férfi	nő	rendes	ideiglenes	rendes fizetése (a legutóbbi hivatali felszámítás szerinti) az egyháztól az államtól korona korona	lakása jó rossz	összesen	
Abauj-Torna	106	97	203	15	5	15	5	41.988	279.710	19	—
Alsó-Zemplén	45	27	72*)	10	7	15	2	36.824	263.901	11	1
Felső-Zemplén	166	213	379	25	6	14	17	62.227	339.405	21	3
Gömör	382	383	765	55	13	45	23	199.264	781.325	52	9
Ung	101	111	212	23	4	17	10	72.535	306.860	21	1
Összesen:	800	831	1631	128	35	106	57	412.838	1.971.201	124	14

*) Ezek közül 2 baptista.

Statistikai kimutatás a népiskolák 1930/31. évi állapotáról.

Statistikai kimutatás a népiskolák 1930/31. évi állapotáról.

Egyházmegye	A z i s i z a p l o k										Könyvtári kötetek száma	tanítói álláság		
	Az iskola fenntartására fordított összeg korona		Mulasztott fel- napok száma		Szellemi állása				A tantermek					
	igazolati	igazolatl	elégseges	jó	diszterles	kiüno	száma	állapota	felszerelése					
Abauj-Torna	42.751	166	563	1	8	10	1	18	2	15	5	20	325	365
Alsó-Zemplén	25.700	29	16.626	5	5	5	2	17	—	10	7	17	228	302
Felső-Zemplén	119.058	851	24.521	91	5	8	2	31	nincs kiüntetve	4	23	31	328	716
Gömör	372.269	2409	49.748	4	21	38	3	69	11	10	59	69	1166	2818
Ung	30.000	1846	13.544	4	10	12	1	22	1	14	8	22	345	716
Összesen:	589.778	5301	105.002	30	49	73	8	159	14	53	102	159	2392	4917

12/b. Olvastatik Pósa Lajos tanügyi bizottsági előadó jelentése a középiskolákban teljesített vallásoktatásról az 1930—31. évre vonatkozólag, amint következik:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Az egyházkerületünk területén levő különböző jellegű középiskolákban teljesített vallásoktatásról a következőket jelenthetem:

1. A rimaszombati állami reálgimnázium vallásstanára a múlt tanévben is Papp József püspöki titkár volt, aki 83 növendéket tanított 4 csoportban, heti 2—2, összesen 8 órán. A csoportok beosztása ugyazaz volt, mint a megelőző tanévben. Az I. és II. oszt. részére az eddig használt Kovácsy-féle tankönyv nem volt kapható, miért is a növendékek a bibliából és az új énekesből tanultak. Az éneket az I—IV. osztály számára heti 1 órán Szücs György kántor tanította. A növendékek templomlátogatása, miként a megelőző években, tavaly is szigoruan ellenőriztetett. A vallásvizsga 1931 június 19-én a templomban tartatott meg főtiszt. püspök ur elnöklete alatt, aki a tanítás módja és az elért eredmény felett a legteljesebb megelégedését fejezte ki úgy a vallás, mint az énektanítónak. A vallásstanár mint kisegítő tanító heti 8 óra után óránként 600 kor. évi tiszteletdíjat kapott az államtól, a szerződés szerinti átvétel ügye a legfelsőbb bíróság előtt áll, immár 27 hónap óta.

2. A rimaszombati állami polgári iskola elvesztette évtizedek óta nagy szorgalommal és kitünő eredménnyel működő vallásstanítóját, Simon Mihály lelkészt. Az elhunyt jeles pedagógust a múlt tanév I. felében Bacsó Gyula, a II. felében pedig Séra László segédlelkészek váltották fel a szent munkában. A növendékek száma 27 (14 fiu, 13 leány) volt, akik előmenetelökről június 22-én a templomban adtak számot, a vizsgái biztos jelenlétében, teljesen megnyugtató eredménnyel. Tankönyvül a Pálóczi-Czinke-félet használták. Az énektanítást a polgári iskolában is Szücs György énekvezér teljesítette, heti 1 órán. A hitoktatók tisztelet díja óránként 5'60 korona, de az állam a tanulók csekély száma miatt csak heti 2 órát díjaz.

3. Kassán Kozár Sándor tarczavajkóczi lelkész, püspöki kiküldött tartotta meg a vallástani vizsgát 1931 június 17-én

a különböző jellegű középiskolákban. Jelentéséből megtudjuk, hogy a magyar nyelvű reálgimnázium 8 osztályába járt 56 tanuló. Ezek 4 csoportba osztva, heti 2—2 órán részesültek hitoktatásban. Az I. csoport (I—II. o.) Farkas Kálmán Ó- és ujszövetségi kijelentés történetét tanulta; a II. csoport (III—IV. o.) Kovácsy Sándor Keresztyén hittan c. könyvét használta; a III. csoport (V—VI. o.) Kovácsy Sándor Keresztyén egyháztörténet c. tankönyve nyomán haladt a reformációig; a IV. csoport (VII—VIII. o.) tankönyve Jármy József Egyháztörténete volt.

A szlovák fiu- és leány polgári iskolában 37 növendék tanult, a magyar fiu polgári iskolának 8, az ág. ev. leány polgárinak 10, az Orsolya zárdának 2 ref. növendéke volt. Összesen tehát 57. Mindezek valamennyien egy csoportban jártak vallástani órákra, hetenként 2-szer. Tankönyvül Kovács Ajajos vallástani kézikönyvét (III. rész) használták; azonkívül olvastak bibliai fejezeteket és tanultak zsoltárokat.

Hitoktató a múlt tanévben is Gönczy Gábor kassai lelkész volt, kinek lelkiismeretes működéséről az elismerés hangján emlékezik meg a vizsgái biztos, kiemelve különösen azt a bensőségteljes szép viszonyt, mely a katechetát és növendékeit egybefűzte. A tanulók fegyelmezettek, szeretik és megbecsülik hitoktatójukat. A vallásoktatás a ref. egyház tanácstermében folyt; az évvizsga pedig a templomban tartott meg.

A szlovák reálgimnáziumba 25 (24 fiu, 1 leány) ref. növendék járt; a szlovák leánygimnáziumnak 5, a szlovák reáliskolának 6, a három intézetnek összesen 36 ref. tanulója volt. Ezek közül azonban 8 tanuló felmentést kért és nyert a hitoktatás alól, 2 tanuló pedig egyszerűen nem járt vallástani órákra. Az így 26-ra apadt ref. növendéknek csupán a fele jelent meg a vallástani vizsgán. A nagymérvű fegyelem-hiány okozta aztán, hogy a hitoktató: Lengyel András bárczai lelkész csakis elégséges eredményt tudott elérni kevés számú növendékeivel. A vizsgái biztos a vallásoktatásban mutatkozó lanyhaságot annak tulajdonítja, hogy a hitoktatás a délutáni órákra van beosztva, amikor a vidékről „bejáró” növendékek nem vehetnek részt a vallástani órákon. Ó ennek a sajnálatos körülménynek megjavítását abban látná, ha az ily „bejáró” tanulók saját lakóhelyök lelkészétől nyernének vallásos oktatást.

A tanítás 2 csoportban történt, heti 4 órán, díjazva azonban csak 2 óra volt. Az I. csoport tananyaga volt: Jézus élete, példázatai, csodái a Biblia alapján és 30 zsoltár az új szlovák Énekesből. A II. csoport erkölcsant tanult Hromádka etikája után kivonatossan.

4. *A nagymihályi áll. szlovák gimnázium és polgári iskolákban* összesen 32 ref. tanuló nyert oktatást a vallásantból. A gimnáziumnak 14, a polg. fiúiskolának 12, leányiskolának 6 növendéke volt, akiket *Böszörményi Sándor* homonnai lelkész tanított két tagozatban (szlovák és magyar), 5 csoportban (4 szlov. 1 magy.) heti 2—2 órán.

A szlovák tagozat I. csoportjának tankönyve: szlovák szemelvényes biblia és Énekes könyv. II. csoportnak: Sekerka (ág. ev. szerző). Egyháztörténelme megfelelő kiigazítással és pótlással s Énekes könyv. III. csoport: Berecky (ev.) Hit- és erkölcsant, kiigazítással és pótlással. IV. csoport: Novák (ev.) Egyháztörténelme. Énekelni az összes csoportok együtt tanultak. Hitoktatói díj 400 korona.

A magyar tagozat a Czinke-féle Idvezítés történetét tanulta. Növendékek száma 4 (1 fiú, 3 leány). A tanítás magánháznál történt. Óradíj: semmi. A vizsgai biztos: *Jencsik János* gálszécsi lelkész *kiválónak* találta a tanítás eredményét mindkét tagozatban.

A magyar nyelvű hittantánításért, a múlt iskolai évben is megvolt a harc a polgári iskola igazgatója és a katecheta között. Az igazgatónak szemet szurt, hogy az iskola néhány növendéke magyarul is tanulja a hittant, ezért levélváltás történt az igazgató és hitoktató között. Megesett például, hogy az egyik magyar nyelvű növendék, aki különben szlovák hittanórákra is járt, konfirmációra készült és a hitoktató tudtával el-elmaradt a szlovák hittanóráról s mikor ez az igazgató tudomására jutott, a gyermek beidézett és büntetésül hittanjegye töröltetett és magaviseletből megrovásban részesült.

Mint *kortörténelmi jellemző adatot* leközlöm Skala igazgató e tárgyban a hitoktatóhoz intézett levelének vonatkozó részét:

„Tisztelt Lelkész úr! Válaszolva az Ön 17/II-31. számú levelére közlöm a következőket: Tény, hogy P. T. II. osztályu tanuló a rendes hittanórákat nem látogatta, ezért nem ismerem el a tanjegyét érvényesnek. Megállapítást nyert az is,

hogy Ön magánháznál magyarul tanította hittanra. Azt hiszem, hogyha az Ön egyházi hatósága elrendelte a magán hitoktatást, akkor felesleges az iskolai hitoktatás vagy pedig fordítva. A tanuló egyébként az osztályfőnök felszólítására kijelentette, hogy ő akart szlovákul tanulni hittant, de Böszörményi lelkész azt mondta az anyjának, hogy jelentse be, hogy magyarul fog tanulni. Ő is megerősítette, hogy szlovák hittanra egyáltalán nem járt. Én nem ügyelek, hogy végzi az apa P. a hivatalát, én csak az Ön eljárását figyelem s azzal teljességgel megelégedve nem vagyok. Balázs lelkész úr (Lastomérből) nyíltan megmondta nekem, hogy csak azért fosztatott meg (bol pozbaveny) a nagymihályi hitoktatói állástól, mert nem akart engedelmessé válni felettes hatósága olyan rendeletének, amely szerint neki kellett volna a talajt előkészíteni a magyar oktatás számára. Nyíltan megmondta, hogy Ön van megbízva ezzel a feladattal. Azért öröködöm. Megmondhatom Önnek, mi az, amit kifogásolok Önben. 1. Nem tud jól szlovákul. 2. Hivatalos levelek vannak itt nálam Öntől, amelyeken tisztán magyar nyelvű bélyegző van. Ezért fel is akartam Önt jelenteni a járási hivatalnak. 3. Magam győződtem meg róla, hogy Ön a tanulókkal az utcán magyarul beszél, pedig ezek szlovák iskolába járnak. Kérdésemre azt felelte, hogy Ön kezdeményezi a magyar beszédet velük. Hogy Ön háznál végez privát hitoktatást, magában véve nem jelentene semmi rosszat, hogyha nem rejlenék benne nemzeti kérdés. Különben soha az életben nem tettem különbséget az emberek között vallásilag és nemzetiségileg. Hányszor hallották tőlem a tanulók a türelem szavát, ami a vallás és nemzetiséget illeti. Soha senki sem tudja rámbizonyítani, hogy szavaim és tetteim ellentmondásban lennének. Azt azonban elítélem, ha a vallást magyarosításra használják fel. Ön azt írja: „Szomorú dolog lenne, ha a demokratikus köztársaságban valaki vallásáért vagy nemzetiségéért üldöztetésnek volna kitéve“. De mennyire szomorú dolog lenne az, ha szlovákok és csehek tétlenül néznék a magyarok és magyarónok ellenséges kezdeményezését és nem védelmeznék meg vérrel megszerzett szabadságukat. Különben beidéztem az apát P.-t. Vele fogok tárgyalni, majd az dönt. Valljon színt az apa. Én az Ön kezdeményezésében, eljárásában provokációt látok, felterjesztem az egész ügyet a felettes hatóságnak. Lásza be, hogy az ilyenféle eljárást (magyar hit-

oktatás) különösen a népszámlálás után be kell már szüntetni teljesen. Ha Ön elnyomást emleget, tessék átnézni Magyarországra, hogy bánnak ott a szlovákokkal. Az már nem is beszél, de kiabál. Nálunk a nemzetiségek tényleg többet kapnak, mint amennyi nekik járul. *K. Skala* igazgató.

Ehhez nem kell bővebb kommentár, hogy tiszta világtásban álljanak előttünk a nagymihályi szomorú állapotok.

5. *A homonnai polgári iskolában* mindössze 6 (4 fiu, 2 leány) növendéket tanított vallástanra *Böszörményi Sándor* lelkész a tőle megszokott buzgalommal és szakértelemmel 2 tagozatban (szlov. és magy.) 2 csoportban heti 2 órán. Az első csoport bibliát tanult, szlovák szemelvényes biblia, illetve magyarul a Pálóczi-Czinke Idvezítés története alapján, a második csoport (III. o.) Egyháztörténelemből nyert oktatást *Sekerka* (ág. ev. szerző) szlovák nyelvű, illetve a magyar tagozat *Kovács—Osztényi* Egyháztörténelme alapján. Hitokt. díj 150.— korona.

6. *Rozsnyón* három középiskolába jártak ref. növendékek, u. m. *szlovák reálgimnáziumba*, itt a tanulók száma 17 (15 fiu, 2 leány) *a szlovák polgári iskolába* (létszám 9; 5 fiu, 4 leány) és *a római kath. zárdába* (polg. leányiskola), ahol 7 ref. növendék tanult. Hitoktató mindhárom intézetben *Bellágh Barna* segédlelkész volt, aki úgy a vallás, mint az énektanítás terén kitűnő eredményt mutatott fel *Baraxa Lajos* vizsgai bizos. jelentése szerint. Tankönyv: *Kecskeméthy I.* Bibliai ismertetés és *Révész Imre* Magyar prof. Egyháztörténelem c. könyve. Hitoktatói díj a reálgimn. és a zárda növendékeitől 25—30 korona, a polgári iskolás tanulók nem fizettek semmit.

A polgári iskola igazgatója az intézetben való tanítást, arra való hivatkozással, hogy a növendékek létszáma „jóval a törvényen alóli“, nem engedélyezte, ennél fogva a tanítást a „Gyülekezeti Otthon“-ban végezte a hitoktató.

7. *A sajógyömöri ág. ev. polgári iskola* 38 (23 fiu, 15 leány) ref. növendéket számlált, kiket a múlt tanévben is *Kövér Árpád* tornaljai lelkész tanított a Pálóczi-Czinke tankönyve alapján. A vallástani vizsgát *Seress Zoltán* püspöki kiküldött 1931 június 23-án tartotta meg s az eredményt kitűnőnek találta úgy a vallás, mint az énektanításban. Hitokt. tiszteletdíj egy-egy tanuló után 10.— korona volna, de azt nem mindenik növendék fizeti be.

Jelentésem szives tudomásulvételét kérve, maradtam Nemesradnóiban, 1931 október 5.

Mély tisztelettel

Pósa Lajos
tanügyi előadó.

13. Olvassatik az egyházkerület tanügyi bizottságának alábbi jegyzőkönyve:

Jegyzőkönyv

a tiszáninnai református egyházkerület tanügyi bizottságának 1931. évi október 13-ik napján tartott gyűléséről.

Jelen vannak: *Virágh József* esperes és dr. *Lengyel László* elnöklete alatt *Körmives Sándor*, *Vajnay József*, *Szanyó Sándor* biz. tagok.

I. Olvassatik *Pósa Lajos* egyházker. tanügyi biz. elnök jelentése az egyházkerület népiskoláinak 1930—31. évi állapotáról.

1. Bizottság megilletődéssel veszi tudomásul, hogy *Pósa Lajos* a tanügyi bizottság elnöke, mint jelentésének bevezető szavaiban jelzi, működésének 10. évfordulóján súlyos betegségére hivatkozással lemondott. A maga részéről kifejezést kíván adni azon pótolhatatlan veszteség feletti sajnálkozásának, mely egyházkerületünk tanügyét a *Pósa Lajos* lemondásával éri. Az ő lelkes buzgósága, lelkiismeretessége, ragyogó tolla és minden körülmények között kitartó lankadatlan ügyszeretete, — úgy látszik nekünk — ki nem pótolható!

2. Jelentésében a szakember ajkáról elhangzó aggodalom egyházi iskoláink jövőjének biztosítása érdekében kényszerít arra, hogy újra meg újra hangsúlyozottan kérjük a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés intézkedését a tanítóságunk utánpótlásának biztosítása érdekében.

3. Mondja ki a főtiszteletű egyházkerület, hogy elvárja és megköveteli az egyházmegyék iskolai kör látogatóitól, hogy minden körülmények között gondosan és lelkiismeretesen járjanak el az iskolák szellemi értékének megállapításánál, hogy a betér-

jesztett jelentésekben megállapított eredmény az iskolák és tanítók jól felfogott érdekében a valóság-nak minden tekintetben megfelelő legyen.

4. Fájdalommal állapítja meg, hogy az iskolai élet terén eddig is tapasztalt sérelmek mindinkább állandó természetűekké válnak.

5. Miután a tanítók igazgatói pótléka ez idő szerint a községek költségvetéseinek keretében biztosítható, nyomotékosan hívja fel az egyházkerület az iskolai igazgatók figyelmét arra, hogy e téren az egyházközségek érdekének és a saját érdeküknek megóvására mindent elkövetni kötelesek. — Egyszersmind tegyen lépéseket az egyházkerület az igazgatói pótléknak a tanító fizetési államsegély keretében intézményesen történő biztosítására.

6. Hívja fel az egyházkerület az illetékes esperes útján igazoló jelentés tételére a tornaujfalusi egyház előljáróságát.

II. Olvastatott a tanügyi bizottság elnökének a középiskolák vallásoktatására vonatkozó jelentése.

Bizottság külön is felhívja a főt. egyházkerület figyelmét a nagymihályi vallásoktatással kapcsolatban felmerült iskolaügyi sérelemre és nyomotékosan kéri, hogy ezen a téren megnyugtató megoldást keresni méltóztassék.

Dr. Mertens Alfréd

vil. elnök.

Virág József

Kőmives Sándor.

Vajnai József

Szanyó Sándor

Dr. Lengyel László

Egyházkerületi közgyűlés Pósa Lajos tanügyi bizottsági előadónak megszokott gondos, kimerítő jelentéseiért köszönetet mond s mindkét jelentését, valamint a tanügyi bizottság jegyzőkönyvét is egész terjedelmében jegyzőkönyvbe venni határozza és az abban foglalt javaslatokat határozati erőre emeli, tehát utasítja az iskolalátogatókat, illetékes hatóságuk útján, hogy az iskolák szellemi értékének megállapításánál lelkiismeretes szigorúsággal járjanak el, figyelmezteti az összes egyházi hatóságokat,

hogy az iskoláinkat érő sérelmekkel szemben mindent kövessenek el jogaink védelmére, utasítja az igazgató-tanítókat, hogy a maguk részéről is szorgalmazzák az igazgatói pótléknak a községek költségvetései keretében való biztosítását, mint amely módon enmü követeléseik az egyházak megterhelése nélkül kielégítést találhatnak, felhívja a tornaujfalusi egyház előljáróságát, hogy esperese útján igazoló jelentését tegye meg, elnökséget megbizsa, hogy tegye meg a szükséges lépéseket az igazgató-tanítói pótléknak az állami fizetéskiegészítés útján való rendezésére és a nagymihályi vallásoktatással kapcsolatos sérelem orvoslására.

Együttal pedig, amikor most Pósa Lajos megváltik egy évtizeden át hiven szolgált munkakörétől, közgyűlésünk az elismerés koszoruját nyújtja a távozó hű munkás felé. Érdemeit jegyzőkönyvének lapjain örökíti meg s kijelenti, hogy azt a bizalmat, amellyel az egyházkerület őt ismételten is munkára hívta, Pósa Lajos megérdemelte, mert a rábizottakban példás hűséggel és lelkiismeretességgel forgolódott. Tanügyi jelentéseiből mindenünnen egy, oktatásügyünk mellett féltő szeretettel őrködő lélek szól felénk. Menteni akarja e téren is a jövő nemzedék számára ref. egyházunk multbeli drága, de veszedelemben forgó értékeit. Vele ismét megfogtatkozott eggyel azon hű munkások száma, akik minden helyen egész lélekkel dolgoztak, akiknek megbízhatóságára bátran lehetett építeni. Imádkozó lélekkel kéri közgyűlésünk a gondviselő Istent, hogy életét tartsa meg még soká, erejét, egészségét adja vissza ugy, hogy sok évig használhasson még tehetségeivel a nehéz napokat élő ref. anyaszentegyháznak.

14. Egyházkerületünk tavalyi közgyűlésében a losonci theológia hathatósabb felkarolását tette kötelességévé az egyes egyházaknak. Kötelességévé téve az esp. hivataloknak olyan statisztikai kimutatás készítését, melyből az egyes egyházak ebbeli kötelességteljesítése világosan kiténik. A járulékaikat hiányosan, vagy éppen nem fizető egyházakon ez birói uton

is megveendő s azonfelül az előjárók fegyelmi uton is felelőségre vonassanak.

Mivel az esp. jelentések alsózemplén kivételével ez ügyben nem terjesztettek fel az egyházkerületre, utasítatnak az egyes esp. hivatalok, hogy e rendelet végrehajtását saját hatáskörükben a legszigorubb pontossággal, szorgalmazzák s jelentéseiket egy hónap leforgása alatt küldjék fel a főtízt. püspöki hivatalhoz, az egyes egyházaktól a köteles járulékot ha kell birói uton is szedessék be s a késedelmeskedő vagy hanyag egyházi előjáróság ellen a fegyelmi eljárást rendeljék el.

15. Mult évi közgyűlésünk 9—12. sz. határozatával utasította az egyház és iskolalátogatókat, hogy az iskolák megvizsgálása és a statisztika összeállítása alkalmával a más iskolákba járó ref. gyermekekről azt is jegyezzék meg, hogy hányan és milyen iskolába járnak. Ezen utasításnak eleget tevő jelentés sehonnan nem érkezett.

Közgyűlés fenti határozatát megújítja s jövőre minden egyház és iskolalátogatót utasít az ilyen adatok feljegyzésére és az illetékes helyre való beterjesztésére.

16. Főt. püspök ur 33—1931. sz. körlevelében az összes gyülekezetek lelkészeit kötelezte olyan statisztikai kimutatás készítésére, melyben fel legyen tüntetve:

1. A gyülekezet lélekszáma 1900-ban és 1930-ban.

2. A születések és halálozások száma 1900 és 1930 között évről-évre.

Ugyanezen körlevél szerint kimutatás volt készítendő az egyes gyülekezetek családjairól is, mert csak ilyen részletes kimutatás adhat hű és igazképet az egyes gyülekezetek fejlődéséről vagy hanyatlásáról, a különféle bünös szokások — legfőképpen az „Egyke“ — ártalmas következményeiről.

A kimutatások az abaujtonai kivételével egyik egyházmegyéből sem terjesztettek be a püspöki hivatalhoz.

Közgyűlés utasítja az egyházmegyék espereseit, hogy 1932 február 1-ig nevezett kimutatásokat okvetlenül és felelősség mellett terjesszék be a püspöki hivatalhoz.

17. Mult évi közgyűlés 9—16. sz. határozatával az esperesekből és az egyházmegyei gondnokokból álló bizottságra bizta, hogy a templomi székek használata ügyében szabályrendelet tervezetet készítsenek s azt jelen közgyűlésünknek mutassák be. Ilyen egységesen, minden egyházra érvényes szabályrendelettel akarja egyházkerületünk megszüntetni azt a sok békétlenséget, amely a templomi székek miatt való versengésből és vitákból fakad. A bizottság tervezetet nem nyújtott be.

Közgyűlés a mult évben ez ügyben hozott határozatát megújítja s nevezett bizottságot utasítja a templomi székek használatát szabályozó szabályrendelet tervezetének elkészítésére és jövő évi közgyűlés elé való terjesztésére.

18. Püspök ur az Egyetemes Konvent és az Egyházkerület mult évi határozata alapján felhívta az espereseket és lelkészeket az egyházi épületeknek valódi értéküknek megfelelő tűzbiztosítására azzal, hogy az egyházlátogatóknak jelentést kell tenniök ezen fontos intézkedés megtörténtéről.

Miután ez ügyben az esperesi hivataloktól jelentés be nem érkezett, újból szigoruan felhivatnak az esperesi hivatalok, hogy *3 hónap alatt jelentsek* a püspöki hivatalnak, mennyiben tettek eleget az egyes egyházak és lelkészek fenti határozatnak.

19. Mult évi egyházkerületi közgyűlés felhívta az espereseket, hogy jelentést tegyenek arról, megtörtént-e a reformáció ünnepének megtartása minden egyházban az iskolás gyermekek részvételével a reformáció évfordulója napján, október 31-én. (E. ker. jkv. 14—II.) Jelentés nem érkezett.

Közgyűlés utasítja az espereseket a jelentéseknek a határozat értelmében való beterjesztésére.

20. Ugyancsak mult évi közgyűlés 14—V. sz. határozatával jelentéstételre hívta fel az abaujtonai egyházmegyét a zsarnói vallástanítás mikénti ellátásáról. Jelentés nem érkezett.

Utasítatik az abaujtonai egyházmegye fenti határozat értelmében a jelentés beterjesztésére.

21. A mult 1930. évi egyházkerületi közgyűlés 14/VI. pontjában felhívta a felsőzempléni egyházmegyét, hogy a reb-rini vallástanítás ügyét rendezze. Az illetékes egyházlátogatóság megvizsgálta a helyszínén az ügyet s most az egyetemes

közgyűlés jelenti, hogy Balázs János lasztoméri lelkész a reb-rini gyermekeket „missiói napokon oktatja vallásra“.

Tudomásul szolgál.

22. Mult évi egyházkerületi közgyűlés 14/VII. számú határozatával az ungi egyházmegyét, az ung-tarnóci hitoktatás ügyének rendezésére, az arról szóló jelentéstételre kötelezte. Most jelenti, hogy Tarnócon Molnár Lajos bátfai, Órdarmán Gecse Endre gálócsi lelképásztorok teljesítik a beteg lelkész helyett a hitoktatást.

Tudomásul szolgál.

23. Mult évi egyházkerületi közgyűlés az ungi egyházmegyét jelentéstételre hívta fel a nagyszeretvai iskola ügyének rendezése tárgyában. Most jelenti nevezett egyházmegye, hogy a nagyszeretvai egyház iskoláját fenntartani s azt két tanerőssé fejleszteni a kikerülhetetlen templomrenoválásból a hivekre származandó nagy teher miatt nem lesz képes, ezért újlag kéri, „hogya iskolaépületét a községnek bérbeadhassa“. Az ungi egyházmegye a bérleti szerződés megkötésére az engedélyt megadta.

Mivel a bérleti szerződés nem mellékelte, egyházkerületi közgyűlésnek nincs módjában meggyőződni arról, hogy abban anyaszentegyházunk érdekei kellően megvannak-e óva s így a nagyszeretvai egyház kérését nem teljesítheti s a bérleti szerződést nem hagyja jóvá.

24. Olvasatott az alsózempléni egyházmegye 1951. évi augusztus hó 31-iki közgyűlés jegyzőkönyvének 20. pontja, hogy a közgyűlés Czinke István püspöknek a kerület által 5000 Ké költséggel megfestett képének költségeire egyházan-kint 55 Ké hozzájárulást szavazott meg.

Közgyűlés tudomásul veszi.

25. Mult évi közgyűlésünk 18. számú határozatával megújítja az 1929. évi 11—2. számú határozatát, melynek értelmében újból felterjesztéssel él az egyet. konventhez olyan irányban, hogy tegyen lépéseket illetékes helyen sérelmeink orvoslása ügyében s ha ezt nem remélheti, forduljon a népszövetséghez. Az egyet. konventtől azonban ez irányban egyházkerületünk semmiféle értesítést nem kapott.

Közgyűlésünk ez ügyben az egyetemes konventet újlag megkeresi.

26. Az abaúj-tornai egyházmegye a konfirmációi oktatás és szertartás egyöntetűvé tétele tárgyában javaslatot terjesztett fel, melyet egyházkerületi közgyűlés véleményadás és esetleges kiegészítés végett letett az egyes egyházmegyékhez, véleményes javaslataik erre a közgyűlésre bevértván. Alsózemplén napirendre tér a javaslat felett, mivel a konfirmáció eddigi módjával és rendjével meg van elégedve. Felsőzemplén elfogadja teljes egészében az egyházkerületnek azzal a kifejezett megszorításával, hogy a konfirmáció szertartása mindenütt Áldozó csütörtökön végeztessék. Ung is elfogadja általánosságban. Gömör nem adott véleményt.

Egyházkerületi közgyűlés e kérdést az egységes liturgia keretében kívánja megoldani, mely az Egyetemes Konvent közeli feladata. Addig is, míg ez megtörténik, javolja az abaúj-tornai indítvány elfogadását s annak gyakorlását, mely ellen a társ egyházmegyék lényeges kifogást nem emeltek s az Egyetemes Konventet pedig megkeresi Egyházkerületünk s felhívja figyelmét az egységes liturgia gondolatának megvalósítására, melynek keretében a konfirmáció kérdése is egységes megoldást találna.

27. Mult évi közgyűlés 23. számú határozatával kapcsolatban előadó jelenti, hogy Papp József rimaszombati vallás-tanárnak állami szolgálatba való átvétele ügyében az Egyet. Konvent utján tett sürgető felterjesztésre válasz nem érkezett és ez ügyben előrehaladás egyáltalában nem tapasztalható, az iratok a legfelsőbb bíróság előtt vannak 1929 július 10-ike óta. Jelenti továbbá, hogy miután nevezett vallás-tanár és püspöki titkárnak a konventi ügyek vezetéseért nyert tisztelet-dija a konventi elnökség által 1951 április 1-ével beszüntette-tett és a konventi iroda, illetve az iratok ténylegesen 1951 július 4-én a konvent megbízottjai: Sörös Béla és Narancsik Imre által átvették, az 1951 április 20-án ülésezett számvevő-széknek egyházkerületi közgyűlésünk 1929 november 11-iki 26. számú határozata értelmében intézkedni kellett a püspöki titkár létminimumának a költségvetés keretében való biztosításáról.

Közgyűlésünk sajnálattal értesül arról, hogy ez a közel egy évtized óta huzódó ügy úgy a püspöki titkár, mint az egyházkerület kétségtelen hátrányára semmiképpen sem tud dülőre jutni, azért ismételtelen felterjesztéssel él az egyet. konvent útján az illetékes minisztériumhoz a vallásügyi állás ügyének kedvező megoldása érdekében, annyival is inkább, mert a folyó iskolai évben a rimaszombati állami reálgymnáziumba 112 református tanuló iratkozott be. Jóváhagyja egyúttal a számvevőszék intézkedését addig, míg a titkári fizetés kongruális kiegészítés útján rendeztetik s Papp József titkárt az ez irányban szükséges lépések megtételére felhívja, mert az egyházkerületi pénztár nincs többé abban a helyzetben, hogy eddigi fizetését egymagában huzamosabb időn át fizetni bírja. Eddigi fizetésének a remélhető államsegélyen felüli részét azonban az államsegély kiutalása után is folyósítja.

28. Az 1931. évi egyházkerületi közgyűlés 25. számú határozatával az egységes zárszámadási minta készítésére kiküldött bizottság jelen közgyűlés elé terjeszti és elfogadásra ajánlja az abaúj-tornai egyházmegyében használatos zárszámadási mintát azzal a változtatással, hogy a „Tartozás“ rovat címe után „Költségvetés szerint“ szöveg is nyomtatandó. Így ez a zárszámadási minta egyszerű, világos és könnyen érthető s a célnak tökéletesen megfelel.

Közgyűlés a bizottság által javasolt zárszámadási mintát elfogadja s annak használatát az egész egyházkerületben kötelezővé teszi, megbizva elnökséget, hogy a szükséges nyomtatványok kellő számban leendő kinyomatásáról s az esperesi hivatalok útján a lelkészi hivatalokhoz eljuttatásáról gondoskodják.

29. A magyarországi tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatalának átirata a Baldácsy-alap megosztása tárgyában.

Püspök ur 1931. évi július hó 20-án 534. szám alatti megkeresésére a Baldácsy-alapítvány megosztása tárgyában a magyarországi tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hiva-

talától az a válasz érkezett, miszerint az alapítvány megosztása tárgyában újabb mozzanat nem történt, amennyiben az alapítvány a folyó évben osztalékot nem adott.

Közgyűlés akként határoz, a válasz tudomásul vétele mellett az ügyet továbbra is nyilvántartásba helyezi és felkéri a Püspök urat, hogy ez irányban minden lehető kövessen el törvényes jogaink érvényesítésére.

30. Tárgyaltatott Bodor Gábor varannói főgondnoknak 1931 május 6-iki azon bejelentése, hogy az 1930. évi kerületi közgyűlés 107. pontjában tévesen vétetett jóváhagyólag tudomásul a Püspök ur azon jelenlése, hogy megerősítette a varannói egyháznak Balla Ferencné részére történt ingatlan eladását, mert az egyház ingatlan eladása az 1930. évi október hó 9-én tartott kerületi közgyűlés 54. pontja alatt helyesen elintéztetett s Balla Ferencné nem vevő, hanem $\frac{2}{3}$ -ad részben eladótárs volt a varannói egyházzal.

Tudomásul vétetik és ennek folytán a kerületi közgyűlés 1930. évi október hó 9-iki jegyzőkönyvének 107. pontja mint téves, megsemmisítetik s erről a varannói egyház főgondnoka jegyzőkönyvi kivonattal értesítetik.

31. Bácsy Gyula beretkei lelkész az egyházkerületi belmissziói lelkészi állásról lemondott. Ezzel kapcsolatban olvasgatott főt. Püspök úrnak 875/930. számú körlevelében foglalt az az indítványa, hogy ez az állás jövődöben, egyfelől az anyagi eszközök elégtelensége miatt, másfelől, mivel egy emberre túl nagy megterhelést jelent, úgy hogy e fontos munkakörben sikeres, intenzív munkálkodást várni így nem lehet, — ne töltessék be, hanem egyházmegyénként állítsanak lelkipásztorok, kiknek tényleges kiadásai az Egyetemes Konventtől egyházkerületünknek e célra adott 6000 Kéből fedeztetnének.

Egyházkerületi közgyűlés, amikor Bácsy Gyulának eddigi működéséért köszönetét fejezi ki — Tornallyay Zoltán javaslatával szemben, aki a kerületi belmissziói lelkész működését továbbra is, sőt fokozottabb mértékben szükségesnek tartja — kimondja, hogy az egyházkerületi missziói lelkészi

állást megszünteti, miní „amely nem bizonyult célra-vezetőnek, mert egy ember a nagy kiterjedésű egyházkerület belmissziói munkáját nem vezetheti kielégítőleg“. E helyett felhívja az egyházmegyét, hogy a belmissziói munka minél intenzívebb ápolására kebelökben egyházmegyei misszionáriusokat válasszanak, akik az egyes egyházakban minél gyakrabban megjelenni, az ott folyó belmissziói munkát ellenőrizni, irányítani s évente kimerítő jelentést tenni kötelesek az egyházkerületi belmissziói előadónak, akit Lengyel József abaújszínai lelkipásztor személyében már most megválaszt, akinek kötelessége leendő az egyházkerület belmissziói ügyeiről az egyházkerületi közgyűlés előtt beszámolni, kikötvén már most, hogyha az egyházkerületi belmissziói előadó nem tartoznék az egyházkerület alkotó tagjaihoz vagy nem lenne egyházmegyei kiküldött, ugy az egyházkerületi közgyűlésen csak ez ügyre vonatkozólag bir tanácskozási és javaslatfételi joggal. Tényleges költségei fedezéseül az Egyet. Konventől nyert 6000 Kčből évi 1000 Kč utaltatik ki, a felmaradó 5000 Kč pedig az egyes egyházmegyék belmissziói előadói között az egyházközségek száma arányában, de csak a ténylegesen végzett és beigazolt e nemü munka kész kiadásainak megtérítése fejében. Felhívja végül egyházkerületi közgyűlés az esperesi hivatalokat, hogy az egyházmegyéjük belmissziói előadóit sürgősen jelentsék be a főtiszt. püspöki hivatalnak, hogy a kerületi belmissziói előadó minél előbb felvehesse velök az érintkezést.

32. Olvastatik a magyarországi dunántuli ref. egyházkerület jkvi kivonatban közölt üdvözlése, melyben főt. püspök urat köszönti püspökké választása alkalmából és kíván munkálkodására áldást, sikert.

Közgyűlés az üdvözlést köszönettel fogadja.

33. Olvastatik főt. püspök ur levele, melyben dr. Balt-házár Dezső magyarországi tiszántuli püspököt üdvözlí püspöki működésének 25 éves fordulóján, amint következik:

Főtiszteletü és Méltóságos Püspök ur!

A szellemieket és lelkieket is elzáró sorompó sem volt elég erős arra, hogy megtudjuk, miszerint Főtiszteletü és Méltóságos Püspök ur most érte meg püspöki működésének 25 éves fordulóját és ennél a nagy határkőnél a magyarországi tiszántuli egyházkerület megállapodik s a f. évi augusztus hó 28—29-én tartandó egyházkerületi közgyűlés alkalmából erről a nagy eseményről méltóan meg fog emlékezni s hálájának, tiszteletének és szeretetének virágaiból koszorút fűzve, azt Főtiszteletü és Méltóságos Püspök urnak át fogja nyújtani.

És habár, ami kálvini, református egyházunk a maga puritán felfogásánál fogva nem szereti és kerülni szokta az emberek ünnepeztetését, de a magyarországi főtiszteletü és méltóságos tiszántuli egyházkerület tulajdonképpen nem is Méltóságod nevének ad ez alkalomból tisztességet, hanem annak a nagy Istennek, aki megsegítette Főtiszteletüségedet, hogy ref. egyházunk érdekében, elővitele és felvirágoztatása ügyében oly nehéz viszonyok között is, szakadatlanul, eredményesen munkálkodhassék, nem egyszer, bátran, kitartóan küzdve anyaszentegyházunk és magyar nemzetünk nagy-nagy igazságáért.

Ez áldott évforduló alkalmából az itteni tiszáninnyi egyházkerület nevében megragadom az alkalmat és Főtiszteletü és Méltóságos Püspök urat szivem teljességéből üdvözlöm. Ne csak ugy tekintse ezt a szívbéli üdvözlést, mint egyházkerületem nevében történt megnyilatkozást, hanem mint a régi barátét is, aki az egykori boldog Magyarországbán, ott állott egyházunk számos megmozdulásánál a Főtiszteletüséged oldala mellett, egyrésztől, mint bámulója és tisztelője csodálatos munkabírájának, energiájának, lánglelkének és szeretetének, más résztől, mint munkatársa.

A jóságos Uristen, akitől száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék nyujtsa hosszura, igen hosszura, a Főtiszteletü és Méltóságos Püspök ur drága életének fonalát, hogy a lelkében élő sok-sok eszmét, ideált Istennek dicsőségére, anyaszentegyházunk boldogítására megvalósíthassa, amelynek az legyen a legnagyobb áldása, a koronája, hogy mi is elnyomott és keresztek alatt vergődő itteni magyar reformátusok égfelé emelt arccal így kiálthassunk fel: „Hála a jó Istennek, aki adott nekünk diadalmat a Jézus Krisztus által.

Fogadja Főtiszteletű és Méltóságos Püspök ur őszinte, mély tiszteletemet.

Péter Mihály
a szlovenszkói tiszánineni
egyházkerület püspöke.

Olvastatik Balthazar Dezső tiszántuli püspök válasza:

Főtiszteletű Püspök Ur!

Kedves szolgatársam!

Lélekből jött üdvözlések a lelkemig ért, melynek mélységéből mondok megtisztelő jószágokért hálát.

Reménységem várja az Ur lelkének kibocsátását, melynek hatalma megújítja a földnek színét.

Mindnyájatokat testvéri szeretettel köszönt

szolgatársad
Balthazar Dezső.

Tudomásul szolgál.

34. Olvastatik főt. Püspök ur 561/1931. sz. körlevele, melyben az esperesi hivatalokkal közli a magyarországi ref. presbiteri szövetség meghívását a Debrecenben aug. 30-án tartandó ünnepélyre, amikor Zwingli halálának 400 éves fordulóját fogják megünnepelni, továbbá a Zwingli és Kálvin bronzreliefjével ellátott emléktáblát fogják leleplezni.

Ugyanezen körlevélben közli főt. Püspök ur a pápai ref. főiskola 400 éves fennállása emlékére szept. 7-én rendezendő ünnepélyre szóló meghívást.

Főt. Püspök ur egyházkerületünk nevében ez alkalommal a következő üdvözlő levelet intézte a magyarországi dunántuli ref. egyházkerület elnökségéhez:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Elnökség!

Mély köszönettel és hálásan vettem a Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség meghívóját a pápai főiskola 400 éves fennállása alkalmából tartandó ünnepélyre. Végtelen sajnálattal jelentem azonban, hogy e lélekemelő ünnepélyen leküzdhetetlen akadályok miatt, sem én, sem elnöktársam meg nem jelenhetünk, de egyházkerületem lelkészi, tanítói, gondnoki karának s egész közönségének figyelmébe ajánlottam e lélek-

emelő alkalmat s nagy volna az én örömem, ha innen, a távolból is mentől többen volnának olyanok, akik személyesen is bekapcsolódnánk abba a nagy lelki élménybe, mellyel Isten meg fogja őket ajándékozni, ha oda sereglenek.

De, ha személy szerint nem lehetek is ott, a szívemen, aki magam is áldó érzések között emlegetem a pápai főiskolában eltöltött egy esztendőmet, át fog zugni az Ur szele és a zugó szélből hallani fogom az Ur szavát, mint minden magyar református ember: „Látván láttam az én népemnek nyomoruságát, amely Egyiptomban vagyom és meghallottam az ő sanyargatóik miatt való kiáltásukat; sőt ismerem szenvedéseit. Le is szálllok, hogy megszabadítsam őt“. (II. Móz. III. 7—8. v.)

Ma már minden magyar embernek el kell ismerni, hogy a reformációkor is így szólt az Ur és hogy a reformáció és a reformáció által állított főiskolák — közöttük a nagyhirű pápai főiskola is, egy-egy Mózesként, — eszközök voltak az Isten kezében arra, hogy a magyar nép kivettségessék a szolgálat házából. És ha ez az út sok nélkülözésekkel és szenvedésekkel volt is teljes, de teljes volt sok heroizmussal és dicsőséggel is, amelyből nemcsak mi táplálkozunk, de az egész magyar nemzet. Mindezekért Ő neki adjunk hálát, mert Soli Deo Gloria! Adja a jó Isten, hogy a vele való 400 esztendőssé összeköttetésünk ezután se szakadjon meg.

Itt is, ott is terhes, sötét fellegek borítják magyar reformátusságunk egét, de, ha Istenben bizunk, ez a sötét felhő fényes felhővé változik és az éjszakánkon is előttünk úgy fog menni, mintha nappal volna és tűzszlopként előttünk fognak járni azok a nagyjaink is, akik már rég letűntek, de a négy-százéssztendőssé ut most is fényes a lelkeiktől. — Ő értök is: Soli Deo Gloria!

Áldja meg az Isten a pápai kollégiumot, tartsa rajta áldó kezét sok-sok századokig, ezredékig. Adjon neki bölcs fáradhatatlan tanárokat, előljárókat, áldozatkész patronusokat és patronákat. Neveljen ezután is egyházáért, hazájáért élni-halni tudó nemzedékek sorozatát, hogy a majd elkövetkező 400 esztendőssé jubileumi ünnepen is ilyen hála fohász szálljon az egekre: Soli Deo Gloria!

Az áldó és kegyelmes Isten legyen velünk mindnyájunkkal!

Péter Mihály
püspök.

Tudomásul szolgál.

35. Olvastatik a sárosi ev. egyházmegye és az eperjes két egyházközség meghívója, melyben azon ünnepélyre hívja meg egyházkerületünket, amelyet a sötét emlékü Caraffa áldozatai megtalált és exhumált hamvai eltemetésére rendez a testvér ev. egyház.

Olvastatik a magyar ev. szövetségnek meghívó levele a november 12-iki jubiláris közgyűlésére, melyet részint az ágostai hitvallás 400 éves fordulója alkalmából tart, részint pedig a Caraffa áldozatainak emlékére.

Főt. Püspök ur a nevezett ünnepségre az egyházkerület képviselőjében Szücs István ungi esperest és dr. Mertens Alfréd felsőzempléni egyházmegyei gondnokot küldi ki, akik az ünnepélyen meg is jelentek, továbbá a következő levelet intézte az ünnepélyt rendező testülethez:

A sárosi ev. egyházmegye és az eperjesi két egyházközség nagytiszteletű és nagyságos Elnökségének Eperjes.

Reszkető szívvvel olvastam már azon hiradásokat is, amelyek arról szóltak, hogy a multunk drága emlékein csüngő nemes lelkü férfiak megtalálták azon dicső protestáns őseink csontjait, akik vallásunk és nemzetünk megszentelt jogaiért küzdve, Caraffa áldozatai lettek.

Most még meghatótobb vagyok, midőn vettem azon nagybecsü soraikat, mellyel engemet, mint a tisztáninni református egyházkerület püspökét, e hősllelkü vértanuknak, akik között reformátusok is vannak, november hó 12-én az eperjesi templomban történendő temetésére kegyeskedtek meghívni.

Végtelenül fáj, hogy megtisztelő meghívásuknak, az elem tornyosult s leküzdhetetlen akadályok miatt, nem vagyok képes eleget tenni. De ott leszek azon az ünnepélyen lélekben lelkemnek minden érzésével.

Minket protestánsokat, protestantizmusunk ezt a két történelmi egyházát, az evangélikust és a reformátust, a közös mult sok-sok szenvedése és dicsősége elválaszthatatlanul egybeköt. Együtt küzdöttünk vallásunk és nemzetünk szabadságáért, jogaiért, Istentől adott e legdrágább kincseinkért és e küzdelemben együtt omlott ki vértanuink vére, aminek bizonyosságai az eperjesi vértörvényesek áldozatai.

A világon semmi sincs, ami úgy megtermékenyítsen, mint

a véreső, ami úgy összeforrassza az egyazon hit örökösait és az egyazon nemzeti sors részeseit, mint az áldozati vér.

Nekünk reformátusoknak van egy urvacsorai énekünk, mely így kiált az Istenhez: „Uram, e szent vért tekintsd meg, Lelkem ez által tisztítsd meg“.

Ezt az imádságot küldöm én is e drága napon, a hitvallók temetésén, az egekbe. Uram! e szent vért tekintsd meg. E vértanuk kihullott vérére fogadd el kedves áldozatul. A bizonyoságtévők vére által tisztíts meg minket, köss össze bennünket, mint egy test tagjait és termékenyítsd meg a mi szívünket és áldj és szentelj meg minket.

Hittestvéri és nemzethü szeretettel vagyok

Péter Mihály
református püspök.

Tudomásul szolgál.

36. Olvastatott a Magyarországi Ref. Egyetemes Konvent Elnökségének 3709/1930. sz. 1930 október 6-án kelt, a Püspök urhoz intézett azon átirata, amelyben közli hogy a Köröstarcsán 1891 szept. 5-én született Papp Imre debreceni ref. hitoktató lelkész részére a debreceni tiszántuli ref. egyházkerület lelkészsképesítő bizottsága által 1915 december 15-én kiállított s állítólag elvesztett I. és az 1917 szeptember 29-én kiállított s állítólag szintén elvesztett II. lelkészsképesítő bizonyítványt érvénytelennek nyilvánította és a másolatok kiadására a tiszántuli ref. egyházkerületnek engedélyt adott.

Tudomásul szolgál azzal, hogy fenti tényállás a hivatalos egyházi lapban is közzé tétessék.

37. Olvastatott a nagyváradi ref. püspöki hivatalnak 2080/1930—I. sz. 1930 okt. 24-iki átirata, amelyben arról értesíti a püspöki hivatalt, hogy a Károli emlékműre egyházkerületünkben befolyt 1,060.20 Kc oda megérkezett és ezért köszönetet mond.

Tudomásul szolgál.

38. Olvastatott a Püspök urnak 791/30. sz. körlevele, amelyben a „Nemzetközi Jóbarátság Világszövetség“ megkeresése folytán felhívja a kerület lelkészeit, hogy 1930 dec. 14-én mint adventi vasárnapot „Békevasárnap“ tegyék, a krisztusi békesség hirdettessék és a perselyek eme szövetség céljaira legyenek kitéve s olvastatott ennek folytán a ker. pénztárnok-

nak 1931. évi június 3-án kelt jelentése, hogy e békevasárnapi perselypénzek összeredményét 66495 Kč összegben dr. Procházka professor, Prága címre elküldötte.

Tudomásul szolgál.

39. Olvastatott a királyhágómelléki ref. egyházkerület püspöki hivatalának 1931. április hó 14-én kelt s kerületi elnökségünkhöz intézett átirata, amelyben arról értesít, hogy a kerület ujonnan választott főgondnokát dr. Thury Kálmán urat a kerületi közgyűlés 1931. május hó 27-én iktatja be tisztségébe s erre az ünnepségre az elnökséget és a kerületünket meghívja.

Közgyűlés örömmel köszönti dr. Thury Kálmán urat a királyhágómelléki ref. egyházkerület új főgondnokát és áldásos működését kívánja.

40. Olvastatott a Canadai Ref. Egyház püspöki hivatalának püspök urhoz 1931. április 17-én intézett átirata, amelyben köszöntvén a csehszlovákiai ref. testvéreket, örvendetes jelentést ad az ottani egyház fejlődéséről és tevékenységükről s többek között arról, hogy 1925 óta 25000 lélekszámnyi emelkedéssel 154000-ról 179530-ra emelkedett az egyház tagjainak száma és az 1925-ben szenvedett nagy károsodás pótlására a közönség 4,000,000 dollárnyi közterhet vállalt szívesen magára az egyházépítés keresztülvitelére, 183 missziói állomást tart fenn, amire 853989 dollárt költött.

Hasonló munkálkodást és haladást kíván a mi egyházunknak is.

Örvendetes tudomásul szolgál.

41. Olvastatik a konventi elnökség által kerületünkhöz letett s az ungvári és a pozsonyi isk. referátusoknak az egyházunknak az 1930-ban juttatott államsegélyek összegét közlő leiratai és az ezeket ismertető püspöki körlevél.

Tudomásul szolgál.

42. Olvastatik főt. Püspök ur főpásztori körlevele a tiszáninneri egyházkerület összes gyülekezeteihez, amely újév első napján a szószékekből felolvastatni rendeltetett, amely a következő:

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházkerület püspökétől.
1—1931. szám. Rimaszombat, 1931. január 1.

Főpásztori levél a tiszáninneri református egyházkerület összes gyülekezeteihez.

Szeretett Testvéreim! Kedves Atyámfiak az Urban!

Kegyelem nektek és békesség attól, aki van, aki volt és aki eljövendő és a Jézus Krisztustól, aki hű tanubizonyosság, a halottak közül az elsőszülött és a föld királyainak fejedelme. (János Jel. I.: 4—5.)

A János apostol menyei jelenésekről szóló könyvének eme szavaival üdvözöllek titeket keresztyén testvéreim, ez új esztendő első napján. Sohasem alkalomszerűbb ez a köszöntés, mint ilyenkor, mert amikor körülünk minden így megváltozik, amikor megemésztjük esztendeinket, mint a beszédet: Ő, a mindenható Isten, a változások közepette, ime áll rendületlenül: volt, van és lesz, Szent Fiával, a Jézus Krisztussal egyetemben. Sok minden elveszett, maga az esztendő is: de ti, szerelmeseim még éltek, a jó Isten kegyelméből. Ne tegyetek azért, velem együtt, még csak egy lépést sem az új esztendőben addig, míg az ének emé szavaival így nem énekeltek: Gondviselő jó Atyám vagy, óh én édes Istenem! Látom én, hogy minden elhagy e világon, csak Te nem! Mielőtt tehát elindulnátok az új esztendő bizonytalan útjaira, ragadjátok meg az örökké hatalmas Istennek és üdvözítő Jézusnak karjait, mondván: „Az Ur mellettem állott és megerősített engem... és megszabadultam az oroszán szájából. — És megszabadít engem az Ur minden gonosz cselekedettől és megtart az ő menyei országa számára; akinek dicsőség örökkön örökké. Ámen.“ (2. Tim. 4. 17—18.)

De nemcsak ezért köszöntelek én titeket a János apostol menyei jelenésekről szóló könyvének első szavaival, hanem más okokból is. Ma éppen olyan rettenetes időket élünk, mint aminőt az apostol elragadtatásában látott. Ma éppen úgy, mint akkor, nagy harc szintere a világ. A nagy Babilon és az egykor megöletett, de mégis élő Barány, a Krisztusnak, harca folyik itt. Az igazság és hamisság, a bűn és erény, a sötétség és a világosság vívja ma is a csatáját. Mi lesz ennek a harcnak a vége, amelynek nyomán annyi vér, bánat és

könny támad? Az Isten országának diadala és az új városnak, a menyei Jeruzsálemnek földre szállása-e, miközben az igazak így fognak kiáltani: „Leomlott, leomlott a nagy Babilon?” Mi tudjuk, hogy ez lesz, mert más nem lehet, mert Istenünk és Krisztusunk ügyén a Sátán diadalt sosem vehet, mert van-e olyan Isten, mint az Isten? De jól jegyezzétek meg, hogy a győzelem nem hull az ölnkbe kitartás nélkül. Az igazak várakozása csak akkor teljesedik be, a jutalomnak csak akkor lehet részese a keresztyén világ és abban a mi református egyházunk, ha ti mindnyájan szívetekbe vésitek azt, amit az apostol a kisázsiai hét gyülekezetnek írt s köztük a szmirnainak ezt: „Légy hű mindhalálig s neked adom az Élet koronáját!” (Jel. 2., 10. v.) s köztük a filadelfiainak ezt: „Mivel te megőrizted az én kitartásra intő beszédemet, én is megmentelek téged a megpróbáltatás órájából, amely eljön az egész világra, hogy megpróbálja e földön lakókat. Hamarosan eljövök, tartsd meg amid van, hogy senki el ne vegye a te koronádat. Aki győz, azt oszloppá teszem az én Istenem templomában és onnan többé nem jön ki és felírom rá az én Istenem nevét és az én Istenem városának nevét, az új Jeruzsálemét, mely az égből száll alá és az én új nevemet”. (Jel. 3., 10–12.) Igen, csak akkor lesz győzelmünk, ha ama Bárány pecsétje mindeniketeknek a homlokán fog ragyogni és megmossátok ruháitokat a Bárány vérével, hogy fehér legyen, mint a hó.

Keresztyén Testvéreim! János apostol írja a hét kisázsiai gyülekezetnek: „Én, János, a ti atyátok fia, társatok a szenvedésben, a királyságban és a Jézus Krisztusban való állhatatosságban; az Úr napján rám szállt a Lélek és hátam megett hatalmas hangot hallottam, mintegy trombitaszót, mely így beszélt: amit látsz, ird meg és küldd el a hét gyülekezetnek. (Jel. I. 9–11.)

Rám is rám szállt a Lélek az Úrnak ama napján és így szólt nekem: amit látsz, ird majd meg. A Lélek által indítva, látni mentem s meglátogattam a főpásztorságom alatti gyülekezetekből az elmúlt tavasz és őszy folyamán: 60 gyülekezetet. Én az erőtelen, a jó Isten kegyelméből erőssé váltam. És amit láttam, megírom néktek, hogy ami azokban jó van, azokon felbuzduljatok, ami pedig rossz, azt elkerüljétek.

Amerre csak megfordultam, mindenütt tapasztaltam, hogy

az a nagy harc, mely az Isten emberei és a Sátán között folyik, — nem kimélte a mi református anyaszentegyházunkat sem. De hálát adok az én jó Istenemnek, hogy a mi református egyházunkban még mindig több a Krisztus tábora, mint a Sátán tábora. Kik tartoznak a Krisztus táborához? Azok, akik hisznek a jó Istenben, tőle várják szabadításukat, akik a Krisztusba helyezik üdvösségüket, akik nemcsak szájjal tesznek róla vallomást, hanem egész életökkel. Meggyőződtem arról, hogy református népünk nagy többsége még mindig szereti az Isten házáat, hogy ott buzgóságát éneklésben, imádkozásban kiöntse s a szent igékkel táplálkozzék; az Urvacsorában bünei bocsánatát megnyerje és az örök élet felől megbizonyosodjék. De nemcsak ezáltal mutatja meg népünk vallásához és anyaszentegyházunkhoz való ragaszkodását, hanem hitét jó cselekedetekkel, az egyház fenntartása, előbbre vitele érdekében való áldozatkészséggel is, szeme előtt tartván az apostolt: „Mutasd meg nékem a te hitedet a te cselekedeteidből”. (Jakab 2., 18.), amit az egyházi épületek fenntartása, adakozások, áldozathozatalokban való dicséretes buzgósága bizonyít. Jól is van ez így. Áldja is meg az Isten az őt dicsérő ajkakat, az ő dicsőségét ily módon is munkáló lelkeket. És mivel a krisztusi lélek nemcsak ezekben nyilatkozik, hanem mindenben, ami a református keresztyén életét áldásossá teszi: örömmel jelentem, hogy hiveink nagy többsége, hála a jó Istennek, még mindig tudatában van annak, hogy miként a testben, ha több tag van is, de azok mind egy testnek tagjai és minden tag az egy testnek él: úgy a Krisztus közösségében élő keresztyéneket is az őket tápláló krisztusi szeretetnek kell táplálnia és összetartania. Ez az egymás iránti és lelkipásztóraitok, tanítóitok és egyházi előjáróitok iránti szeretet, az ő megbecsülésök, mert hiszen ők a lelketek munkásai, — a jóindulat és kölcsönös támogatás ne is hülljön meg bennetek sem, mert erre az összefogó kapocsra ma a Sátán elleni harcban igen nagy szükségünk van, sőt ezt a krisztusi erényt még egyházunk határain túl is terjesszük ki, hiszen arról ismernek meg minket, hogy a Krisztus tanítványai vagyunk, ha egymást szeretjük. (János 13., 34–35.) Kerüljétek a szeretettel ellenkező, bajt és bomlást okozó dologat, mint aminők: a perpatvarok, az egyenetlenség, a kevélység, az öngazság, az igazságtalan bírálat másokkal szemben, de az önmagunk enyhe

megítélése, az alattomoságok, az aljas hirhordozások, mások becsületének rombolása, a rágalmazások, a hazudozások. — Minden szavatokon, cselekedeteken az élő Istennek dicsősége tükröződjék vissza. E krisztusi, testvéri viszonynak az ápolása két szempontból szükséges. Először azért, mert ha benn az egyházunkban kicsinyt és nagyot a szeretet kapcsol össze, e szeretetből kifolyólag mindenki tudni és végezni fogja a maga kötelességét. A vezetők örömmel és nem keserüséggel fáradoznak, az alájok rendelték tartózkodás nélkül teljesítik hivatásokat és ez a szeretet békességet szül és áldásos munka fakad a nyomán. Kifelé pedig ha a visszavonást egyezség, a zürzavart rend váltja fel: visszaszerezzük egyházunknak a régi tiszteletet és tekintélyt, mert látván mások is a mi jó cselekedeteinket, dicsőíteni fogják a menyei Atyát. Egyházunknak, félreértvén az emberek egyik vezérelvét: a protestáns szabadságot, — az idők folyamán sokszor a szemére vetették, hogy ez melegágya minden szabadosságnak. Ha valaha azért most kell megértenünk, amikor a szenvedélyek minden korlátot ledönteni akarnának, hogy a szabadság Istentől való ugyan, de annak a szabadságnak éppen az az Isten állított korlátokat, hogy szabadossággá ne fajuljon; amire a legelső példa Kálvin, akinél jobban senki sem tisztelte az emberi szabadságot, de aki egyuttal ragyogó tükröt mutatott genfi egyházában az isteni rendnek és tekintélynek. Ez a kölcsönös szeretet még többre is képesít minket. Sohasem volt még olyan nagy ellentét szegény és gazdag között, mint ma. Ezt csak a krisztusi szeretet szüntetheti meg. Ha mindenki megérti, hogy a szegény és gazdag összetalálkoznak, mert mindakettőt az Ur szerette. Ha ma egyformán szétesztanak az emberek között a föld kincseit, holnap már nem volna egyenlőség. Mi hát az, ami kiegyenlíti ezt az örökös ellentétet? A szeretet. A szegény legyen: önmérséklő, türelmes, a gazdag pedig legyen gazdag az áldozatkészségben, a szegények segítésében, meggondolva, hogy amink van, az tulajdonképpen nem a mienk, hanem csak az Istentől nálunk letett tőke, amelynek a kamatait mi a magunk szoros szükségleteinek kielégítése után a szegények, az inségsújtottak támogatására tartozunk fordítani jó sáfárként, akik számadásra leszünk felhíva. — Ha így élünk, így győzzük meg a bennünk és a világban élő Sátánt. Hiszen ti az élő Istennek templomai vagytok, amint az apostol mondja

és az Isten lelke lakozik bennetek. Ha valaki az Isten templomát megrontja, megrontja azt az Isten. Az Isten temploma szent s az ti vagytok. (I. Kor. 3., 16—17.)

Az sem kevés örömet okozott nekem, hogy számos egyházunk megértette az Ezékiel látomásának igazságát, aki látta, hogy a templomi oltárok alól folyamok áradtak szét és a folyók partján mindenféle fák nőttek, telve gyümölcsökkel. — Sok gyülekezetünk belátta már, hogy a templomainkból és ama másik templomunkból, az iskolákból kifolyó vizeknek szét kell folynia az egyházi élet egész mezején, hogy mint a belmisszió különféle fafái áldásos gyümölcsöket hozzanak. Alig van egyházunk, ahol már ne volnának: énekkarok, ifjúsági-, leányegyesületek, ahol ne tartanának vallásos estélyeket stb. Ez is mind rendjén való s ahol még nincsenek ilyenek, meg kell alakítani, mert az igaz keresztyén élet egy folytonos növekedés, amely növekedésre való alkalmat meg kell, a templomon kívül is szerezni s minden módot megragadni, hogy erősödjünk mi magunk is az egyházunk és nemzetünk szeretetében, az ezekhez való hűségben. Különösen jövő reménységünket: *ifjúságunkat*, a jelen való gonosz világ martalékainak kitett ártatlan gyermekeinket védelmezzük minden kísértés ellen. Nemcsak a hitüket, az erkölcsüket, de a nemzeti érzésüket is támadó kísértések ellen, mert örök igazság marad az a közmondás: „Addig hajlitsd a fát, amíg vessző”. Az ifju lélek a legfogékonyabb a jó és rossz iránt egyaránt. Az ordító oroszlán széjjel jár, keresvén, hogy kit-kit elnyeljen, elsősorban: ifjúságunkat. Általános tapasztalat, hogy mai iskoláink, különösen magyar nemzeti szempontból, nem töltik be hivatásukat, bár nekünk erre a békeszerződések biztosítékot nyújtanak. Azért van tehát szükség ezekre a belmissziói körökre, hogy azokban általában véve egész népünk, de különösen ifjúságunk, hit- és nemzeti buzgalmat nyerjen. Hitbeli és nemzeti érzést a szlovák iskolák nem plántálhatnak be a magyar református gyermekekbe. S miután ezen utamon fájdalmasan tapasztaltam, hogy számos magyar református szülő járhatja már szlovák iskolába a gyermekeit: az ilyen szülőket ettől a könnyelműségtől óva intem. Mert vajjon, milyen református magyar ember lesz azon gyermekekből, akik összes ismereteiket szlovák nyelvű iskolában szerezték? Fognak-e tudni ezek a gyermekek magyarul írni, olvasni, fognak-e tudni

szülőiknek, rokonaiknak, magyar levelet írni? Ha az ilyen iskolákba azért küldik némely szülők gyermekeiket, mert a tankönyveket, stb. nem képesek megvenni, a legnagyobb szigorúsággal és felelősség mellett utasítom a presbitériumokat, hogy az ilyen gyermekek részére, az egyház pénztára terhére, szerezzék be ezeket; amely szülők pedig abból a hibás fel fogásból taníttatják ott gyermekeiket, hogy az államnyelvet elsajátítsák: figyelmeztetem őket, hogy magyar iskolában is meg lehet az államnyelvet tanulni, mert bizonyos számú szlovák órák azokban is vannak. Gondoljátok meg azért, hogy gyermekeitekért számadással tartoztok és csak úgy állhattok meg az Úr széke előtt, ha így szólhattok majd: „Akiket nékem adtál, megőrizém és senki el nem vezett közülök”. (János 17., 12.) Ez illik nemcsak a magyar, de a szlovák hivekre is. Minden gyermek a saját iskolájába való.

De nemcsak ily körökben, hanem házunkban, otthonunkban is szükségünk van a lelkünk erősítésére. Minden otthon legyen egy templom és minden apa és anya: pap és papnő az ő házában. Hála Istennek, már sok helyt feléledt az a régi, kegyes szokás, mely a Biblia és más, hitünket és nemzeti érzésünket erősítő hasznos könyvek olvasásában és éneklésben nyilatkozik, amint megvan írva: „Tanítván és intvén egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel, hálaadással énekelvén szivetekben az Úrnak” (Kolossé 3: 16.); de főképpen tiszta étellel és jó cselekedettel tündököljetek a ti kicsinyeitek előtt. „Bármit tesztek, lélekből cselekedjétek, mint az Úrnak és nem embereknek” (Kolossé 3: 23.) Az Úr öröksége vagytok, mint hívők is, de az övé, mint nemzetünk tagjai is. Vigyázzatok, hogy e nagy harcban a ti szent örökségeteket senki el ne vegye tőletek, sem gyermekeitektől. A Krisztus nemcsak hitetlen, de önhibája miatt is pusztuló nemzetét is siratta.

S amily nagy öröme gyulladt a lelkem a sok jó látása felett, épp úgy belefájdult, ha valahol így kellett szólanom: mint hajdan az apostolnak: „Vagyon ellened valami panaszom, mert az első szeretetedet elhagytad”. (Jel. 2: 4.) Érttem ezalatt elsősorban is azt, hogy számos gyülekezetet találtam, ahol a hétköznapi istentiszteletek elmaradoztak és nem keveset, ahol a vasárnapot nem tekintik már szent napnak és különösen a szorgos nyári hónapokban, mezei munkát is végeznek akkor.

Mind az első, mind a második nagy hiba ellen erélyes szavakkal kelttem ki és szigoruan elrendeltem a hétköznapi istentiszteleteknek és a vasárnapnak az Isten törvényével egyező megtartását. Jól esett hallanom e hibák miatti bánkódást és a komoly megtérés fogadalmait. Ha köztetek is akadnának ily gyülekezetek, ne várjátok meg, míg hozzátok megyek, hogy ne fedjelek titeket is, hanem addig is tegyetek meg mindent, hogy e tekintetben is mindenek ékesen és szép rendben folyjanak nálatok is. — Ez a két elsorolt hiba nem is származik másból, csak a föld tulságos szeretetéből, pedig meg van írva: „Gyűjtsetek magatoknak kincseket menyben, ahol sem a rozsda, sem a moly meg nem emészti és ahol a tolvajok ki nem ásák, sem el nem lopják. Mert ahol van a ti kincsetek, ott van a ti szivetek is.” (Máté, 6: 20—21.) Aki a világot nagyon szereti, lelkében kárt vall. A lelkében kárt vallott ember pedig miként állja meg a Sátán elleni harcot, hiszen a Sátán éppen földi kincsek ígérgetésével akar minket elcsábítani a Krisztus táborától. Itt mutatok rá arra, hogy ha általában véve meg is van az áldozatkészség a hivek részéről azon egyházakkal szemben, amelyekben élnek, de a közegyház iránti szeretet még nem járta át egészen és mindenütt a sziveket. Közegyházunk intézménye: a losonci papnevelő intézet és a beretkei Árvaház. Az előbbit azért állítottuk fel, hogy az igehirdetőkben ne szenvedjünk szükségét, az utóbbit, hogy krisztusi egyházunkban menedéket találjanak az elhagyott, az árva gyermekek, Krisztusunk parancsát követvén: „És aki egy ilyen kis gyermeket befogad az én nevemben, engem fogad be.” (Máté, 18: 5.) Ha még ti is ezek közé tartoznátok, — miként tavaly, — most is intelek titeket: a szentek szükségére való adakozásokban meg ne restüljétek. Egyházunk becsületéről van szó. Ne szégyenítsük meg őseinket, akik főiskolákat és más közintézményeket tudtak teremteni saját erejükből. Szélesítsétek ki sziveteket, hogy helyet találjon benne Egyetemes Egyházunk szeretete annál inkább, mert az Úr még több áldozatot kíván tőlünk. Nincs tanítóképzőnk; már mostanáig is irtózatos a tanítóhiány. Ha ez tovább tart, megrendülnek egyházunk alapjai: maguk az egyes egyházak és így összedől egész Anyaszentegyházunk.

Mellőzöm az itt-ott látott kisebb bajokat, mint aminők: a székpercek, melyek egyházkerületünk biróságát is állandóan

foglalkoztatják, mint amelyekre nézve valamely egyetemes orvosság keresését egyházkerületünk is kimondotta már, holott amelyekre vonatkozólag én azt mondom, hogy ahol a Krisztus lakik a szivekben, ott ilyenek elő sem fordulhatnak, mert az Isten házában való helyek felett nem is lehetne versengés, ha a keresztyén alázatosság egészen ur volna a lelkeken, hiszen, ha valaki hátrább ül is a templomban, de az Isten szemében előlülő, ha alázatos. És ha elől foglal is helyet, ha nincs meg benne az alázatosság: elsősége Isten előtt utolsóság lehet. Mindezeket, mondom, mellőzöm; de egy sok helyt látott iszonyatos bűnt: az „Egy-gyermekrendszer”, most sem mellőzhetem. Valaki, aki ennek a rendszernek követője, balgatagul azt hiszi, hogy ez az ő saját ügye, amihez senkinek semmi köze nincs. De a dolog nem úgy áll. Minden egyes ember egy téglá az Isten és nemzetünk épületében. Ha a téglák meglazulnak, összeomolhat az egész épület. Református egyházunk és magyarságunk van tehát veszélyeztetve az egyesek bűne miatt. A napba kellene mártani tollamat és a vihartól kellene hangot kölcsönöznöm, hogy megértessem veletek, micsoda nagy veszedelem fenyegeti református egyházunkat az Isten törvényének, mely így szól: „Gyümölcsözzetek, sokasodjatok”, megutálása miatt. Évről-évre pusztulunk, veszünk s mint oldott kéve széthull nemzetünk s egyházunk, ha fel nem ébredtek és az Egyke átkos bűnét magatoktól el nem úzitek. A mindenható Isten szerelmére kérlek titeket, ne legyen ez a mi nemzedékünk egyházunk és nemzetünk sirásója és ne engedjétek, hogy az utánunk jövő nemzedékek átkot kiáltsanak reánk, sőt inkább az legyen, hogy „hol sirjaink domborulnak s unokáink leborulnak: áldó imádság mellett mondják el szent neveinket”.

Végül az egyház és állam közötti viszonyra vonatkozólag, itt is hangsúlyozom: a Szentírás alapján állunk. Megadjuk a császárnak, ami a császáré s az Istennek, ami az Istené, de viszont a prófétákat is szemünk előtt tartjuk, akik az igazságot a királyoknak is megmondták. Habozás nélkül kijelentem tehát, hogy a velünk való bánásmódot illetőleg, amerre csak megfordultam, mindenütt csak panaszról és elégedetlenségről hallottam. A mi református egyházunk a volt magyar államban tökéletes, autonomikus szabadságot, védelmet és támogatást talált; mai helyzetünkben ezt nem mondhatjuk, bár loyálisak vagyunk az állammal szemben, napról-napra, szaka-

datlanul számos sérelem sujt bennünket egyházi, iskolai, önkormányzatunk, lelkészeink, tanítóink, lelkész — özvegyeink, egyetemes egyházunk, nyelvünk, kulturánk területén, holott békeszerződések, állami törvények biztosítják jogainkat. Nagyön hájtánánk ugyan, hogy ezek a sérelmek megszűnjenek, de ez csak akkor következik be, ha mindenkit áthat az a krisztusi lélek, amelyről előbb beszéltem. Ami minket illet, Pál apostollal tartunk, aki így szólott: „A nemes harcot megharcoltam, a pályát megfutottam, a hitet megtartottam, eltételek számomra az igazság koronája, melyet megad nekem egy napon az Úr, amaz igaz bíró”. (II. Tim. 4: 78.)

Jóból és rosszból csak egyes dolgokat hoztam fel, de minek többet. Új esztendő van, ilyenkor a lélek a legfogékonyabb; vizsgáljátok hát meg magatokat és engedjétek át lelketeket, a sziveteket és veséteket vizsgáló Istennek, hadd ítéljen Ő meg titeket. Halljátok meg az ő szavát és aszerint igazodjatok. Árassza rá az Isten szent kegyelmét Anyaszent-egyházunkra, annak minden rendü rangu tagjára, kicsinyére, nagyjára, szegényére, gazdagjára, különféle nemzetiségeire; könyörögjünk, hogy könnyítse meg különösen a mi keresztyűnket, hogy elhordozhassuk. Lelki pásztorok, tanítók, előljárók, népemnek egész serege, lépjünk át bátorsággal, Istenbe vetett bizalommal az új esztendő kapuján: áldjon és szenteljen meg bennünket az Isten.

„Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Isten szeretete és a Szent Lélek közössége legyen mindnyájatokkal. (II. Kor. 13: 13.) Ámen”.

Testvéretek az Urban:
Péter Mihály s. k.,
püspök.

NB. E levelem az összes anya-, társ-, leány- és fiók-egyházakban a gyülekezet előtt új esztendő első napján, a szószékből felolvasandó s ugyancsak a presbitérium ülésében is új esztendő előtt.

A szlovák ajku gyülekezetekben pedig a lelkipásztorok hű szlovák fordításban tolmácsolják a gyülekezet előtt. Az egyházlátogatók ellenőrzik és jelentést tesznek arról, megtörtént-e?

Tudomásul szolgál.

43. Olvassatik főt. Püspök ur 685—1931. számú körlevele, melyben azt teszi szóvá, hogy egyik kárpátaljai lelkész, aki az ottani lelkészegyesület elnöke, felhívást bocsátott ki arra nézve, hogy az egyes lelkészek az állampolgárság megadása iránti kérvényeiket hozzá adják be, miután ő erre nézve a minisztériumnál megnyugtató ígéretet kapott. Főt. Püspök ur körlevele komoly figyelmeztetés arra, hogy az efféle, törvényeinket lábbal gázoló eljárás katasztrófális veszedelmeket rejt magában, mivel teljes anarchiát idéz elő, ha magunk sértjük meg a saját törvényeinket s magunk járattuk le hatóságaink tekintélyét. A törvényes eljárás a leghelyesebb s csak ez uton van szabadulás a bajokból.

Közgyűlés megbotrányozásának ad kifejezést a szóbanforgó eset felett, mely eddig szinte példátlan fegyelemsértés. Helyesli Püspök ur eljárását és kéri, hogy a jövőben is a legerélyesebben lépjen fel minden rendbontó törekvéssel szemben, mert fegyelem nélkül mint az oldott kéve hull szét anyaszentegyházunk teste.

44. Olvassatik Főt. Püspök ur 773—1931. és 774—1931. számú körlevele. Előbbi a kongrua bevallási iver áráról és a bevallási iver beadásának határidejéről szól, utóbbi pedig a közigazgatási, közalapi, tőkesegély járulékok, továbbá a kerületi és konventi jegyzőkönyvek árának befizetésére figyelmezteti az esperesi hivatalok utján az egyes egyházmegyei pénztárakat.

Tudomásul szolgál.

45. Olvassatik főt. Püspök urnak az országos hivatalhoz intézett 777—1930. számú átirata, amelyben az iránt tesz kérdést, hogy mely törvényen vagy törvényes rendeleten alapul a járási hivataloknak az a felszólítása, hogy egyes lelkészek az 1895 október 1-eje előtti születési évek megjegyzési rovatába olyan kiigazítást vezessenek be, mely szerint az illető nem csehszlovák állampolgár, mert a csehszlovák állam területén fekvő egyetlen községben sem bir illetőséggel. Ha van ilyen rendelet, a püspöki hivatallal közölni kéri, mert az egyházi anyakönyvi, illetve lelkészi hivatalok csak az illetékes egyházi főhatóság rendeleteit hajthatják végre.

Az országos hivatal 199686/7-1930. szám alatti válaszában arról értesíti a püspöki hivatalt, hogy sürgős elintézés

végezt kérdését az iskolai és nemzetművelődési minisztérium referátusához tette át.

Tudomásul szolgál.

46. Olvassatik főt. Püspök ur körlevele az egyházi alapok hadikölcsön kötvényeinek kicseréléséről kártalanítási kötvényekkel.

Miután az egyházi alapok hadikölcsön kötvényeinek kicserélésénél ismételt fordult elő olyan eset, hogy a hibás bevallás miatt a kártalanítási kötvények iránti igény el lett utasítva a pénzügyi hatóság részéről, Püspök ur felhívja az összes érdekeltet, hogy ugy ebben az ügyben, valamint adóügyekben forduljanak felvilágosításért a „Rimaszombati Bank”-hoz, amely intézet ilyen ügyekben készséggel ad szakszerű felvilágosítást, sőt a szükséges kérvényeket is elkészíti.

Tudomásul szolgál.

47. Az országos hivatal az 1930. évi 99. számú kormányrendelet végrehajtása tárgyában, a kongrua egyházak lelkészei s azok utódainak nyugdíjhoz való igényeiknek érvényesítésére vonatkozólag átirat a főt. püspöki hivatalhoz a részletes intézkedések megtétele végett. Ezzel kapcsolatban főt. Püspök ur felterjesztést intézett az országos hivatalhoz azon régi nyugdíjas lelkészek és özvegyek ügyében is, akiknek a 70—1930. számú törvény értelmében nyugdíjigényük csak 1932, illetve 1933. évben lesz bejelentendő és esedékes, mivel ezek a nyugdíjasok a 80—1928. számú törvény szerinti pótléket csak 1930 december 31-ig kapták s most e pótlék beszüntetése folytán a legnagyobb nélkülözésnek vannak kitéve és kérte, hogy ezek szájalomra méltó voltán eddigi nyugdíjpótlékuk további folyósításával könnyítsen.

Tudomásul szolgál.

48. Olvassatik a 460—1931. számú püspöki körlevél, melynek tárgya: lelkészi és tanítói díjlevelek beterjesztése változások alkalmával.

A hubói lelkészi állás betöltésével kapcsolatban Püspök ur felhívja az esperesi hivatalokat, hogy mindama lelkészek és tanítók díjleveleit, akik a közel multban foglalták el állásukat, azonban a törvény és szabályrendeletnek megfelelő díjlevelüket be nem terjesztették, díjlevelöknek négy egyező példányban az egyházmegyére, majd az egyházkerületre leendő

beterjesztésére hívják fel. A díjleveleket lelkész, gondnok és a presbiterek írják alá és ellenőrzés végett csatoltassék a régi díjlevél is. Jövőre ez az eljárás szigorúan betartandó.

Tudomásul szolgál.

49. Olvastattak a szlovák ref. lelkészek és tanítók egyesületének 1931 március 10-én történt megalakulása alkalmából ezen gyűlés jegyzőkönyvének Püspök urhoz lett felterjesztése folytán a Püspök ur által 168—31. és 275—31. számú kibocsátott körlevelek.

Tudomásul szolgálnak.

50. Olvastatik főt. Püspök urnak a II. lustrumra a kongrua bevallási ivateket beterjesztett lelkészekről és segédlelkészekről készített kimutatása egyházmegyék szerint csoportosítva.

Tudomásul szolgál.

51. Olvastatik főt. Püspök ur 325—1931. számú körlevele, mely a középiskolák I. osztályába való felvételre nézve ad utmutatásokat.

Tudomásul szolgál.

52. Tárgy: A református egyház vezetőségének egyházi és iskolai ügyekben a minisztériumban való tárgyalásáról.

Püspök ur jelenti, hogy az egyház vezetősége egyházi és iskolai kérdésekben tárgyalást folytatott a minisztériumban az ügyosztály főnökével és referensével, akik úgy az 1919—20. évi államsegélyekre, valamint az évek hosszú során a költségvetésbe felvett, de teljes egészében ki nem utalt államsegélyekre vonatkozó álláspontunk jogosultságát elismerték. Tárgyalták a kongrua kérdését, ezzel kapcsolatosan az állampolgársággal nem bíró lelkészek ügyét s örömmel állapították meg, hogy kedvezőbb atmosféra vált uralkodóvá a minisztériumban református egyházunkkal szemben.

Tudomásul szolgál.

53. Az iskolaügyi minisztérium referátusa 94. számú körlevelében közli a tanítói érettségire jelentkező u. n. externista jelöltek hospitálási feltételeit, melyet a főt. püspöki hivatal, mivel egyházi törvényeink értelmében az elemi iskolák feletti közvetlen felügyeletet az esperesi hivatalok gyakorolják, nevezett hivataloknak részletesen megküldött s utasítást adott,

hogy az ilyen hospitálási kérvények az illetékes esperesi hivatalhoz adandók be.

Tudomásul vétetik.

54. Előfordult esetből kifolyólag a főt. püspöki hivatal 547. számú körlevelében figyelmezteti a tanítói államsegélyért, illetve az iskola kibővítése vagy újonnan szervezett osztály meghagyása, illetve véglegesítése tárgyában folyamodó egyházakat, hogy kellően felszerelt kérvényeiket ne a püspöki, de az esperesi hivatal útján terjesszék fel ezentúl a tanfelügyelők-höz, mivel elsőfoku és közvetlen felügyelettel megbízott népkölkölokai hatóság egyházi törvényeink értelmében az esperesi hivatal.

Tudomásul szolgál.

55. A magyar országos református Presbiteri Szövetség elnöksége 21000 presbiter nevében Zwingli és Kálvin bronzreliefjével ellátott emléktáblát állított fel Debrecenben 1931. évi augusztus hó 30-án a kollegium előtt, a gályarabokról elnevezett emlékkertben — mely ünnepségre egyházkerületünket is meghívta — gondoskodván a magyar határtól Debrecenig és vissza érvényes utazási kedvezményről és ingyen szállás és ellátásról.

Főtiszt. Püspök urunk, elnöktársával együtt biztosította szép válaszában nevezett szövetséget, hogy lélekben ott lesznek az ünneplők sorában s rámutatott különösen Zwingli fenkölt alakjára, kinek 400-ados emlékét mi is ünnepeljük, mert kettős kardja volt. Az egyik a kétélű: az Ige, a másik a szabadság védelmére kihúzott kardja, mellyel ott esett el a kappeli mezőn. Ezáltal fündöklő példává tudott válni a későbbi korok nagy embereinek, akik hősi, önfeláldozó küzdelmeinek köszönhetjük lelkiismereti és vallásszabadságunkat, melyhez rendületlenül ragaszkodni a legválságosabb időben nekünk is elvitathatatlan kincsiünk és halálíg hű köteleességünk.

56. Olvastatott az 562—1931. számú püspöki körlevél az egyházi vagyonban okozott hadikárok likvidációja tárgyában, melynek értelmében az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusának közlése szerint azok a segélyek, melyek a hadikárok fedezésére vagy előleg gyanánt kifizettettek azon

személyeknek, vagy jogutódaiknak meghagyatnak fedezetül mint államsegély a szenvedett károkért, esetleg a jogosult személyeknek további segély is nyújtható. Püspök ur ezzel kapcsolatban arra hívja fel az egyházkerület figyelmét, hogy az érdekeltek e tárgyban forduljanak egyenesen megfelelő szakemberekhez.

Tudomásul szolgál.

57. Olvastatik a főt. Püspök ur 567—1931. számú körlevele, melyben az iskolai és nemzetművelődési minisztérium referátusának 52010/I—1931. számú leirata alapján tudomására adja az esperesi hivatalok útján az illetékes egyház és iskola-látogató bizottságoknak, miszerint a látogatások napján vagy a látogatást követező napokon ne rendeljenek el iskolai szünnapokat, mert az ilyen rendelkezés ellentétben áll az 1925. évi 68636/I. számú miniszteri rendelettel.

Tudomásul szolgál.

58. Keresztúry József alsózempléni esperes, nagygyéresi lelkész 1930 október hó 17-én kelt levelében jelenti főt. Püspök urnak, hogy amikor ugyanazon a napon megjelent az azon év szeptember hó 1-én megnyílt nagygyéresi állami szlovák iskolában az oda beiratkozott 16 magyar anyanyelvű ref. gyermek vallásoktatása céljából, az iskola tanítónője tudtára adta, hogy ott magyarul vallást nem taníthat s így mintegy kiutasította az iskolából. Ezután egy óra múlva kézbesítette neki a tanítónő 2 nappal előbből keltezte a csapi tanfelügyelő 3924—1930. számú rendeletére hivatkozó iratát, mely szerint az állami szlovák tanításnyelvű iskolában csak szlovák lehet a tanítás nyelve minden tantárgynál, így a vallástan tanításánál is. Együttal pedig nem engedte meg azt sem, hogy a gyermekek a nagygyéresi ref. iskolába járjanak vallásórákra, noha ugyanakkor vannak a vallásórák, mint a szlovák iskolában.

Püspök ur az iskolai és nemzetművelődési minisztériumhoz ez esetről küldött 651—1930. számú felterjesztésében rámutatva arra, hogy fenti eset már nemcsak kisebbségi nyelvi jogainkat sérti, hanem a vallásszabadság kérdésébe is belevág, amelyet pedig százados törvények biztosítanak nálunk és Európa minden országában is, de biztosítanak a csehszlovák állam alkotmánya és érvényes törvényei is: kéri, hogy utasítsassék a csapi tanfelügyelő arra, miszerint ne akadá-

lyozza meg a nagygyéresi szlovák iskola ref. vallásu növendékeinek anyanyelvükön való vallásoktatását, mert a növendékek által nem értett nyelven vallásoktatás lehetetlen.

Az iskolai és nemzetművelődési minisztérium referátusa 84363/I—1930. számú válaszában hivatkozik az 1919 VIII. 26-án kelt 35686—1919. számú rendeletére, mely szerint szlovák tanítási nyelvű iskolákban minden kötelező és nem kötelezett tárgy csak szlovák nyelven tanítható, így a vallástan is. Együttal felhívja Püspök urat, hogy nevezzen ki a szóban forgó iskolához szlovákul tudó vallástanítót, aki a szlovák mellett kiegészítő nyelv gyanánt a magyart is használhatja. A csapi tanfelügyelő pedig 1931 július 12-én kelt levelében már a szlovákul tudó vallástanító személyére nézve is javaslatot tesz a püspöki hivatalnak.

Főt. Püspök ur újabb felterjesztéssel él az illetékes minisztérium referátusához, melyben rámutat arra, hogy az állam által jóváhagyott ág. hitv. ev. egyházalkotmány 197. §-a szerint az elemi iskolák mindenikében a tanulók anyanyelvén történik a vallásoktatás, tehát az egyenlőség elvénél fogva nem lehet ettől a ref. gyermekeket sem megfosztani. Ezenfelül pedig a legfelsőbb közigazgatási bíróság 7823—30. számú döntése szerint a mi régi, ugyanezen jogot biztosító egyházi törvényeink szintén érvényes törvények, ha a megerősítés előtt álló, az állam képviselőinek hozzájárulásával létrejött új egyházi kánonainkról nem szólnak is, amelyek szintén biztosítják a gyermekeknek anyanyelvükön való vallásoktatását. Kijelenti együttal, hogy a szlovák vallásoktató kinevezésére való felhívásnak nem tehet eleget, mert attól semmi eredmény nem várható a gyermekek hitbeli épülésére és vallásos ismeretekben való előhaladására nézve, de meg azért sem, mert ez az egyház törvényes jogainak csorbitását jelentené.

Egyházkerületi közgyűlés megdöbbenve értesül a nagygyéresi kirivó vallássérelmi esetről és a legnagyobb sajnálattal kénytelen megállapítani, hogy még a köztársaság fennállásának 13-ik évében is beszélni lehet vallássérelmről és még ma is fordulnak elő ilyen esetek, amelyek felett egyházunk kormányzó testületei az egyház jogainak nagymérvű csorbitása és létének veszélyeztetése nélkül nem térhetnek napirendre.

Ez eset kapcsán kimondja egyházkerületi közgyűlés, hogy főt. Püspök ur álláspontját teljesen a magáévá teszi, intézkedéseit helyesli, ez ügyben írott felterjesztéseivel magát azonosítja. Kimondja továbbá, hogy felterjesztéssel él az egyetemes konventhez, miszerint haladéktalanul tegye meg a lépéseket az illetékes minisztériumnál ennek a kérdésnek végleges rendezésére és törvényes jogaink elismerésére, mert erre megdönthetetlen alapot ad régi törvényeink érvényes volta, továbbá az ág. hitv. ev. egyházalkotmány vonatkozó §-a, mely az állam által elismertetett, a törvények gyűjteményébe felvétellett, 1923 április hó 9-én 61. szám alatt kihirdetett s így az állami érvényes törvények integráns része lett, tehát az általa biztosított jogból egy demokratikus államban az egyenlőség és viszonyosság elvé-nél fogva senkit kizárni nem lehet.

59. Olvastatott a püspöki hivatalnak a bratislavai országos hivatal megkeresésére 167001/6—1930 október hó 22-én 658. szám alatt tett felterjesztése, amelyben a régi lelkész-özvegyek és árvák kimutatását közli.

Tudomásul szolgál.

60. Olvastatott a püspöki hivatal kimutatása és körlevele — 659-1930. sz. — amelyet a bratislavai országos hivatalnak az 1930. évi június hó 26-iki 99. számú régi nyugdíjasok nyugdíjpótléka tárgyában intézkedő végrehajtási kormányrendelet folytán kiadott, a kérvények hogyan felszerelése tárgyában.

Tudomásul szolgál.

61. Olvastatott a bratislavai országos hivatalnak megkeresése, hogy a püspöki hivatal a lelkészi és kápláni állásokról kimutatást készítsen annak megjelölésével: be van-e töltve vagy sem? és ha nincs, miért nincsen betöltve az állás, és a püspöki hivatalnak ezen tárgyban az esperesekhez intézett 687—1930. számú körlevele és az országos hivatalhoz beterjesztett kimutatása.

Tudomásul szolgál.

62. Olvastatik az országos hivatalnak a kongrua bevalási iveknek az 1931—35. lustrumra beadása határidejét meg-

állapító leirata s ezt kísérő s az ehhez alkalmazkodást elrendelő 712—1930. számú püspöki körlevél. Olvastatnak továbbá a 667—1930. és 708—1930. számú átiratok az országos hivatalhoz részint a kongrua ivek megrendelése, részint az ivek kitöltéséhez szükséges tájékoztató irat kiadása tárgyában.

Tudomásul szolgál.

63. Olvastatik a 789—1930. számú püspöki körlevél, mely a népszámlálás idejére szabadságot engedélyez azon lelkészeknek és tanítóknak, akiket a járási hivatalok népszámláló biztosokká vagy ellenőrökké kineveznek.

Tudomásul szolgál.

64. Olvastatik a 39—1931. számú püspöki körlevél, amely az esperesi hivatalok útján utasítja a lelkészeket, hogy a kongrua ivek árát az iveket küldő nyomdának fizessék be. Ugyanezen körlevél közli az országos hivatal leiratát arról, hogy a kongrua ivek kitöltéséhez újabb utasítást nem szándékszik kiadni. Az ivek kitöltésénél a 124—1928. számú kormányrendelet az irányadó.

Tudomásul szolgál.

65. Olvastatik a 460—1931. számú püspöki körlevél, amely az országos hivatalnak 194290/6—1931. számú leiratát közli, amelyben nevezett hivatal figyelmezteti a lelkészeket, hogy a II. lustrumra ne vegyenek fel túl magas kongruális előlegeket, mert annak visszafizetése nehéz helyzet elé állítja a lelkészeket. Akiket a II. lustrumra kevesebb kongrua illet, azok ezt a körülményt hozzák tudomására az országos hivatalnak.

Tudomásul szolgál.

66. Olvastatik a 670—1931. számú püspöki körlevél, mely közli az iskolaiügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusának 71342/1—1930. számú leiratát arról, hogy a tanítói állásokra hirdetendő pályázat a „Vestnik“ című lapban okvetlenül közzéteendő. Ez a körülmény azonban nem akadályozza azt, hogy a pályázat a napilapokban, illetve az egyházi lapokban is közzé ne tétessék.

Fenti körlevelet egészíti ki a 801—1931. számú körlevél azzal, hogy a pályázat közzététele a „Vestnik“-ben díjtalan.

Tudomásul szolgál.

67. Az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusa átirata következtében főt. püspöki hivatal 265. számú körlevelében figyelmezteti népiskoláink fenntartóit, hogy nem kvalifikált tanító megválasztásánál egyenlő képzettséggel bíró pályázók közül mindig a korra nézve idősebb választassék meg és hogy nem szabad olyan pályázót megválasztani, aki a szolgálat megkezdése napján a 18. életévét még nem töltötte be.

Tudomásul szolgál.

68. Az országos munkásbiztosító hivatal az iránt kereste fel a főtiszt. püspöki hivatalt, hogy a 26—1930. számú kormányrendelet értelmében a munkásbiztosító pénztári tagok részére szükséges anyakönyvi kivonatok díjtalan és sürgős kiadására hívja fel a lelkészi anyakönyvi hivatalokat.

Tudomásul szolgál.

69. Tárgy: Olasz János és neje 10000 kor. alapítványa. Az abaújtornai egyházmegye felterjeszti jóváhagyás végett Olasz János szepsii lakos presbiternek a szepsii református egyházközség javára tett 10000 koronás alapítványát.

Közgyűlés elismeréssel és hálával veszi tudomásul a nemeslelkű alapítványt s a két példányban beterjesztett alapító levelet, mely Olasz János és neje alapítvány nevet fog viselni, jóváhagyási záradékkal ellátni rendeli és a szepsii egyház presbitériumának meghagyja, hogy az összeget egyházi tőkepénzei között nyilvántartsa, kamatairól az alapító intenciói értelmében évről-évre számoljon el.

70. Tárgyalatik az abaújtornai és az alsózempléni egyházmegye felterjesztése az országos lelkészi nyugdíjintézet fenntartása tárgyában. Az abaújtornai egyházmegye az országos nyugdíjintézetet, mint segélyegyletet, továbbra is fenntartandónak javasolja, az alsózempléni egyházmegye pedig megszüntetendőnek tartja.

Közgyűlés az országos ref. lelkészi nyugdíjintézetet illetőleg az abaújtornai egyházmegye javaslatát teszi magáévá s ebben az értelemben tesz felterjesztést az egyetemes konventre.

71. Tárgy: Az alsózempléni egyházmegye felterjesztése gyülekezeti fegyelmezési szabályrendelet alkotása tárgyában.

Az alsózempléni egyházmegye a kárunkra rendszeresen történő reversálisokkal szemben egységes és erőteljes eljárást kíván alkalmazni és evégből bemutat egy szabályrendelet tervezetet s kéri ezt az egyetemes konventhez felterjeszteni.

Közgyűlés a tervezetet felterjeszti az egyetemes Konventhez, azonban leszögezi, hogy a tervezetnek csupán azzal a részével azonosítja magát, amely szükséges és alkalmas az egyházunk elleni támadás kivédésére, míg ellenben ezt tulmenően a tervezetnek a protestantizmus szellemével össze nem férő formalitásait nem tartja szükségesnek.

72. Tárgyaltatt az alsózempléni ref. egyházmegye 1931. augusztus 31-iki közgyűlésének 25. pontja, amely szerint a közgyűlés megerősítésre véleményezi Királyhelmech politikai községnek 1930. augusztus hó 13-án kelt Nyilatkozatát, amelylyel a község a nevéen álló, de a ref. és róm. kath. egyház által használt temetőt fele-fele részben e két egyháznak telekkönyvi tulajdonjoggal átengedi.

Közgyűlés a nyilatkozatot megerősíti a királyhelmech ref. egyház részéről és a megerősítési záradékkal és pecséttel ellátott nyilatkozatot az alsózempléni egyházmegye esperesi hivatalának a királyhelmech ref. egyház előljáróságának kiadás végett megküldi azzal, hogy a nyilatkozat mindkét példányt a királyhelmech ref. egyház lelkésze és gondnoka által aláírandó, az egyház pecsétjével ellátandó,

s azután a község helyett a nyilatkozat aláírására kiküldött két képviselőtestületi tag által is aláírandó lesz és a község pecsétjével ellátandó és a járási választmány által is jóváhagyandó.

73. Tárgyaltatt az alsózempléni ref. egyházmegye 1931. évi augusztus 31-iki közgyűlése 30. sz. határozati felterjesztése, amely szerint Horváth Győző volt nagykövesdi, jelenleg macsolai ref. lelkész ellen a nagykövesdi ref. egyház javára a 3/1930. sz. egyházkerületi köz. bírósági ítélettel 1726:50 Kő erejéig ítéltettek meg követelések. Az egyházmegye kéri megkeresni a kárpátaljai ref. egyházkerületet — amelynek joghatósága alá jelenleg az adós lelkész tartozik, hogy szorgal-

mazza, fegyelmi terhével is — nevezett lelkésszel szemben ezen összegnek a megfizetését a nagykövesdi egyház javára.

Közgyülésünk megkeresi a kárpátaljai ref. egyházkerület elnökségét, hogy a behajtást Horváth Győző macsolai lelkésztől szorgalmazza és sikertelenség esetében ellene fegyelmi eljárást indítson s egyben az illetékes esperesi hivatal kimutatása alapján a közigazgatási végrehajtás elrendelését adós lelkész ingóságaira és kongruájára kérelmezze.

74. Tárgy: Az alsózempléni egyházmegye felterjesztése leányköri alapszabály létesítése iránt.

Az alsózempléni egyházmegye abból az alkalomból, hogy a tanfelügyelő nem engedte meg az üresen álló községi iskolai tanító-lakban a leányegylet működését azért, mivel jóváhagyott alapszabálya nincs, felkéri az egyházkerületet úgy a leányegylet, mint az ifjusági egylet és énekkar részére egységes szabályrendelet létesítésére.

Közgyülés a felterjesztést azzal adja vissza, hogy ilyen szabályrendelet alkotására nincsen szükség, mivel ezek az egyletek az egyházközség keretén belül mint annak szervei szabadon működhetnek.

75. A felsőzempléni egyházmegye felterjeszti Böszörményi Sándor homonnai missziói lelkész jelentését a missziói kör múlt évi állapotáról. Nevezett missziói egyháznak két nagy nyílt kérdése — mondhatnánk: sebe van. 1. A lutheránus kérdés, 2. a nyelvi kérdés. A két protestáns egyház egyesülése, ha ideális gondolat volt is, de most nagy bajok szülőjévé lett azáltal, hogy az egyházi telek betelekkönyvezése is e néven történt, pedig a kálvinisták számbeli túlsúlya is, a teherviselés is, de meg az egyházalapító markáns, kálvinista egyéniségének (Dercsényi, Mándy) szellemi túlsúlya mást követeltek volna. De a paritás megőrzését most már nem méltányolja kellőleg a lutheránusok felettes hatósága, hanem komoly szlovák annexiós törekvéseket pártol, amelynek a lekipásztörtervbevett eltávoztása idejére tartogatott, puccsként kellett ki-robbanni akként, hogy az új lelkészváltáskor megszervezzük a szlovák lutheránus egyházat Homonnán s átalakítják a ref. templomot lutheránussá. A jelentés figyelmeztet, hogy ez a

kérdés adandó alkalommal talán megújult erővel újra felszínre kerül.

Vagyis az istentiszteletek nyelvi kérdése úgy fog megoldást nyerni, hogy az két nyelven, párhuzamosan fog történni a szlovák lutheránusok szorgalmazására.

Jelenti továbbá, hogy Varannó ref. temploma felépítésével leányegyházzá lett. Nagymihály helyzete stagnál. Alsóolsván 15 magyar református lélek letelepedésével új fiókegyház alakult. Homonnán leánykör, Nagymihályban nők bibliatanulmányozó egyesülete működik. Lelkész a lefolyt évben 63 hitoktatói és 27 missziói utat tett meg. A különböző iskolákban folyó hitoktatásnak magyar nyelven való végeztése üldözés tárgya, különösen Nagymihályban, melynek súlyát lelkész és ref. vallású növendékeink egyaránt érzik. A missziói egyház anyagi állapotában változás nem történt.

Egyházkerületi közgyűlés a homonnai missziói jelentést tudomásul veszi, testvéri szeretettel köszönti és fogadja a Sztropkóvidéki Alsóolsván megszerzett új fiókegyházat, Böszörményi Sándor lelkésznek pedig elismerését fejezi ki azért, hogy magyar nyelvű hiveinek gondozását, a kedvezőtlen körülmények szinte kényszerítő parancsa dacára sem ejti el s a magyar kálvinizmus mostani nagy szomorú éjszakájában is, mint hív és éber őrtálló vigyáz, hogy egy is el ne vesszen azok közül, akiknek gondját reá bízta az Isten. Nehéz küzdelmeiben érezze jó szándéka mögött meleg, biztató fényes sugárként atyáink Istenének mindenre elégséges kegyelmét és egyházkerületünk erkölcsi támogatását.

76. A felsőzempléni egyházmegye felterjeszti 28. szám alatti határozatát, mellyel a lasztoméri egyház azon kérelmét, hogy egyházmegyei és kerületi járulékait a legújabb népszámlálás adatai alapján fizesse, — jóváhagyta.

Közgyűlés az ügyet azzal küldi vissza, hogy miután a népszámlálás adatai még nem lettek hivatalosan közölve, az ügyben csak ennek megtörténte után lehet határozni.

77. Tárgy: Bodrogszerdahely közalapi járuléka. A felsőzempléni egyházmegye felterjeszti 29. p. alatti

határozatát, amelyben a bodrogszerdahelyi leányegyház azon kérelmét, hogy egyházmegyei és kerületi járuléka a tényleges lélekszámot megállapító kimutatás szerint vetessenek ki, — jóváhagyja.

Közgyűlés az ügyet azzal küldi vissza, hogy ebben a kérdésben csupán a népszámlálás adatainak közzététele után hozhat érvényes határozatot.

78. A felsőzempléni egyházmegye felterjeszti 24. sz. jkvi határozatát, melyben a gercselyi egyháznak a velejtei urbéresekkel kötött csereszerződését 5 kat. hold 1009 □-öl vizmosásos és csak kevésbé használható területnek 4 kat. hold 1409 □-öl használható területért, mint az egyház érdekében álló cserét jóváhagyja és kéri ezt megerősíteni.

Miután a cserének az egyházra nézve előnyös volta az iratokból is megállapítható, közgyűlés a cserét jóváhagyja és a bemutatott csereszerződést jóváhagyási záradékkal ellátni rendeli.

79. Balázs János lasztoméri lelkész a felsőzempléni egyházmegye határozatából felterjeszti két példányban az általa készített szlovák nyelvű vallástani kézikönyvet a népiskolák III—IV. oszt. tanulói számára „megbiráltatás és kiadásra való jóváhagyás végett.”

Egyházkerületi közgyűlés a kéziratot Pánthy Lajos, Egyed Béla és Böszörményi Sándor urakból álló bizottságnak adja át megbirálás végett, hogy véleményes javaslataikat minél előbb adják be a főfiszt. püspöki hivatalnak.

80. Balázs János lelkész a Püspök urhoz küldött és a ker. közgyűléshez intézett beadványában kéri Nagymihálynak Lasztomérhoz való visszacsatolását.

Közgyűlés a kérvényt visszautasítja, mivel az abban foglalt kérelmet csakis az egyházmegyénél lehet előterjeszteni és így hozható abban érdemi határozat.

81. Olvastatott az ungi ref. egyházmegye 1931. évi május 28-án tartott közgyűlésének 8/b. jkvi pontja, amellyel az egyházmegyei közgyűlés az egyházmegyei számadásnak a P. Horváth Mária és Simon alapítványra vonatkozó részét felülvizsgálás és jóváhagyás végett az egyházkerületi közgyűlés elé terjeszti.

Közgyűlés a számadást jóváhagyólag tudomásul veszi.

82. Olvastatott az ungi ref. egyházmegye 1931. évi május 28-án tartott közgyűlésének 7/4. jkvi pontja, amely szerint Eszterhay Károly, Kiss István és Albert János nagykaposi presbitereknek, akik e tisztüket harminc év óta dicséretes buzgósággal töltik be, anyaszentegyházunk ügyeinek munkálásában kifejtett önzetlen fáradozásukért az egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvében fejezi ki elismerését és e határozatot tudomásulvétel végett a ker. közgyűlés elé felterjeszti.

Örvendetes tudomásul szolgál s a közgyűlés a maga részéről is elismerését fejezi ki s ezt jegyzőkönyvében megörökíteni rendeli s nevezett presbitereket erről jkvi kivonattal értesíti.

83. Az ungi ref. egyházmegye felterjeszti a csapi ref. egyház kérelmét, amely szerint függő adósságai konvertálására a Hypotečná Banka Česká filiálka v Bratislave cégtől 60000 Kč törlesztéses kölcsön felvételének jóváhagyását kéri.

Az egyházkerületi közgyűlés a kölcsön felvételéhez a maga részéről hozzájárul s felhatalmazza a főfiszteletű Püspök urat, hogy az adóslevélre az egyházkerületi jóváhagyási záradékot vezesse reá.

84. Az ungi ref. egyházmegye felterjeszti a kistráti ref. egyháznak iskolaépítés céljaira felveendő 30000 Kč kölcsön ügyét.

Az egyházkerületi közgyűlés a kölcsön felvételéhez a maga részéről hozzájárul s felhatalmazza az elnökséget, hogy a kölcsön kötelezvényre az egyházkerületi jóváhagyási záradékot vezesse rá.

85. Olvastatott Püspök urnak 159/1931. sz. 1931. évi március 25-én az ungi egyházmegye esperesi hivatalához intézett leirata, amelyben az országos hivatal által megküldött s a sárosmezői leányegyház anyásítására vonatkozó minisztériumi iratok leküldése mellett a sárosmezői ref. lelkészi állás betöltése iránti hivatalos intézkedésekre utasítja az esperesi hivatalt — és ugyancsak a püspöki hivatalnak az országos hivatalhoz intézett 469/1931. sz. 1931. évi július 1-én kelt felterjesztése, amelyben közli, hogy a sárosmezői lelkészi állásra

a pályázat ki van hirdetve, — mert az egyház ugyan megkísérelte az állásnak meghívás útján betöltését, de mivel a meghívott Tomasula Mihály szabályszerű képesítéssel nem bír, a pályázatot ki kellett írni.

Tudomásul szolgál.

86. Tomasula Mihály a püspöki hivatalhoz beadott kérvényében Amerikában szerzett lelkészi oklevelének nosztrifikálását kéri.

Másolatban mellékeli a következő okmányokat:

1. A dubuquei egyetem igazgatótanácsa által adott érettségi oklevelet.
2. Ugyanazon egyetem igazgatótanácsa által kiállított bizonyítványt arról, hogy nevezett Tomasula Mihály megszerezte a „Műveltségbeli művészetek bakkalárrangját“.
3. A chikágói presbiteriánus hittudományi szeminárium oklevelét, mely bizonyítja, hogy nevezett az előirt tanfolyamot elvégezte, a szükséges vizsgákat letette.
4. Az Egyesült Államok presbiteriánus egyháza bizonyítványát arról, hogy nevezett szóbeli és írásbeli vizsgát tett s ezeknek megfelelően, megengedtetik neki az igehirdetés.
5. Az Egyesült Államok presbiteriánus egyházának bizonyítványát arról, hogy nevezett a lelkészi vizsgát letette s a presbiteriánus egyház által felszenteltetett.
6. A presbiteriánus egyház elbocsátó bizonyítványát.
7. Állampolgársági bizonyítványt.

Egyházkerületi közgyűlés utasítja a folyamatot, hogy terjessze be a főt. püspöki hivatal útján az egyetemes konventre:

1. Annak az iskolának szervezeti és vizsgai szabályzatát, ahol az érettségi bizonyítványt szerezte, hogy kitűnjék, mely előtanulmányok után szerezte meg az érettségi bizonyítványt.
2. A presbiteriánus hittudományi szeminárium szervezeti és vizsgálati szabályzatát, hogy kitűnjék: mily tárgyakat, mennyi ideig hallgatott és milyen tárgyakból kollokvált, amíg az abszolutoriumot megszerzte.
3. A presbiteriánus egyház lelkészi vizsgálatáról szóló szabályzatot annak igazolására, hogy

a mi ref. egyházunkban megkívánt tárgyakból tényleg eleget tett a lelkészi vizsgákon.

Mindezek azért terjesztendők az egyetemes konvent, illetve annak lelkészvizsgáló bizottsága elé, mert az egyet. konvent 1931 március hó 18-án tartott gyűlésében e tárgyban olyan határozatot hozott, hogy a szlovenszkói és ruszinszkói egyetemes ref. egyházban az I. és II. lelkészképesítő vizsga, valamint a külföldi tanulmányokat végzett theologusok és külföldi oklevelet szerzett segédlelkészek és lelkészek nosztrifikációs vizsgája egységesen az egyetemes konvent lelkészvizsgáló bizottsága előtt történjék. Jelen esetben is ennek feladata lesz megállapítani, hogy mely tárgyakból lesz szükséges folyamodónak nosztrifikációs vizsgát tennie.

87. Tárgyaltatott Szobonya István györkei ref. lelkésznek a püspöki hivatalhoz intézett, 1931. évi június 5-én kelt azon kérelme, hogy mivel az egyház közönsége 1917 október 31-én megszavazta, hogy „egyházfenntartási örökálapot létesít“ s ezt a határozatot nem hajtották végre s kéri ezért, hogy e határozat érvényre emeltesse az által, hogy az adócsökkentési segély fordíttassék e célra.

A kérvény a kérvényezőnek visszaadatik, hogy azt előbb egyházmegyéjénél tárgyalassa le, mert e nélkül az egyházkerület a tárgyban nem határozhat.

88. Az egyes egyházmegyék a következő tisztviselői, lelkészi és tanítói választásokat jelentik be:

Az abaujtonnai egyházmegyében Fekete Miklós egyházmegyei gondnokká választatott. A szádélói gyülekezet Kecskeméti Lajos nagydobronyi s. lelkészt, az abaujcsécsi gyülekezet Kovács Ferencz horkai s. lelkészt, a bódvavendégii gyülekezet pedig Kiss Ferencz gortvakisfaludi lelkészt választotta meg lelkészévé.

Az alsózempléni egyházmegyében Ádám Lajos kistárkányi tanító a szükséges gyakorlati vizsga letétele után ugyanott véglegesített, Kapitány Gyula királyhelmei h. tanító a vékei előkönyörgői állásra választatott meg.

A felsőzempléni egyházmegyében a deregnyői lelkészi állásra Koncsol János felsőlánci lelkész választatott meg.

Az ungi egyházmegyében Ritoók Lajos és dr. Lengyel László vil. tanácsbírókká választottak. A gálocsi gyülekezet Gecse Endrét, a palágyi gyülekezet Nagy József mezőkaszonyi s. lelkészt választotta meg lelkészének.

Egyházkerületi közgyűlés a felterjesztett választásokat tudomásul veszi és szívesen üdvözli az elhívottakat új állásaikban, munkálkodásukra Istennek áldását kéri. Egyben felhívja a gömöri egyházmegye esperesét, hogy jövő évi közgyűlésünkre a most elmaradt jelentését terjessze be.

89. A felsőzempléni egyházmegye megerősítés végett felterjeszti a deregnyői lelkészi díjlevelet 4 példányban, a nagytoronyai tanítói díjlevelet 4 példányban, a gömöri egyházmegye a rimaszombati II. lelkészi díjlevelet 4 példányban.

Közgyűlés a deregnyői és rimaszombati II. lelkészi díjleveleket, valamint a nagytoronyai tanítói díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

90. Gönczy Gábor kassai lelkész panaszolja, hogy az iskolai és nemzetművelődési minisztérium referátusa őt, mint hitoktatót a kassai magyar reálgymnáziumban a hittan tanításától eltiltotta 48618/II. számú rendeletével, illetve az igazgatónak meghagyta, hogy őt a hittan tanítására ne terjessze elő. Gönczy Gábor kérte ennek az indokolatlan rendeletnek hatályon kívül helyezését, de a referátus 68128/II. számú leiratával kérését elutasította. A vallást ugyan továbbra is tanítja nevezett lelkész, de az intézet igazgatója szerint ez csak magánjellegű tanításnak van minősítve s díjazást érte nem kap. Kéri az egyházkerület, illetve a főt. Püspök ur közbenjárását részint azért, hogy a referátus adja tudtul nevezett lelkésznek a kitiltó rendelkezés okát, részint azért, hogy azt mint alaptalant vonja vissza.

Egyházkerületi közgyűlés felkéri főt. Püspök urat, hogy nevezett lelkész ügyének tisztázása érdekében lépjen érintkezésbe a referátussal, hogy a tiltó rendelkezés okával megismerkedve, lehetőséget nyerjen nevezett lelkész a védekezésre s arra, hogy az esetleges vád alól magát tisztázhassa, hogy így a tiltó rendelkezés hatályon kívül legyen helyezhető.

91. Özv. Simon Mihályné rimaszombati lakos azzal a kérelemmel fordul az egyházkerülethez, hogy néhai férje, mint egyházkerületi pénztárnok fizetéséből 1925. évtől visszatartott évi 800 Kč., összesen 4800 Kč részére utaltassék ki.

Közgyűlés a kérelmet nem tartja teljesíthetőnek, mivel a levonás minden tisztviselővel szemben eszközöltetett és a megtérítés iránti kérelem jogalappal nem bír. Tekintettel azonban néhai Simon Mihály nagy érdemeire és az özvegy anyagi helyzetére segélyképpen kiutal részére 1500 koronát, a jövő évi állámsegély megérkezése után úgy, amint már ez ügyben jelen közgyűlés 5. sz. határozata intézkedett is,

92. A gömöri egyházmegye mint vallássérelmet terjeszti fel az egyházkerület elé azt az esetet, miszerint a rimaszombati egyház tulajdonát képező épületben elhelyezett reálgymnázium igazgatója a rimaszombati ref. egyház kántorát énektanítás végett nem akarja az intézetbe bebocsátani.

Közgyűlés a sérelmi esetet az egyetemes konvent elé terjeszti, kérve annak támogatását a sérelem orvoslására.

93. A gömöri egyházmegye felterjeszti a gömöri lelkészértekezlet abbeli indítványát, hogy jövőben a lelkészek részére egyháztudományi és irányító előadások tartassanak egyházmegyénként a losonci theologiai szeminárium előadóinak közreműködésével.

Egyházkerületi közgyűlés az indítványt pártolólág terjeszti fel megvalósítás végett az egyetemes konventhez.

94. A gömöri egyházmegye felterjeszti a rozsnyói és rákosbányai missziói jelentéseket.

1. A rozsnyói lelkész a közte és a gyülekezet között lévő békés jóviszonyból vezeti le a megnehezedett gazdasági viszonyok dacára is meglevő rendes egyházi életet. Az istentiszteletek rendszeresen megtartottak s azok látogatottak voltak. A kórházban a beteget rendszeresen látogatta a lelkész. A vallás-tanítás az egyes intézetekben részben minden díjazás nélkül rendszeresen folyt. A kántori szolgálatot lelkész és segédlelkész felváltva végezték és az eddigi kántori tiszteletdíj az

államsegélyt még mindig nem élvező segédlelkész fizetésére fordított. A belmissziói munka ez évben megerősödve folyt tovább: Van leánykör, vegyes- és férfi énekkar, amelyek mindenike a lefolyt évben épített gyülekezeti otthonban talált igazi helyet, melynek felépítésére egy kegyes jótevőjüktől nyertek 20000 Kft. Vallásos estélyek rendezése, iratterjesztés, mind hivatalosan volt ápolni a vallás-öntudatot. A július hó első napjaiban tartott diákkonferencia és a templomépítés negyedszázados évfordulója ezzel együtt a gyülekezeti otthon felszentelése volt a lefolyt év legnagyobb eseménye. Temploma teljesen modernné vált Sztafiány Károly és neje betleri lakosok által adományozott fűtőkészülék által, melynek értéke 3000 Kft. A gyülekezet áldozatkészségének fokmérője fenti adományokon kívül az a 8217 Kft, mit különböző címeken adományoztak az 5324 Kft egyházi adón felül a kb. 400 lélekből álló gyülekezet tagjai. A szórványok lélekszáma az új helyzet folytán nagyon megcsappant. Ugyanezt jelenti Dobsináról is. — Sajóházáról a növendékek a bányatelepi iskolába járnak, ahol rendszeres vallásos oktatásban részesülnek. Ha a segédlelkész a kongruát, az egyház adósságai csökkentésére az egyetemes egyháztól némi segélyt nyerhetne, a lelkész reméli, hogy a jobb jövővel biztató erőteljes gyülekezeti élet az egyházban is, a szórványokban is helyreállna.

2. A gömörszékárosi—rákosbányai missziói jelentés beszámol arról, hogy Rákosbányán a lelkész a 30 református léleknek háromszor tartott istentiszteletet s osztott úrvacsorát. Ezen átlag 18-an vettek részt. Egy fiút keresztelt s egy iskolás növendéke volt. Szeretet lapot, tractátusokat osztogatott, perselypénz 113 Kft gyűlt be. Jelenleg egy urasztala készítése van folyamatban. A 8 szórványban, melynek hívei nagy részben cselédemberek. 3-szor volt úrvacsoráztatni beteget, ilyenkor a közelben lakó reformátusokat is meglátogatta. Elismeri, hogy többet is tehetett volna, ha a kongrua immár 4 év óta való nem folyósítása, másfelől a körzetében levő 4 tanítói állás betöltése körüli, ugyszólván egész évi gond miatt nem lett volna missziói tevékenységében akadályozva.

Egyházkerületi közgyűlés a két missziói jelentést megelégedésének kifejezésével veszi tudomásul s Szőke István rozsnói és Tankó András gömör-

székárosi lelkésznek lelkiismeretes munkájokért elismerését fejezi ki.

95. Gömöri egyház megye felterjeszti a balogi lelkész jelentését, mely szerint gyülekezetének egy tagja egyik hozzátartozóját személyi okokból vallási szertartás nélkül temette el.

E. ker. közgyűlés a megdöbbentő esetet további intézkedés megtétele végett az egyetemes konventre terjeszti fel.

96. A gömöri egyházmegye felterjeszti a rimaszombati egyház presbiteri és közgyűlési határozatait a II-ik lelkészi lakás renoválására vonatkozó költségvetéssel együtt; 2. a Rozinay-féle ház eladásának; 3. a Sütő-féle ingatlanl kapcsolatos tartozások és a II-ik lelkész lakás renoválásával járó kiadások fedezésére szükséges 330'000 Kft kölcsön tőke felvételére kér engedélyt.

Egyházkerületi közgyűlés a költségvetést megerősíti, a Rozinay-féle ház eladásába beleegyeznek s azt megerősíti s a 330'000 Kft kölcsön-tőke felvételét engedélyezi.

97. A gömöri egyházmegye felterjeszti a cakói társegyháznak az egyet. konventhez intézett ama kérelmét, hogy mentse fel az egyházat a „Ref. Egyház és Iskola“ c. hivatalos lap járatásának kötelezettsége alól, mert az egyház kicsiny, 50%-ban szegény napszamosok s az egyháznak tanítója sincs.

A cakói egyház kérvénye az egyet. konventre terjesztik fel.

98. Elnöklő püspök indítványozza, hogy Pósa Lajos volt egyházkerületi tanügyi bizottsági elnöknek és előadónak most, amikor ezen hivatalától 10 évi buzgó munkálkodás után megvált, 500 Kft tiszteletdíj utaltassék ki az egyházkerületi pénztárból tekintettel arra is, hogy hónapok óta tartó súlyos betegsége miatt és államsegélyének kongruális túlfizetés címén már 14 hónap óta tartó letiltása következtében nehéz anyagi körülmények közé jutott.

Közgyűlés Pósa Lajos volt tanügyi bizottsági elnöknek és előadónak az indítvány értelmében 500 Kft tiszteletdíjat utal ki az egyházkerületi pénztárból az 1931. évi államsegély terhére.

99. Tárgyaltatott a gömöri ref. egyházmegye 1931 okt. 9-én tartott közgyűlésének 41. pontja, amely szerint a radnóti iskolai telek megvételét és ajándékol nyeresét tárgyaló két adásvevési és egy ajándékozási szerződést megerősítés végett a kerületi közgyűlés elé terjeszti.

Közgyűlés az 1930. év január 19-én és 1930. év május 11-én kelt két rendbeli adásvevési szerződést a radnóti ref. egyház mint vevő és Bodon Istvánné, Pósa Irma és társai, illetve Pósa Lajos és társa mint eladók, — valamint az 1930. év január 19-én kelt ajándékozási szerződést a radnóti ref. egyház mint megajándékozott és Pósa Ferencz — nős, Bettes Erzsébettel — mint ajándékozó között — megerősíti, a megerősítő záradékkal és a kerület pecsétjével ellátja és a gömöri egyházmegye esperesi hivatalának megküldi azzal, hogy a szerződések a radnóti ref. egyház részéről az egyház pecsétjével látandók el.

100. Olvastatott a gömöri egyházmegye esperesének jelentése, hogy a Földi Béla és társai vevőknek a hubói ref. egyházzal való adásvételi ügyében Földi Béla és társai ügyvédje perrel, fenyegetéssel kéri a szerződéseknek jóváhagyva visszaküldését s meghallgattatott a Püspök ur bejelentése, hogy a megerősítés és a szerződések kiadása megtörtént az ügy sürgősségére tekintettel.

Közgyűlés a Püspök ur tett intézkedését jóváhagyólag tudomásul veszi s az adásvevési szerződéseket megerősíti.

101. Elnökség indítványára

egyházkerületi közgyűlésünk a Kassai Kereskedők Körének hálás köszönetét nyilvánítja egyházkerületünk irányában most is megbizonyított azon szívességeért, hogy jelen gyűlésünk céljára helyiségeit átengedte.

102. A jegyzőkönyv hitelesítésével az Elnökség mellett a közgyűlésnek Rimaszombathoz közelebb lakó alkotó tagjai bizatnak meg.

103. Jelen közgyűlés tárgysorozatának minden pontja letárgyaltatván, elnöklő püspök a gyűlést bezárja.

Hitelesítjük:

Rimaszombat, 1931 október 28.

Péter Mihály,
püspök.

Kövér Árpád,

Tornallyay Zoltán,
e. ker. főgondnok.

Dr. Zehery István,

Szóke István,

a hitelesítő bizottság tagjai.

Az egyes jegyzőkönyvi pontokat jegyezték:

Dr. Lengyel László világi főjegyző: 18, 29, 46, 48—49, 52, 56, 69, 71, 74, 76, 77, 78, 80, 91. pontokat.

Szóke István lelkészi aljegyző: 1—13, 15, 16, 17, 19, 20, 25, 28, 32—35, 42—45, 50—51, 57, 58, 62—66, 70, 83—84, 86, 88, 90, 92, 98, 101—103. és az összes bírósági pontokat.

Dr. Kiss Bálint világi aljegyző: 24, 30, 36—41, 59—61, 72—73, 81—82, 85, 87, 99, 100. pontokat.

Lengyel József: 21, 22, 23, 26, 31, 47, 53—55, 67—68, 72, 73, 79, 89, 93, 94, 95, 96, 97. pontokat.

Birósági ügyek:

A) Időszaki tanácsok:

I. Tanács Elnökök: Püspök és Főgondnok. Rendes tagok: Idrányi Barna, Virágh József, Keresztury József, Bernáth Zoltán, dr. Lengyel László. Póttagok: a II. tanács rendes tagjai.

II. Tanács. Rendes tagok: Szücs István, Dusza János, Pósa Lajos, dr. Mertens Alfréd, Fekete Miklós. Póttagok: dr. Magda Sándor, Barna Béla, dr. Óváry Pál.

B)

Az egyházkerületi rendes bíróság Kassán 1931 október 13-án hozott határozatainak kivonatos jegyzéke.

a) Közigazgatásiak:

1. **Horváth Győző** macsolai lelkész perújítási kérelmét a 3/930. sz. ker. bir. ítéletet illetően, az ungi egyházmegyei bírósághoz adja le elbírálás végett, mint amely bíróság az alapperben első fokon eljár. (E. T. V. t. c. 122. §.)

2. **Dr. Korláth Endrének** a jenkei egyházközség elleni ügyében az ungi egyházmegyei bíróság ítéletét részben megváltoztatja s utasítja a jenkei egyház presbitériumát, hogy a dr. Korláth Endre által felszámított kárvallások összegének felét, azaz 4200 Kč-t a hátrálékos haszonbérleti összegből törölje, a felmaradó 4100 Kč hátrálékot az esedékesség napjától, azaz 1930 november 1-től számított 5%-os kamataival együtt bérbevevő köteles a bérbeadó jenkei egyháznak megfizetni.

b) Fegyelmiak:

3. **Karászy Benő** szomotori lelkész fellebbezését az abaujtonnai delegált bíróság ítélete ellen elutasítja s az ítéletet helybenhagyja azzal a változtatással, hogy nevezett lelkész viselt hivatalától azon helyről való elmozdításra, felfüggesztésre s az orsz. lelkészi nyugdíjint. bizottsága által szolgálati ideje után megállapítandó egész nyugdíjra ítéltetik.

Keresztury József esperesnek fenti ügyben beadott fellebbezése, mint elkésett, visszautasítottatik.

4. **Rozgonyi Béla** boffalvai előkönyörgő tanító ügyében az ungi egyházmegyei fegyelmi bíróság ítéletét részben megváltoztatja s panaszlott tanítót az E. T. V. t. c. 34. §-a A. 1. pontjába ütköző fegyelmi vétségért a 35. §. c. pontja alapján 200 Kč pénzbüntetésre ítéli.

5. **Jákób István** volt királyhalmeci tanító fellebbezését az alsózempléni egyházmegyei fegyelmi bíróságnak ellene hozott marasztaló ítélete ellen elutasítja, illetve kiegészíti oly módon, hogy panaszlott tanítót viselt hivatalától azon helyről elmozdítja minden nyugdíjigény nélkül és összes magánjogi követeléseit is elutasítja.

6. **Horváth Győző** macsolai lelkész fellebbezését az egyházkerület elnöksége végzése ellen elutasítja.

Tartalomjegyzék.

Jelenvoltak névsora:

1. Péter Mihály püspök imádsága.
2. Tornallyay Zoltán főgondnok megnyitó beszéde.
3. Az alkotótagok számbavétele, megalakulás.
4. a) Egyházkerületi ügyész lemondása.
4. b) Az ügyészi állás betöltése.
5. Egyházkerületi pénztárnok elhunytja, új pénztárnok választása.
6. a) Konventi tagok választása.
6. b) Tanügyi biz. elnök és tag, számvevőszéki tag választása.
7. a) Szavazás elrendelése megüresedett tisztségekre.
7. b) Pótszavazás.
8. Püspöki jelentés.
9. Elnöki előterjesztések.
10. Számvevőszék jelentése, az 1930. évi számadás, az 1931. évi költségvetés.
11. Egyházkerületi pénztárnok jelentése.
12. a) Tanügyi előadói jelentés az elemi iskolákról.
12. b) " " " a középiskolai vallásoktatásról.
13. A tanügyi bizottság jegyzőkönyve.
14. A losonci theol. szeminárium segélyezése.
15. Jelentés a szlovák iskolákba járó ref. tanulókról.
16. Jelentés az egyes gyülekezetek születési és halálozási statisztikájáról.
17. Bizottsági jelentés a templomi székek használatának szabályozásáról.
18. Egyházi épületek tüzbiztosítása.
19. Reformációi emlékünnepek tartása.
20. A zsarnói vallásoktatás ügye.
21. A rebrini és solymosi vallásoktatás ügye.
22. Az ungtarnóczi vallásoktatás ügye.
23. A nagyszeretvai vallásoktatás ügye.

24. Az alsózempléni határozat P. Czinke István arcképe ügyében.
25. Mult évi felterjesztés a konventre a memorandum ügyében.
26. A konfirmációi oktatás és szertartás egységesítése.
27. Papp József vallástanári átvételének ügye.
28. Egységes zárszámadási minta.
29. A Baldácsy alapítvány ügye.
30. A varannói egyház adásvételi ügye.
31. A kerületi missziói lelkészi állás ügye.
32. Püspök ur üdvözlötése a dunántuli kerület által.
33. Dr. Balthazar Dezső püspök üdvözlése 20 éves jubileuma alkalmával.
34. A pápai főiskola üdvözlése 400 éves jubileuma alkalmából.
35. Részvétel az eperjesi vértanúk gyászünnepélyén.
36. A magyar konvent átirata Papp Imre oklevele tárgyában.
37. Köszönet a Károli emlékre küldött adományért.
38. A „Jóbarátság világszövetsége“ átirata a „Békevasárnap“ ügyében.
39. Meghívó a Thury K. királyhágómelléki főgondnok beiktatására.
40. A kanadai presbiteri egyház üdvözlő átirata.
41. A konventi elnökség leirata az 1930. évi államsegélyekről.
42. Püspöki körlevél az újév alkalmából.
43. Püspöki körlevél a lelkészek állampolgársága ügyében.
44. " körlevél a kongrua-ivek beadása tárgyában.
45. " felterjesztés az állampolgárságra vonatkozó akvi bejegyzés tárgyában.
46. Püspöki körlevél az egyházi hadikölcsönök rendezése tárgyában.
47. Püspöki felterjesztés az özvegyek nyugdíjpótléka tárgyában.
48. Püspöki körlevél a lelkészi és tanítói díjlevelek tárgyában.
49. " körlevél a szlovák kálvinista liga működése tárgyában.
50. Püspöki felterjesztés a kongruális bevallási iver tárgyában.
51. " körlevél a középiskolai beiratások tárgyában.
52. " körlevél a prágai tárgyalások eredményéről.
53. " körl. a tanítói érettségizők hospitálása tárgyában.

54. Püspöki körlevél az iskolai beadványok felterjesztése tárgyában.
55. Püspöki körlevél a Zwingli és a Kálvin relief felavatása tárgyában.
56. Püspöki körlevél az egyházi hadikárok likvidálása tárgyában.
57. Püspöki körlevél az iskolai szünnapokról egyházlátogatások idején.
58. Püspöki felterjesztés a szlovák nyelvű vallásoktatás tárgyában.
59. Az országos hivatal leirata a régi nyugdíjasok nyugdíjpótlékáról.
60. „ „ „ „ a régi nyugdíjasok nyugdíjrendezése ügyében.
61. „ „ „ „ a rendszeresített lelkészi állások kimutatása tárgyában.
62. Az országos hivatal leirata a II. lustrumra szóló kongruaivek beadása tárgyában.
63. „ „ „ „ a népszámlálási biztosok szabadságolása ügyében.
64. „ „ „ „ a kongruaivek felszerelése tárgyában.
65. „ „ „ „ a kongruaelőleg tulfizetés tárgyában.
66. Iskolai ref. leirata a tanítói pályázatoknak a Vestnikben való közlése tárgyában.
67. „ „ „ „ a tanítói állások nem kvalifikált tanerővel való betöltése tárgyában.
68. Munkásbiztosító átirata az akvi kivonatok díjtalan kiadása tárgyában.
69. Az abauji e. m. felterjesztése Olasz János és neje alapítványa tárgyában.
70. Az abauji és alsózempléni egyházmegye felterjesztése a lelkészi nyugdíjintézet ügyében.
71. Az a.-zempléni e.-m. felterjesztése a gyülekezeti fegyelmezésről.
72. „ „ „ „ a királyhelmeci temető átirása tárgyában.
73. „ „ „ „ a nagykövesdi egyház követelése tárgyában.

74. Az a.-zempléni e. m. felterjesztése a leánykörök alapszabályai közig, megerősítése tárgyában.
75. A f.-zempléni e.-m. felterjeszti a homonnai missziói jelentést.
76. „ „ „ felterjesztése Lasztonér közalapi és egyéb járulécai tárgyában.
77. „ „ „ Bodrogszerdahelyközalapi és egyéb járulécai tárgyában.
78. „ „ „ Gercsely csereszterződése ügyében.
79. Balázs János felterjesztése szlovák vallástani könyv tárgyában.
80. Balázs János felterjesztése Nagymihály fiókegyház visszatartolása ügyében.
81. Az ungi egyházmegye felterjesztése a Horváth Mária alapítványának számadása tárgyában.
82. Az ungi egyházmegye felterjesztése Eszterhay K. Kiss I. és Albert J. presbiterek 50 éves szolgálata elismerése tárgyában.
83. Az ungi e.-m. felterjesztése a csapi egyház 60000 kor. kölcsöne tárgyában.
84. Az ungi e.-m. felterjesztése a kistráti egyház 30000 kor. kölcsöne tárgyában.
85. Referátus leirata Sárosmező anyásítása tárgyában.
86. Tomasula M. kérelme lelkészi oklevele nosztrifikálása iránt.
87. Szobonya István indítványa egyházfenntartó-alap ügyében.
88. Lelkészi, tanítói és tisztviselői változások.
89. Díjlevelek megerősítése.
90. Gönczy Gábor eltiltása a vallástanitástól.
91. Özv. Simon M.-né kérelme néhai férje fel nem vett pénztárnoki fizetésének kiutalása iránt.
92. A gömöri e.-m. felterjesztése a rimaszombati vallássérelem ügyében.
93. A gömöri e.-m. felterjesztése lelkészi kurzusok tartása ügyében.
94. A gömöri e.-m. felterjesztése a rozsnói és rákosbányai missziói jelentésekről.

95. A gömöri e.-m. felterjesztése a szigorú egyházfegyelem életbeléptetése ügyében.
 96. A gömöri e.-m. felterjesztése a rimaszombati egyház kölcsönvétele ügyében.
 97. A gömöri e.-m. felterjesztése a czakói egyház kérése ügyében.
 98. Pósa Lajos kérvénye 500 korona tiszteletdíj kiutalása ügyében.
 99. A gömöri e.-m. felterjesztése a radnóti iskolatelek ügyében.
 100. A „ „ „ a hubói adásvétel ügyében.
 101. Köszönet a kassai kereskedők testületének.
 102. Hitelesítő bizottság.
 103. A gyűlés bezárása.
-

FÜGGELÉK.

✱ 1. sz. Függelék a 8. ponthoz.

Péter Mihály püspök üdvözlő beszéde,

a sárospataki főiskola 400 éves jubileuma alkalmából.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Azt hiszem, hogy ha a sárospataki főiskolának ezen a 400 esztendősi ünnepén a hálának és a kegyeletnek virágaiból, amelyek a sziveinkben nőttek, koszorukat fűznénk össze és felraknánk a főiskola homlokzatára, még talán e hatalmas boltozatok is megremegnének alattok. Mégis engedtessek meg nekem, hogy mint a szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület püspöke, egyházkerületem egész közönsége nevében ebbe a koszoru-erdőbe egypár szerény virágot én is bele tegyek. Ott szakítottam Gömör, Abauj-Torna, Zemplén és Ung dombjain, lankásain. S mikor kimondottam, hogy honnan való e koszoru, ugyebár épugy megdobban a szived, épugy valami édes melegség járja át a kebledet, mint a mienket, Te magyarországi tiszáninneri egyházkerület s te édes anyánk után a második anyánk, nevelő anyánk, áldott Alma Máterünk, sárospataki főiskola!

Mennyi tenger nép van itt ma jelen és ezt mind egy szent érzés, az isteni gondviselés iránti hála, a sárospataki ref. főiskola iránti szeretet, ragaszkodás, 400 év alatti munkájának megbecsülése, tisztelete hozta össze. A szivekben rejtőző érzések, mint a hegyek belsejéből a patakok, kitortek és Sárospatakon folyammá egyesültek. És e nagy folyamnak a hullámain, amely ez elárvult ország, az utódállamok, a művelt világ résztvevőiből dagadt ilyen naggyá, elringatódzik a lelkünk. Ebben az önző, rideg, sivár, igazi eszmények nélkül élő világban, milyen jó itt nekünk együtt lenni. A magasra, majd mélyre zuhanó hullámok hátán, ahogy el tudunk merülni a multak mélységeibe, olyan magasra bontakozik ki előttünk reménységünk horizontja a jövőt illetőleg. Amelyik egyház így meg tud hódolni ősei nagy cselekedetei előtt, amelyik nemzet, ha fiainak egyrésze más hiten van is, ilyen egy érte-

lemmel és egy akarattal tud összegyűlni, hogy értékelje egy főiskolának azt a munkáját, melyet a Krisztus ügyéért és a nemzet szolgálatában, a magyar oltárok lángjának élesztésében, a magyar tradíciók ápolásában a nemzeti nyelv, az irodalom, a tudomány, a közművelődés, a vallási és nemzeti szabadság fenntartásában végzett, arra nem illik a költő szava: „Multadban nincs öröm, jövődben nincs remény“. Egy érzés, egy gondolat kapcsol itt ma össze mindnyájunkat, sőt kell, hogy velünk együtt összekösse azokat is, akik nincsenek itt, de lélekben velünk vannak, mert a krisztusi ügy, ha esz-kozeiben és utjaiban más-más módon munkáljuk is és a köz-művelődés, a tudomány, a szabadság, ha más-más nyelveken hirdetjük is: közös ügye az egész keresztyénségnek és az összes emberiségnek. Mondom, mindannyiunkat egy érzés kapcsol össze e szent napon az Isten iránti hála s a sárospataki főiskola iránti tisztelet és becsülés.

De azért engedtessek meg nekem, ha kijelentem, hogy mindazok között, akik itt jelen vagyunk, senkit sem hozott ide bensőbb hála, melegebb szeretet és az édes-bús emlékek fellege senkit sem kísért idáig igazabban, mint minket, a szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület küldöttségét, hogy forró fiui szeretetünk és hódolatunk koszoruját ennek a mi nevelő anyánknak, az Alma Máternek fenkölt, dicső homlokára oda helyezzük, egyrésztől azért, mert közöttünk alig van olyan, aki ne itt Sárospatakon, ne ebben az ősi főiskolában nyerte volna neveltetését, másrésztől pedig azért, mert mi a magyarországi tiszáninneri egyházkerülettel és a felügyelete alatt álló sárospataki főiskolával egészen 1919-ig, a nagy földindulásig, szoros szervezeti kapcsolatban is voltunk. Ez az, amit az itt megjelentek közül senki sem mondhat el, csak mi. Úgy vagyunk mi, mint a fiu, mikor kilépni kényszerül az ősi házból és jár messze utakon, idegenben, mialatt ruháját tövisek tépik, szivét fájdalmak hasogatják, de egyszer csak megérzi, megtudja, hogy az elhagyni kényszerült édes anya arca felvidult és siet az ősi portára, hogy az arcát még egyszer megsimogassa, hogy hálája jeléül szerette homlokára még egyszer csókot hintsen, hogy a magyarországi tiszáninneri egyházkerülettel, amelytől, ha külsőleg el is szakítottatott, de vele semmi földi hatalmasság által fel nem bontható lelki egységben együtt van, még egyszer egyesüljön. Így vagyunk mi

most, nem mondhatja ezt el senki, csak egyedül mi, szlovenszkói tiszáninneniek. Mit mondjak azért nektek magyarországi tiszáninneri testvéreink, mit Neked Alma Máterünk, édes nevelő anyánk, az édes-bús emlékek e szinte elbirhatatlan sulya alatt? Ugy tegyek-e, mint a Petőfi versében írva van: csak csüngjek ajkadon szótlánul, mint gyümölcs a fán. Mit szóljak, mikor minden szó kevés. Mégis mondok valamit. Ugy voltunk és úgy vagyunk, mint hajdan Eneás, mikor az égő Trójából mentette az Isteneit. Itt, a sárospataki főiskola oltára előtt teszek bizonyosságot arról, hogy a sárospataki főiskolából elhoztuk és magunkkal hordjuk a mi Istenünket. Fogadást teszek itt, hogy amit tanultunk a főiskola falai között: az Istenünkhöz, fajunkhoz, evangéliomi szent vallásunkhoz való törhetlen ragaszkodást, tradícióinkhoz, magyar nyelvünkhöz, szent eszményeinkhez való mélységes hűséget ott is ápoljuk s ápolni fogjuk és ezektől minket sem élet, sem halál, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem közel, sem távollévők el nem szakíthatnak. Itt állok, mást nem mondhattam, Isten minket úgy segéljen — Ámen.

I. AZ 1930. ÉV NÉPMOZGALMI ADATAI.

2. sz. Függelék a 8. ponthoz.

A politikai községek lélekszáma	Abatúj	Alsó-Zemplén	Felső-Zemplén	Gömör	Ung	Összesen
A politikai községek lélekszáma	97.034	18.134	95.158	46.313	35.029	291.668
Ebből magyar	25.061	17.744	14.418	41.911	19.931	119.065
A gyülekezet léleksz.	10.948	8.100	12.236	24.419	15.307	71.010
Ebből magyar	10.226	8.100	9.595	24.419	11.003	63.341
Születés	314	256	321	437	372	1.700
Keresztelés	314	256	321	437	372	1.700
Halálozás	195	129	203	365	210	1.102
Temetés	195	129	203	365	210	1.102
Lélekszaporodás	130	127	127	72	162	618
Lélekapadás	—	—	—	—	—	—
Házasságkötés	136	79	92	133	137	627
Tiszta pár	104	60	69	133	116	484
Vegyes pár	32	19	23	48	21	143
Egyházi megáldást nem kért	—	—	—	—	—	—
Reverzális javunkra	2	—	10	—	1	13
Reverzális kárunkra	1	—	1	—	—	2
Áttért	13	—	12	36	18	79
Kiltért	24	9	3	2	8	46
Konfirmált	104	99	101	133	158	597
Urvacsorával élt	30.657	18.630	26.600	48.118	34.083	158.088

Vagyontípus	Abaujvár	Alsó-zemplén	Felsőzemplén	Gömör	Ung	Összesen
Föld	1272 h. 452 k. 100 pl.	557 h. 72 k. 100 pl.	1334 h. 502 k. 100 pl.	1957 h.	1467 h. 512 k. 100 pl.	6588 h. 758 k. 100 pl.
Épületek	203	121	220	352	255	1.157
Tőke	165.589	51.000	649	286.878	110.690	658.157
Alapvető eszközök	60.000	21.420	40.000	254.468	25.562	401.450
Alapvető eszközök	252.201	61.895	62.000	245.907	374.493	841.476
Hasznos eszközök	1594	20044	22.000	33.716	907	85.274
Ingóságok	527.218	51.000	500.000	1.450.599	384.500	2.893.317
Teher	266.996	62.000	205.858	921.570	250.274	1.706.256
Múlt évi teher	210.559	62.000	48.578	379.892	314.285	1.015.493

III. Vagyonkimutatás.

2. sz. Függelék a 8. ponthoz.

II. Kimutatás az egyházmegyék anyagi ügyeiről.

2. sz. Függelék a 8. ponthoz.

Egyházmegye	Adakozás Ké	Építkezés Ké	Bevétel Ké	Kiadás Ké	Maradvány Ké
Abaujvár	130.628	224.412	662.648	585.099	77.549
Alsó-zemplén	35.118	61.522	262.198	246.639	15.559
Felső-zemplén	106.055	238.446	566.820	480.701	86.119
Gömör	183.377	667.289	1.822.601	1.715.417	107.184
Ung	106.637	603.988	961.366	886.742	74.624
Összesen	561.815	1.795.657	4.275.633	3.914.598	361.035
Múlt évi	628.091	954.930	3.768.425	3.329.381	439.043

IV. 1000 koronán felüli adakozások.**2. sz. Függelék a 8. ponthoz.****Abaujtornai egyházmegye:**

Abaujnádasd 1.910, Abaujszina és filiái 16.008, Barka—Lucska 8.879, Bárca 3.172, Beszter 4.781, Felsőlánca és filiái 6.006, Garbócbogdány és Alsóhutka 4.964, Györke és Felsőcsáj 9.748, Hernádcsány 2.179, Zsadány 2.719, Jablonca 2.274, Kassa 26.995, Magyarböd 3.298, Nagyida 4.591, Nagyszalánc 5.490, Petőszinye—Kemence 1.827, Szádelő és Áj 1.212, Szepsi 3.985, Szeszta—Komárom 4.379, Tarcavajkóc 3.827, Torna-görgő—Méhész 5.919, Zsarnó—Tornaújfalú 3.749 Kč.

Alsózemplén:

Agcsernyő 924.40, Bacska 3.283.20, Bodrogmező 603.30, Bodrogszentes 893, Királyhelmezc 8.500.50, Kiskövesd 9.987.15, Kisgéres 2.044, Kistárkány 3.236, Lelesz 735.80, Nagygéres 2.903.40, Nagykövesd 1.699.50, Órös 686.50, Perbenyik 3.784.35, Véke 1.497.60, Szomotor 340 Kč.

Felsőzemplén:

Bánóc 2.275, Bodzásújlak 1.156, Garany 1.609, Deregyő 1.345, Gálszécs 1.082, Homonna 1.454, Kistráska 2.880, Lasz-tomér 29.992, Imreg 14.811, Kolbás 7.759, Nagytörönya 3.032, Tussa 2.449, Zemplén 24.613 Kč.

Gömöri egyházmegye:

Rozsnyó 27.218, Rudna 2.516, Pelsőcz 1.922, Sajókeszi 51.019, Kövecses 1.059, Beje 1.644, Szkáros 1.993, Gicze 3.058, Beretke 8.363, Rimaszécs 1.195, Radnót 15.799, Balogiványi 4.251, Csiz 1.408, Serke 1.371, Rimasimonyi 1.830, Darnya 4.419, Balog 2.152, Uzapanyit 1.926, Zeherje 1.994, Jánosi 5.161, Rimapálfala 1.808, Rimaszombat 5.013 Kč.

Ungi egyházmegye:

Csap 2.125, T. Salamon 1.148, Szürte 1.887, Kistrát 2729, Minaj 1.575, Csepely 2.084, Nagykapos 3.675, Ungnyarád (org. 16.000) 21.358, Nagyszelmencz 3.864, Szirénfalva (templ.) 7.594, Palágy 1.153, Csicsér 2.234, Pályin 2.754, Bajánháza 1.040, Felsőrócse 1.182, Sárosmező 3.187, Jenke 9.819, Bező 24.810, Zahar 1.366 Kč.

V. 10.000 koronán felüli építkezések.**Abaujtornai egyházmegye:**

Perény leányegyház 13.879, Pány leányegyház 40.759, Györke 15.278, Csány 33.027, Jablonca 14.135, Kassa 24.550, Nagyszalánc 12.553 Kč.

Alsózemplén:

Építkezések összege: 61.522.30 Kč.

Felsőzemplén:

Bánóc 10.903, Bodzásújlak 1.500, Deregyő 1.500, Gálszécs 2.260, Kolbása 76.045, Ladamócz 66.700, Lasztomér 37.580, Miglész 1.680, Szöllőske 13.912, Zemplén 23.500 Kč.

Gömöri egyházmegye:

Rozsnyó 29.462, Sajókeszi 48.453, Sajólenke 17.126, Beje 48.543, Otrókocs 27.833, Szkáros 41.678, Gicze 47.650, Beretke 41.555, Zádorháza 10.000, Nemesradnót 114.931, Gortvakis-falud 10.000, Rimasimonyi 13.367, Szútor 10.184, Rimaszombat 84.018 Kč.

Ungi egyházmegye:

Csepely 10.778.65, Ungnyarád 221.055, Felsőrócse 16.000, Sárosmező 60.000, Bező 252.975, Nagyszeretva 20.000 Kč.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület címháza.

Kiterjed: Abaujtona, Gömör, Sáros, Szepes, Ung, Zemplén — volt — vármegyékre, volt: XVIII., XIX. és XX. nagyszupa területére.

A)

Tisztviselők:

Püspök: Péter Mihály lelkész Rimaszombat (XVIII.)
Főgondnok: Tornallyay Zoltán, Tornalja (XIX.)

Esperesek:

(Hivatali kor szerint.)

1. Szücs István ungi e. m. lelkész, Tizasalamon, posta: Čop — Csap (XX.)
2. Idrányi Barna abauji e. m. lelkész, Nagyszaláncz, Slanec. (XX.)
3. Keresztúry József alsózempléni e. m. lelkész, Nagygeés—Velký-Gýreš. (XX.)
4. Virág József felsőzempléni e. m. lelkész, Kisazar, p. Sečovce. (XX.)
5. Dusza János gömöri egyházmegyei lelkész, Pelsőc — Plešivec. (XIX.)

Egyházmegyei gondnokok:

1. Dr. Mertens Alfréd, felsőzempléni e. m. ügyvéd, Nagymihály—Michalovce. (XX.)
2. Bernáth Zoltán ungi egyházmegyei földbirtokos Vaján—Vajány. (XX.)
3. Zombory Géza, alsózempléni e. m. Bratislava.
4. Barna Béla, gömöri e. m. földbirtokos, Melléte, posta: Horka. (XIX.)

5. Fekete Miklós abaujtonai e. m. földbirtokos, Eszkáros, posta: Čana. (XX.)

Egyházkerületi tanácsbírák:

a) Lelkésziek:

1. Pósa Lajos Nemesradnót, p. Rimavská Seč. (XVIII.)
2. Dr. Magda Sándor lelkész, Csicsér, p. V.-Kapušany. (XX.) — Két hely üres.

b) Világiak:

1. Dr. Ovári Pál orvos, Torna—Turňa. (XX.)
2. Dr. Király Kálmán ügyvéd, Tornalja, (XIX.)
3. Dr. Lengyel László ügyvéd, Királyhelmeč—Chlumec. (XX.)
4. Dr. Sutka István ügyvéd, Nagykapos—Velké Kapušany. (XX.)

Tanítóképviselek: 1. Vajnay József, Abara. (XX.) 2. Szanyo Sándor, Vaján. (XX.)

Jegyzők:

Papi főjegyző: Dr. Magda Sándor Csicsér, p. Velké Kapušany: Papi aljegyző: Szőke István lelkész, Rozsnyó—Rožňava. Világi főjegyző: Dr. Lengyel László ügyvéd, Királyhelmeč—Chlumec (XX.) Világi aljegyző: Dr. Kiss Bálint ügyvéd, Nagykapos—V. Kapušany. Missziói előadó: Lengyel József lelkész, Szina—Seňa (XX.)

Ügyészek:

Dr. Sutka István ügyvéd, Nagykapos és Dr. Kiss Bálint ügyvéd, Nagykapos. — Velké Kapušany (XX.)

Pénztárnok:

Kövér Árpád lelkész, Tornalja—Tornaľa (XIX.)

Püspöki titkár:

Papp József ref. vallástanár, Rimaszombat (XVIII.)

B)

Bizottságok:

Egyházkerületi számvevőszék:

Elnökök: Püspök és főgondnok. Tagok: Idrányi Barna abaujtonai esperes, Dusza János gömöri esperes, Barna Béla gömöri e. m. gondnok, dr. Zehery István, Kövér Árpád e. ker. pénztárnok.

Tanügyi bizottság:

Elnökök: Kőmíves Sándor lelkész, Vaján (egyuttal előadó is) és dr. Mertens Alfréd f.-zempléni e. m. gondnok.
Tagok: Virágh József felsőzempléni esperes, Böszörményi Sándor lelkész, Homonna—Humenné (XX.) dr. Lengyel László vil. főjegyző, Vajnay József tanító, Abara—Oborin (XX) és Szanyo Sándor tanító, Vaján—Vajány (XX.)

Egyetemes Konventi tagok:

A) hivatalból: Püspök és főgondnok.

B) Választott tagok:

1. Rendes tagok: Lelkésziek: 1. Idrányi Barna abaujtor-nai esperes. 2. Dusza János gömöri esperes.

Világiak: 1. Bernáth Zoltán e. m. gondnok. 2. dr. Sutka István ker. tanácsbíró.

Póttagok: Lelkésziek: 1. Virágh József esperes, Kisazar. 2. Szücs István ungi esperes. Világiak: dr. Mertens Alfréd f.-zempléni egyházmegyei gondnok. 2. Barna Béla gömöri egyházmegyei gondnok Melléte, p. Horka (XIX.)

Zsinati képviselők:

A) Hivatalból: Püspök és főgondnok.

B) Választott képviselők:

1. Rendes képviselők: Lelkésziek: 1. Idrányi Barna abauji. 2. Szücs István ungi esperesek. 3. dr. Magda Sándor lelkész, e ker. papi főjegyző Csicsér, p. Velké Kapušany (XX.) 4. Virágh József felsőzempléni esperes. 5. Dusza János gömöri esperes. — Két hely üres.

Világiak: 1. dr. Lengyel László egyházkerületi tanácsbíró. 2. dr. Halmy István nyug. tábla bíró, Kassa. 3. dr. Óváry Pál orvos, egyházkerületi tanácsbíró. 4. dr. Király Kálmán egyházkerületi tanácsbíró. 5. dr. Sutka István e. ker. tanácsbíró. 6. Bernáth Zoltán ungi e. m. gondnok. — Egy hely üres.

II. Pótképviselők. Lelkésziek: 1. Kereszturi József alsőzempléni esperes. 2. Pósa Lajos egyházkerületi tanácsbíró. 3. Lengyel József lelkész, Abaujszina—Sena (XX.) 4. Miskolczi Endre bodrogszentesi lelkész. 5. Maksa József lelkész, Nagykapos. — Két hely üres.

Világiak: 1. Bornemissza Elemér földbirtokos, Bátka (XVIII.) 2. Dr. Rácz Lajos nyug. táblabíró, Magyarizsép—Uh. Žipov (XX.) 3. Dr. Zehery István orvos, Rimaszombat (XVIII.) 4. Dr. Mertens Alfréd egyházmegyei gondnok, Nagymihály. 5. Barna Béla gömöri e. m. gondnok. — Két hely üres.

III. Tanítói rendes képviselő: Gáspár János Rimaszécs—Rim. Seč (XVIII.)

Tanítói pótképviselő: Vajnay József Abara.